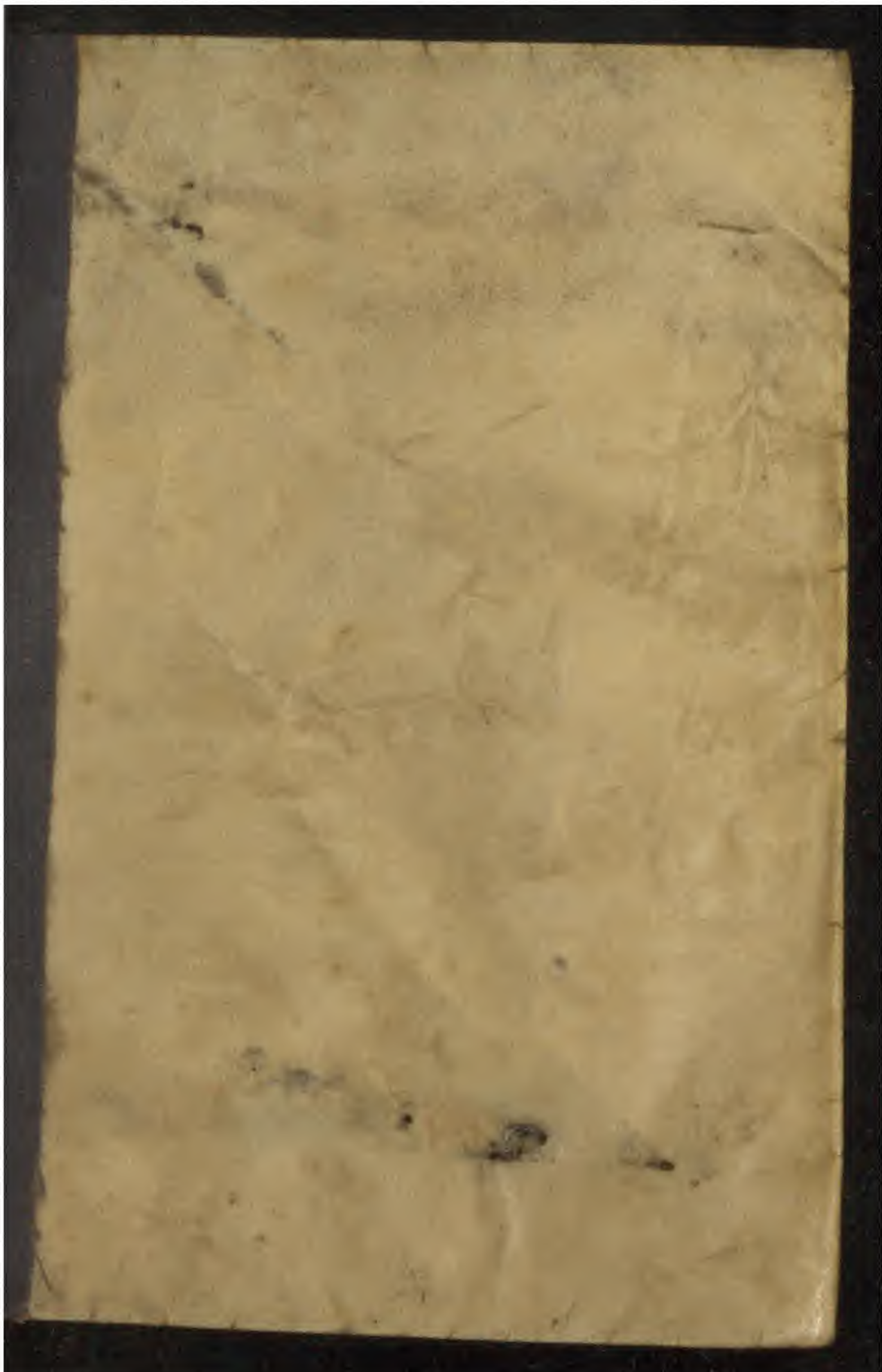
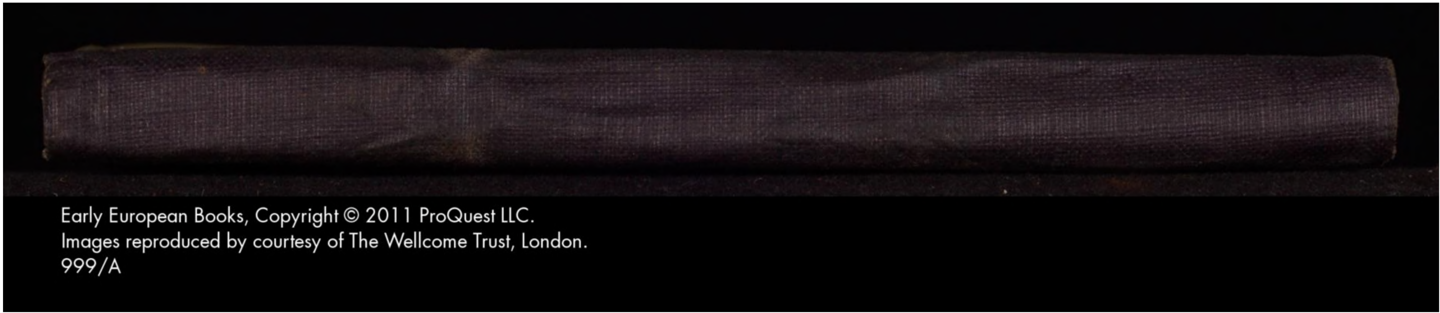
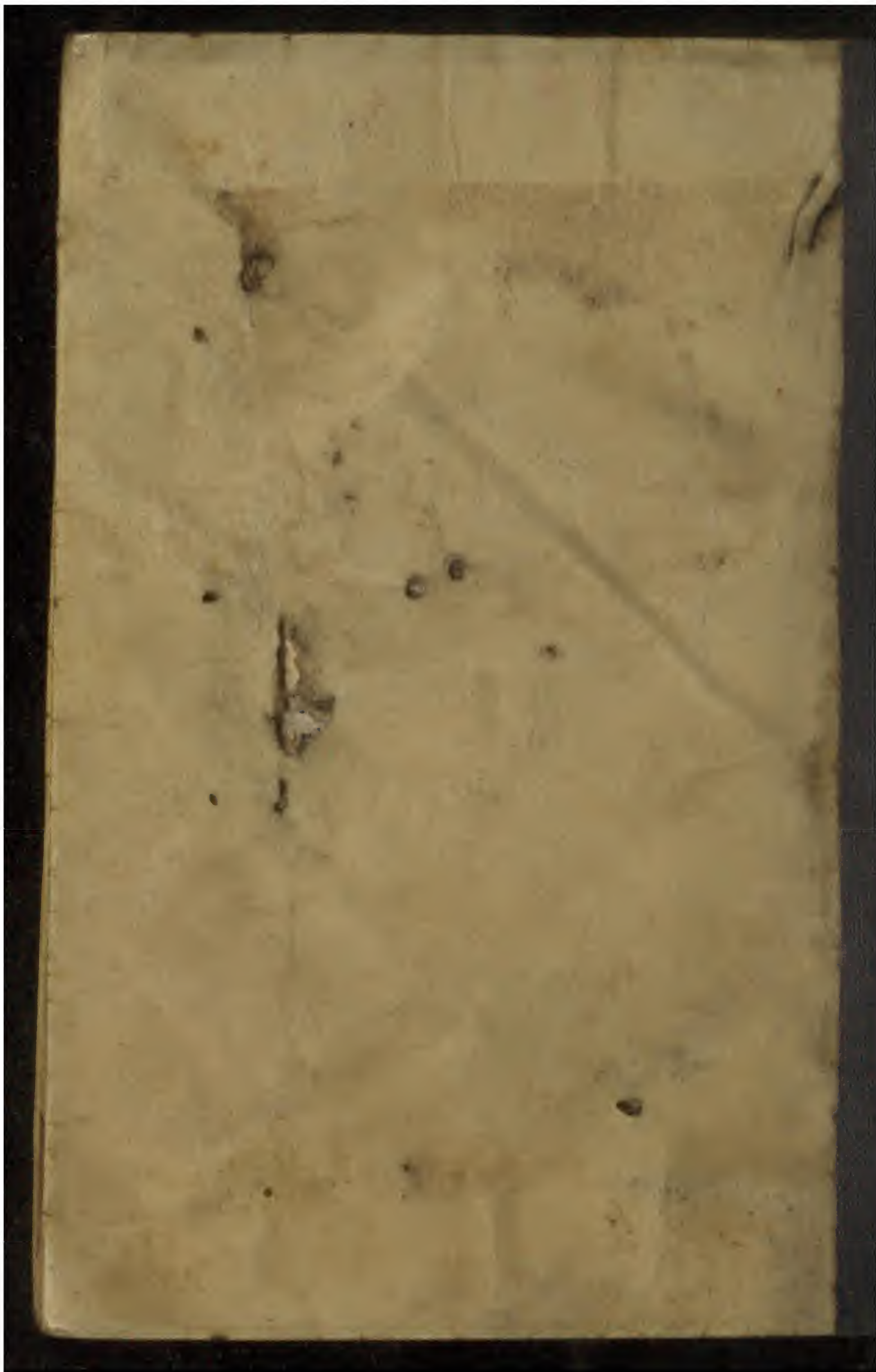

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

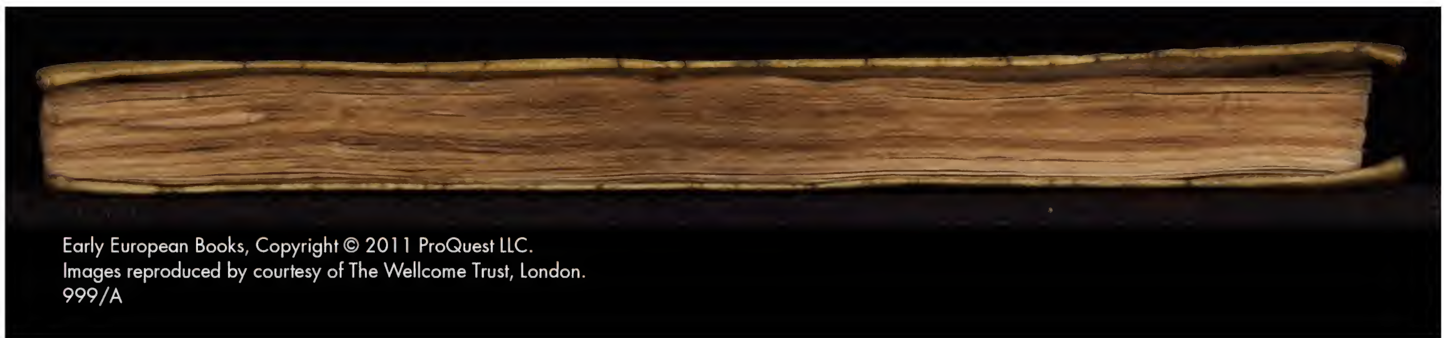

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

K 386 [illegible]
H.XLII
16/b
999/A
Collated
C 913
35/-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

38672

DE CVRANDIS VVLNERIBVS SCLOPETTORVM,

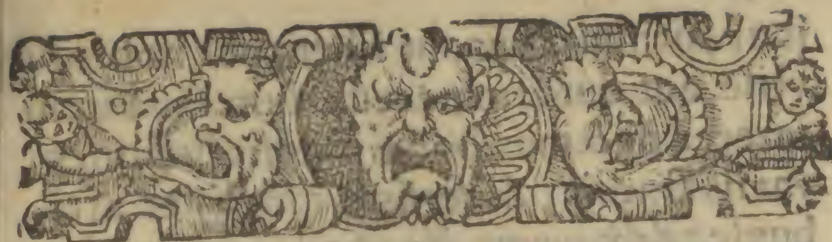
AVTHORE LEONARDO BOTALLO ASTENSE MEDICO.

VENETIIS.
Apud Franciſcum Rampazetum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

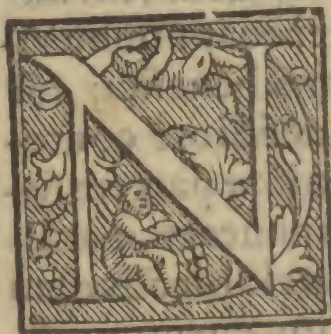

ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO VIRO CAROLO COSAEO BRIXIACENSI,

Tribuno Martiali, & in Subalpina Liguria Proregi meritiſsimo,

LEONARDVS BOTALLVS Medicus ſuus ſalutem plurimam precatur.

ON corporis robore, vel artuum dexteritate, illuſtriſsime atque excellentiſsime Prorex, humanum genus cæteris animantibus præſtare videmus, verùm hercle intelligentia ipſa, qua cum moderatis viribus, vniuerſis, quæ ſub Naturæ imperio ſunt poſita facilè [illegible]ina-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

mur, utimurq́; prout libet, uel nobis ſit vtile, aut quidem neceſſarium Qua item intereà ductibus bonæ indolis homines, varijs ſtudijs, diuerſisq́; officijs ac artibus ſe addixerunt, ita ut ad temperatam, honeſtam, iucũdamq́; vitam nil amplius deeſſe videatur. At Natura officioſa non modò corpus membris munitum ad omnia terrena negotia paratis, & mentem ad contemplationem, diſtinctionem, atque rerum electionem nobis plus cęteris ſibi ſubditis elargiri cõtenta fuit, verũetiam ſupra hæc, ut linguæ integro munere frueremur, effecit, ad noſtræ mentis conceptus ſignificandos, & paſsiones effingendas, quę ſenſuum beneficio nobis afferri ſolent. Quæ omnia veluti ſub nube perpendens, quum adoleſcentiam agerem, frequenter contemplabar, nil unquam concludens, pręterquàm immeritiſsimum prouidæ Naturæ beneficij eſſe hominem, qui tempus deſidioſè conterens, pręſtantiſsimam animæ partem ſopitam, ſepultamq́ue relinqueret, aut illam in rebus humilibus, uel abiectis damnandis´ue occuparet. Hinc euentum eſt, vt quadam diſcendi cupidine, ueluti ſtimulo cõcitatus ab hinc annos tredecim ſide[illegible] Philoſophiæ ac Medicinæ me to

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tum tradiderim, in quibus ſub nutu, uel potius fauore excellentię tuæ adhuc aſsi duus verſor. Atqui mihi intereà loci quo rundam neotericorum authorum ſcri- pta legere accidit, De curandis ſclopet- torum uulneribus inſcripta, quæ cùm di- ligenter examinauerim, & rationis atq; experientiæ omnino uacua eſſe cognoue rim, fore utile multis in futurum exiſti- maui, ſi in re hac, quantum experientia colligere, ac ratione comprobare potui (perinde ut uires meę vſque adhuc ferre potuere) exponerem. Quod nunc per a- ctum opus excellentię tuæ dicare non du bitaui, ſperans id nō humiliorem locum in tuo conclaui rerum memorabilium poſſeſſurum, quàm ego in honeſtiſsima, magnificentiſsimaq; domo tua. Nam re- gum, Principum, magnorumq; virorum domus, quales, quantęq; ipſæ re fuerint, ſingularum bibliothecæ, rerumq; memo- rabilium conclauia, imitantur. Quamo- brem vt hoc meum munuſculum ſper- nas, cauſa non eſt. Suſcipe id igitur eo animo, ac tibi dicatum eſt. Offertur uti- que hilari, atque ſyncero. Et quanquam eiuſmodi lectione nō itidem oblecteris, atque philoſophorum ſcriptis, uel mathe matum cuiuſcunque generis, ſiue politi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

corum, aut hiſtoriographorum, uel iis omnibus, quæ ad bellicam facultatem ſpectant ſciẽtijs, utiq; tuo nomine tuoq; acutiſsimo (vt vera fatear) ingenio dignis, circa quas ſic apprimè te exercitatum eſſe compertum eſt, ut formidet ſagax quicunque miles, ſeu cohortis præfectus, ſiue architectus, uel quantumuis in regendis ciuitatibus inſtructus doctor, qui de iis te præſente (Polemarce digniſsime) ſit uerba facturus: plurimi tamen faciam, ſi hoc quandoque tantum apud te valere intellexero, vt uel paululùm beneuolam memoriam mei tibi de ditiſsimi refricare poſsit. Faxit Deus, vt diu, & fœliciter viuas. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

BENEVOLO LECTORI S.

NON modò mitis humano generi Natura fuit, uerùetiã (si dicere liceat) plusquã par esset munifica. Nã cùm inter mortales pauci admodũ contra pestiferæ cupidinis stimulos niti ausint, sic illa pectora & mentes hominum inuasit, vt æquè ijs ac regina dominetur, imperetq;. Hinc fit, ut nemo sua sorte contentus viuat, sed alius alium iugiter opprimere nitatur. Quare mœnia, castra, arces, innumeraq; armorũ genera quisq; struere cœpit. At multorũ uersuta mẽs hominum, usque prona magis in res improbas, ac immanes ætatẽ agere, quàm inofficiosas, ac honestas, se ipsam exercere, nouum aliud, ac (inter cætera, quæ hac ætate sint cognita) perniciosißimũ armorum genus excogitauit, quod Sclopettũ appellatur, hoc (inquã) cùm antiquis scriptoribus cognitũ nondum fuerit, nil propterea quòd speciale esset de eorum uulnerum curatione scribere potuere, quod hercle diu imperitis chirurgis, & (quod magis molestũ fuit) miseris patientibus, negotium facessisse censendũ est: quod erroris genus facilè subterfugi poterat, si, qui ante ętatẽ nostrã fuere medici, in scriptis Aristotelis, Hippocratis, & Galeni sæpiùs insudassent, à quibus, & nos, & quoscunq; artem medicam factitare delectabit, & dogmata decerpere, & curandorum omnium morborum methodum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

& causarum inueniendarum modum perdiscere oportet, licet singula, quæ nobis euenire possunt, nõ enumerarint, ut qua ratione uulnus curandũ sit, quod cornu bos intulit, et aliud, qđ pede, quoq; modo quod ab ebore, buxo, siue marmoreo lapide, aut (si malis) quod à quadrigę themone sunt effecta. Scientiarum porrò nulla in hunc modum exponi solet, trigonum rectilineum omnem tres duobus rectis æquiualentes includere angulos: itẽ & quoscunque in eadẽ circuli portione super arcum cõstitutos inter se pares esse, siue in marmore, uel ære, uel alia quauis materia fuerint constituta, profert, intelligitq; Geometra, nulla earum rerũ, quibus formari unaquæq; figura potest, memoria prodita. Nõ secus Physici scripsere, quũ quæcũque causata propter sua principia magis valere, uel homogenea esse nutrienda, cum ijs, quæ nutriunt, protulerunt: sub silẽtio prætereũtes in quibus hæc oĩa euenire poßint. Cũ hæc scribere insipientis erat, futiliaq;, quanquam ab imperitis, ac rudioribus frequẽter exoptẽtur, quibus medius fidius scripta relinquere prisci sapiẽtes nõ putarũt, sed ijs, qui (cũ iudicio polleãt) et mẽte, et opera, vniuersalia rectè particularibus accõmodare conãtur, qua uia nos hoc genus uulneris, de quo nũc tractare suscepi, curare didicimus, nec nõ alia quorũ curã, si nostris institutis arriserint astra, & gratũ pluribus sapiẽtibus fore hoc nostrũ opusculũ intellexero, exponere parabo. Valete.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

DE CVRANDIS VVLNERIBVS SCLOPETTORVM,

AVTHORE LEONARDO BOTALLO ASTENSE MEDICO.

VO tota oratio clarior reddatur, primò quid sit genus, quod intendimus, describere conueniet, deinde quomodo finem optatum assequi poßit medicus, chirurgus'ue, qui rem tractabit, exponere, non dißidendo à famigeratorum scriptorum scientia, non antiquorum modò, uerũetiam recentiorum, ubicunque illam ratio comitabitur: etsi quicquam boni in hoc genere à nobis inuen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tum sit, (quod non minimum fore existimamus) adijciendo, omisso omni animi gloria, ac tantùm tuendæ ueritatis desiderio motus, patientibusq; occurrendi, ubicunque ars prodesse poterit. Dicimus igitur subiectum nostri negotij esse, uulnus cum cõtusione, laceratione, ac sæpius cum ossium fractura, à sclopettorum glande factum. Verùm antè, quàm ulterius progrediamur, cùm inter scriptores neotericos, qui de hac re ex professo tractare susceperunt, nonnulla sit de puluere huius instrumenti disceptatio, dignaq; discussione: non erit opere indignum, circa eam paululum laborare. Dicunt autem aliqui, puluerem hunc uenenosum non esse, alij sæuientes negant, argumenta frangunt, & contrariam opinionem leuioribus medijs fulciunt. Quare scrutandũ erit, quisnam in hoc negocio melius senserit. Nam errantium alius ex falsis falsum, & alius ex falsis aliquid ueri condidit, inter quos Alphonsum Ferrium, et Ioannem de Vigo in medium ducimus. Hic principijs falsis utitur, cùm puluerem, ac eius medio uulnus illatum uenenosum dicat, ac ustum: curas uerò quodammodo principijs suis contrarias, ut facilè iudicare poterit quisquis cum iudicio eius scripta legerit. Alphonsus & falsum concludit,
Alphonsi ratio. & falsa posuit principia, sibi ipsi sæpius contraria dicens. Puluerem enim, et glandem ab eo proiectam, uenenosam esse, ex consequenti & uulnus: ostendit autem id (refert) eius compositio,

constans ex sulphuris partè una, nitri partibus decem, carbonis parte una, sulphur ad quartum caliditatis gradum accedens, nitrum ad finem secundi, ex quibus constat totum cōpositum, quarto caliditatis gradu detineri. Hæc Alphonsus. Quis (quæso) iudicij tantum expers erit, qui dicat decem partibus aquæ mediocriter calidæ, uni cam binasue feruentis, si addideris, totam miscellam feruentissimam reddi? Certè neque Aristoteli, neque Auerroi, neque Galeno, neque alicui sapientum authorum, neque rationi, minusq; sensui arridet hæc sententia, imò feruentißimā feruentißimæ, si addamus, totam miscellam feruentißimam dicimus. Sic si calidum in quarto calido in quarto addas, in quarto calida erit miscella, et omnino frigidam æquis portionibus feruentissimæ si addideris, quis medium ex his conflari negabit, quod temperatum dicitur? Et feruentissimæ si decuplum mediocriter calidæ admiscueris, hanc aliquantulum reddes magis calidam, illam uerò minus. Quomodo igitur fatendum erit, pulverem hunc attingere quartum caliditatis gradum, si partium nulla ipsius illuc accedit, neque nouam aliquam formam ab ea quæ misti est, acquisierit? Sed detur quòd illuc attingat, neque ex hoc deducet uenenum fore: ferrum nanq; candens, flamma, uiuacesq; carbones, piper, piretrum, & similia uenenum diceremus. Sunt quidem uenena omnia in se lethifera, non hercle uice

uersa, quicquid lethiferum, illud & uenenum est.
,, Alia ratio Alphonsi: Argumento etiam sunt
,, eius artifices, qui confectionis tempore ab acri-
,, bus abstinent, ut cæpe, alium, & cætera huius
,, generis, & experientia autē (& si causam igno
,, rent) ea sibi obesse cognouerūt. Sed quid dicemus
de hoc genere medij, nunquid uenenositatem pro-
bet aliquam pulueri inesse? Absit. Imò calidita
tem. Nam ultra calorem, qui motu augetur, ci-
bis item acribus altus artifex sanguine calidior
spiritibusq; redditur, quod si tundendo acria, eo-
rum subtilissimum pollinem in pulmones traxe-
rit inspiratione, nemo est qui magis eas partes ca
le fieri neget, ex consequenti læsionem aliquam se
qui posse, cuius causam ignotā esse inconsultò di-
,, cit. Deinde ut magis suam roboret opinionem, pu
,, trefactionem, mordicationem, rosionem, ulcera-
,, tionem, & corruptionem esse uenenum comitan-
,, tia propria symptomata affirmat, ac si putrefa-
ctionem non faciat prohibita transpiratio calido-
rum & humidorum humorum, uel alterius par-
ticulæ putridæ continuitas, uel contiguitas, ut in
putridis ulceribus perpetuò uidemus, & alia præ
ter hæc multa uel non mordicet, rodatq; bilis fla-
ua, si ad ulcera feratur, uel mel, aut æris flos, uel
aliud quippiam simile, si apponatur, uel hæc ea-
dem bilis, & atra non ulcerent, non corrumpant,
si in aliquam partem abundanter corruant. Ecce
quàm bene hæc ueneni propria dici poßint, quum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ea ad bis mille alia ſequi poſſe ſit compertiſſimũ, & ad hoc, quod genus ueneni dicit, nec ſemper ſequantur, nec ut plurimùm ſubiungit: Sed quotũ gradum ueneni habeat hic puluis, ſiue à tota ſimplicium compoſitione, à qua prouenit, formam, quam ſpecificam dicimus, non autem quia calidus neque ſiccus, ſed quia talis ſit, ſeu uis ea ab euidentibus facultatibus prodeat (ut dictũ eſt) ignoratur, perpetuoq; (ut exiſtimo) ignorabitur. Sed & hæc quis non uidet inter ſe pugnare? Dicere ſcilicet effectum aliquem ab aliqua poſſe euidente cauſa prouenire, quæ tamẽ occulta nondum in lucem proditura ſit. Præterea nunc dicit, Non quia calidus & ſiccus, ſed quia talis: ac ſi ſupra non conatus fuiſſet oſtendere compoſitionem hãc uenenoſam eſſe, quia ad quartum caliditatis gradum accedere exiſtimabat. Quãtum igitur leuitatis habeat totus eius ſermo, ſatis patere exiſtimo legentibus, qui rationabiliter artem tractãt, ac quàm debiles, à ſcopoq; aberrantes ſint eius rationes, & alij præter me norunt, ut ipſe in ſuo corollario in fine eiuſdẽ operis annexo, ubi etiam frigidiſſimè aliquibus argumentis contra eum facticis reſpondet, accidentia quæ huic morbo propria eſſe exiſtimat, allegando. Præterea & uenenum ueneno eſſe remedium, de ſcorpione exẽplum afferendo, qui proprio morſui ſit remedium. Quis (quæſo) adeò ingenio rudis erit, qui ueneno ſcorpij eodem ueneno ſuccurrat? Oporteret iterum ſi

quidem pungere, et guttam ueneni reiaculari, ut scorpius lædendo agit, si uenenum eodem ueneno curare uellemus. Scimus enim & rosam punctu ræ propriæ spinæ esse remedium, non tamen si eadem spina repupugeris curabis. Quis iterũ uipera rum morsum, morsu reiterato sanare tentabit? et tamen illarum pinguedo, & ex ijs confectum me dicamẽtum theriaca dictum, præstantissima sunt remedia, uerũtamen reiectis extremis, in quibus magis uiget uenenum, media uerò earum corporis parte sic bene ac diuturnè lota, concocta, ac cũ aromatibus confecta, ut nullum penitus præ se fe rat amplius ueneni uestigium. Sed ijs omissis, rationem aliquam (si habeamus) in medium ferre tempestiuum est, ne nos nudis affirmationibus sen tẽtiam nostram fulcire quisquam existimet. Inseramus igitur primò, ac ut axioamata ponamus nonnullas philosophi propositiones, Naturã scilicet dare tantum de consequentibus formam, quã tum de ipsa forma. Item quando commistilia potentijs adæquantur, tunc utrũque transmutatur in dominans ex sui ipsius natura, nec generatur alterum, sed medium commune. Præterea quæ miscentur adinuicem, corrumpere intentiones necesse est, non tamen in omnino alienas, contrariasq; transmutari. Item idem, & similiter se habens, semper natum est facere idem. Ab ijs dicamus, uenenum esse, quod facultate propè occulta naturæ humanæ sic contrariatur, ut quãtumuis

Veneni descriptio.

paucum, uel ore deuoratum, uel odore perceptũ, uel externis partibus applicitum non poßit ullo modo concoqui, alterari, nec expelli, sed partem potius coniunctam sibi corrumpere, reliquasq; circumiacentes ex consensu afficere tentans, donec totum animal sit extinctum: nisi uirtus patientis ualentior sit, aut alexipharmacis occurratur. His positis lucidißima erit sententia nostra. At quum debeat quicunque cupidus nosse naturam alicuius rei, primo scrutari naturam eorum, ex quibus illa componitur, uidendum erit igitur quid ueteres scriptores sentiãt de partibus huius misti, deinde utrum ex mistione, uel potius ex transmuta mutatione eorũ, uel alia causa quicquam uenenosi sequi poßit, perscrutabimur. Sulphur (inquit Dioscorides) optimum existimatur uiuum, quod apyron uocant, nitedulæ modo splendidum, perlucens, minimè lapidosum. Probatur in genere sulphuris ignem experti, quod uiret, ac præpingue spectatur, plurimum in Melo, & Lipara gignitur. Supradictum sulphur calefacit, discutit, & celeriter concoquit: prodest tußibus, suspiriosis purulenta extussientibus in ouo sumptũ aut suffitum: præterea partus, usti nidore extrahit: lepras, lichenas, scabros ungues, cum resina terebinthina mistum aufert, cum aceto autem illitum ad lepras efficax est: uitiligines tollit: scorpionis ictibus, addita resina, medetur: cum aceto uerò, draconis marini scorpionisq; plagas sanat.

,, Pruritus toto corpore erumpētes, cum nitro de-
,, tersum, sedat: regium morbum emendat insper-
,, sum fronti cochlearis mensura, aut in sorbili ouo
,, sumptum. Facit ad grauedinem, & destillatio-
,, nes: sudores quoque conspersum inhibet: podagri
,, cis, cum aqua & nitro illitum, conducit: graui-
,, tatem auditus, suffiti nidore raptim per fistulam
,, hausto, sanat: lethargicos suffitu excitat: erum-
,, pentem undecunq; sanguinem sistit: contusis au-
,, ribus, cum uino, & melle medetur. Præfertur ni
,, trum leue, roseo colore, aut candido, in foramina
,, dehiscēs, perinde quasi spongiosum quiddam, qua
,, le ex Bunis affertur. Humores euocat, qui in al-
,, to concreuerunt: spuma nitri optima esse puta-
,, tur, leuissima, glebosa, friabilis, colore penè pur-
,, pureo, aut spumosa, & mordens: qualis ex Phila
,, delphia Lydiæ defertur. Secunda est Aegyptia.
,, Quin & in Magnesia Cariæ gignitur. Vim &
,, ustionem salis habet, tam nitrum, quàm spuma
,, eius. Præterea nitrum tormina sedat, si tritum
,, cū cumino bibatur, in hydromelite, aut sapa, aut
,, aliquibus, quæ inflationes discutere possunt, uti
,, ruta uel anetho. Febribus circuitu redeuntibus il
,, linitur, ante suspectam accessionem. Miscetur em
,, plastris, quæ extrahunt, & discutiunt, extenuāt,
,, & lepras abstergunt. Cum aqua autem calida,
,, aut uino infusum, inflationes, purulentas aureis,
,, & sonitus earundem sanat: sordes expurgat, cū
,, aceto instillatum. Canum morsibus ex asinino
adipe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

adipe, aut ſuillo medetur: reſinæ terebinthinę ad- „
miſtum furuncolos aperit: aqua inter cutem cum „
ficu illinitur: oculis ad claritatem uiſus cum mel- „
le ſuccurrit: & uenenis fungorum ex poſca potũ: „
aut ſi bupreſtis momorderit, ex aqua: ijs uerò qui „
taurinum ſanguinẽ biberint, ex lacerpitio, ijſque, „
qui cibum nõ ſentiunt, utiliter obducitur: opiſtho „
tonisq́; iam remiſſioribus & luxatis, cum cera- „
to: in reſolutione linguæ, pani commodè permi- „
ſcentur. Aliqui ſupradicta carbonibus urunt, ſu „
biecta prius teſta noua, donec incandeſcant. Hæc de Sulphure, & de Nitro Dioſcorides, quæ ferè omnia eodem more Galenus, Aëtius, & aliorum plures recitãt. In quibus patet nihil uenenoſi eſſe, non modò extrinſecus applicita, uerùm nec ore deuorata, nec odore percepta, ſed neque in carbonibus canabinis, ſaliceis, uel iuglandũ, qui in hac miſtura componuntur. Hos enimuero uidemus ſæpe pueros, & prægnantes, & pica laborantes edere, non tamen ueneni more officere. Similiter & horum in uulneribus applicitus puluis exſiccat: & nos quandoque eam utilitate ægrorum experti ſumus, ubi aliorum inueniendorum medicamẽtorum eiuſdem potentiæ non dabatur facultas. Sed nec dicemus uino uenenum ineſſe, uel aquæ ardenti, uel aliquibus ſimilium, quæ pro humectanda cõpoſitione adduntur, minus hercle uaſi, in quo tũditur: nam id per ſe manifeſtum eſt. Sed nunquid miſtionis ratione (ut Alphonſus etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

profert) aget fortasse mistum quicquam omnino diuersum facultatibus suarũ partium? Non quidem, sed remittuntur, obtunduntur q; misti partium potentiæ adinuicem, si inter se diuersæ, contrariæ ue fuerint (ut suprà diximus,) mistis autem contingit, inter se æqualiter, proportionaliter ue agere, uel pati, ita quòd aliqua media qualitas, uel inęqualis inter ęquales, uel inæquales contrarietates proueniat. Præterea et sensui compertissimum est, si in uulneribus, uel casu, uel cõsilio modestè apponatur, nõ modò more ueneni conficere, sed medicamenti facultate exsiccare, abstergereq; (ut idem etiam attestatur Alphonsus.) Si igitur ratione mistionis per se non probetur Alphonsi, aliorumq; eandem opinionem sequẽtium intentio, relinquitur ut hæc transmutationi (ut Alphonsus, qui illam fulguri comparat) adscribatur: uerùm neque hanc illud præstare posse asserimus. Nam quum causata eodem modo necessitatis consequantur suas causas in rebus generalibus, ac in rebus æternis, grauioribus igitur medius fidius symptomatis cruciarẽtur eadem flamma usti, quàm qui alijs ignibus, uel quàm qui uulnera ui eiusdem pulueris suscipiunt: quãtò utiq; ualentior est agens & actio, et quæ ad ea sequuntur, tantò ualentiora esse debent in eodem passo. Vir fortis uno ac minimo digito centum si leuet è solo libras, quid obstat, quò ducentas non leuet, si tota manu, maiore ui ac diligentia fiat. Membri

igitur affecti tumiditas, inflammatio, corruptio, aliaque similia symptomata, uenena comitantia, flāma huiusmodi pulueris ustos (si uenenosa est,) uehementius cur non affligunt? Sensus enim omnium demonstrationum potissima sententiæ rationibusq; nostris quantū faueant, patere satis existimo ijs, qui in arte medica non mediocriter sunt uersati. Id nempe perpetuò obseruaui, cùm in bello innumeros, uel tota facie, uel manibus, uel cruribus, alios simul cum ijs, & uētre, uel tergo re ustos conspexi, quos nihil immitius urgebat his, quos alia flamma flagrauerat, data affectus paritate. Sed de his usq; superq; quàm satis est dixisse uidebor, quum planum fecero, quid & Alphonsum ac reliquos eandem opinionē sequentes à ueritate declinare fecerit. Decepti, me hercule, sunt non signū pro signo accipientes, ac qui debili uisu, uel longo interuallo intuentur, asserūt ignē alicubi existere, uapores pro signo ostendentes, quos fumū esse crediderunt. Similiq; modo Alphonsus, ac alij nonnulli gangrænā cùm uiderint paulò frequentius homines sclopettis uulneratos afficere tāquam affectum magis compositum, quàm qui mucrone, uel spiculis, in hanc statim sententiam lapsi sunt, non cernentes gangrænā, & reliquorū armorum uulnera: luxationes, contusiones, simplices fracturas, compositasq; sequi, & per se quandoque excitari, per se dico, si nullam habeat extrinsecam causam. Ac sæpissimè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

uulneratos sclopettorum glande non inuadere: quod utique non fieret, si uenenosum esset. Nam à causis, quarum natura est eadem, & nón differunt, nisi secundum magis & minus, non sequitur nisi una natura diuersa secundum magis & minus, sic ut causæ diuersæ in quantitate causata habeat diuersa in quantitate. Semper igitur aliquod illius ueneni uestigium prę se ferret uulnus, mitius, uehementiusúe, secundum causæ efficientis potentiam. Verùm hic non sic se res habet: innumeros enim curaui, cùm chirurgiam manibus proprijs exercerem, ac ijs plures (postquā alias medicinæ partes factitare cœpi) curare iussi non aliter ac uulnera contusa, nullo habito ad aliquod ueneni genus respectu, & quidem ut plurimum fœlicißimo cum successu. Non aliter etiam à prædicto modo errant (hallucinatione scilicet) uulnus hoc asserentes esse ustum, quum tantum tepeat glans, aut calore hęc non multo teporé excedat, dum uulnus infertur. Quis (quæso) glandem in parietibus proiectam, quæ statim pręhensa urere manus fassus est? Sæpe quidem hoc probaui, nec unquam urere sensi, non quidem in instanti glandis tantus calor dissoluitur: paries enim illam non modò calore exuere debuit, sed calidiorem reddere. Solidorum enim corporum concußio uehemens quis generare ignem sæpius non uidet? Si malleum malleo fortius cōcuties, utrunque calefieri quis non spectat? Qui igitur in

hanc ducuntur sententiam, peccarunt fallacia positionis, ponentes (ut de ueneno diximus) non signum pro signo, carnem scilicet contusam, corruptamq; pro eschara, crusta'ue, quæ ignis ui fieri solet, ac si sic dictetur eorum ratio, crusta est, ergo ab altero ignium, ergo ab actuali: nam actu calida est glans. Sed claudicat hęc ratio omnino, cū eschara nō sit. Plures quidem curaui, fatentes se nescisse à principio eße uulneratos, etsi glandem in membro ferrent, non perturbato ferè eorū animo. Hos siquidem maximè urere debebat, ac ardore cruciare: non enim sine magno sensu, per aliquod tēporis spatium (si crustam facere potis est) glans insisteret. Sed & etiam hoc crustæ genus, ad ea, quæ ex glāde terrea à ballista proiecta, uel aliqua alia uehementi contusione fiunt uulnera, sæpe, ac ferè semper, sequi uidimus: nō diuerso modo dico, et quę à glande sclopetti, etiam si carnem non contingat: ex quibus hercle aliquot quidem habuimus, nostræ curæ nostroq; consilio submissos, tale uulnus patientes, ut glans quandoq; cute infracta, quandoque uerò in profundum caligarum pannum, & subuculam intrò ferret, nemine horum fracto. Similiter & in brachijs, uarijsq; alijs corporis partibus uidi uulnus patientes profundum, non laceratis uestibus, sed ijs simul cum pila carnem intrantibus, nullo relicto ustionis signo in pannis ipsis, putrida tamē caro (quā escharam ab igne factam inconsultò esse uolunt) per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

petuò apparuit. Ex his enim plures ad opem nostram confugerunt, unum tamen inter alios pro fide recensebo. Magnificus dominus Bertuillæ præfectus cohortis Gallorum peditum, perpessus est anno præterito uulnus in brachio sinistro ad sex digitos supra cubitum, ad ossis usque regioné delata glande in diploide ex lino confecto, & subucula inuoluta nulla iniuria ijs relicta, quæ uel laceri, uel usti aliquam speciem repræsentaret. Statim tamen ego Lucio Montano Calliensi, iuueni sanè studioso, & erudito, qui tunc temporis meo consilio chirurgiam tractabat: & Chirurgo domini Polemarchi, illustrissimi Domini mei (ambo enim curæ interfuerunt) prædixi, (quo animo in re tam manifesta non penderent ancipiti) ut animaduerterent futuram esse eschARAM, quam igne productam rebantur, etsi ignis nullum adesset uestigium, ut intelligerent, illam esse carnem contusam, non ustam, quæ sic apparuit, non secus ac in reliquis uulneratis apparere solet, quẽ præterea uirum rationali nostra cura ordinata, adhibitaq; paucis diebus sine labore ad sanitatem reduximus. Sed circa hæc satis superq; dictum sit, ne nos opus suscepisse cõtradicendi gratia, alicui cẽsendi ansam demus, quod omnino semper abhorrui, nisi ubi me tuendæ ueritatis stimularet cupido. Ad institutum igitur omni ope, atque opera accingamur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

De modo curationis. Cap. I.

VM nemo affectum hunc nõ secus ac reliquos graues tutò curare possit, nisi qui cum experientia naturalem calleat philosophiam, circa quã nempe admodum pauci, qui chirurgiam pertractant, uersantur, fatendum erit, huiusmodi artifices nõ rarò (etsi parui quandoque momenti sint affectus) grauius errare, in pluraq; periculi genera incurrere. Quò igitur hos ab errore eripiamus, ac ægris opem feramus, methodicam in hoc genere morbi curam perscribere toto pectore excogitabimus. Hæc primò ablatione extraneorum, mox deperditorum restauratione perficitur. Extranea appello non tantùm quæ extrinsecus adueniunt, sed quęcunque nostræ naturę contraria aliquo modo sunt, ut glans, ferrum, lignum, pannum, & similia, imò etiam quæcunque ab ipsa natura conseruari non possunt: ex horum genere sunt ossa fracta: caro contusa, uel lacerata, sanguis extrauenatus, pus, & reliqua huiusmodi, quæ licet anteà partes, uel particulę nostri corporis essent, tales tamen nunc non sunt, quare et hęc ablationem desiderant, quam quomodo præstare tutò possis, explanemus. **Cura quibus perficiatur. Extranea quæ.**

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

De extraneis auferendis. Cap. II.

VANTVM igitur id, quod ad auferenda extranea pertinet, chirurgũ & ingenio præditum, & experientia cõprobatum desideret, sæpius cum graui iactura experiuntur ægri, ac cum pudore eorũ plures, qui etsi artem non calleant, chirurgi tamen dici uolunt, hanc artem nulla ratione, nullaq; experientia comitati profitentes, ac millies in errores grauissimos incidentes propter eorum ineptiam: quare neque ab erroribus abstinent, ut qui in fracturis phlegmones excitant, propter ligaturarum structuras, nec illas soluunt, causam ignorantes, aliunde remedia aucupantes. Hoc more errare solent imperiti chirurgi in perquirendis, auferendisq; extraneis, nec non in membris impiè tractandis, statim uulnera ampliantes specillis, digitisq; nulla habita consideratione de parte, deq; totius corporis habitu, peruestigando, mouendo, lacerando, pungendo, secando, contundendo, comprimendoque, unde phlegmones sæpe excitantur, uenæ rumpuntur, dolores ingentes inducuntur, ac uaria alia symptomata, ac morbi: quæ omnia sæpius ad se curam conuertere cogunt, principalem ferè affectum spernere urgentia: quod non contingeret in pluribus, si uel recte tractarētur, uel

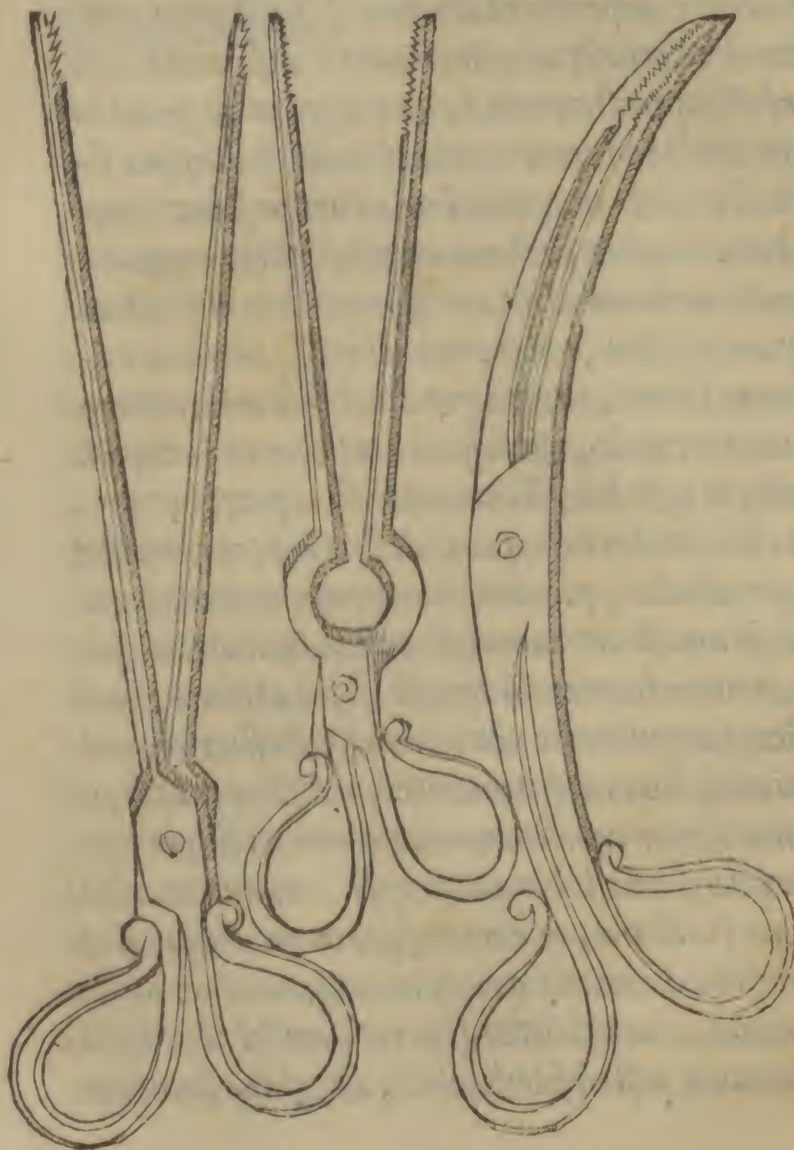
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Naturæ ſaltem beneficio relinquerentur. Cenſemus propterea, neque omne uulnus ampliandum, nec omnia extranea remouenda, nec contraria parte ſemper aperiendum, vt plures ineptè feciſſe, ac pluries in dies facere videmus. Sed quæ, quando, & quomodo iſthæc præſtare oportet, nunc compendiosè dicemus. Extranea propterea extrinſecus aduenientia auferenda eſſe confeſtim exiſtimamus, quæ ægrum in grauiora pericula inducere valent. Similiter illa, quæ ſine iactura, & magno dolore educi poſſunt. Graue periculum expectandum eſt, ſi glans comprimendo neruum aliquem grauioribus doloribus ægrum infeſtet, uel ſi circa alicuius ventris regionem fuerit, capitis puta, uel thoracis, uel inferioris ventris, & ſuſpectum ſit, ne in futurum penetret, & hoc, ſi commodè fieri poteſt in prima cura, melius eſt, quam differre. Hoc maximè de glande dico, quoniam hæc propter pondus variat ſitum, ſic ut commodè poſteà inueniri nõ poſſit. Animaduertendũ tamen eſt, ne attentus huic officio ſanguinis ſit non leuis aliquis fluxus, quò patientis vires deſtituantur: quod ſæpe contingit in manibus empiricorum malorum. Si ſiſtere igitur prius hunc laborandum eſt. Si autem adſit oßium fractura, ac eorum ſquammæ aliquæ ſint perioſtijs denudatę, quæ ſine magno dolore auferri poßint, educas: aliter, ſinas. Nam Natura illa ad exitum poſteà facilitabit, & glans ſimiliter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

propter pondus in cutaneam partem aliquam descendet, ubi ſine noxa impoſterum educi poterit. Educuntur inſtrumentis ad hoc munus aptis, roſtro ſcilicet appellato gruino, uel coruino, aut captorio alio quopiam ſimili, ſecundum quod uulnus, & materia extrahenda poſtulant.

Extranea quibus educenda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Forma autem eorum, quibus nos vtimur, hæc est; quæ ad oĩa uel glandes, uel ossa educenda, cõmodißima experieris. Instrumentum aũt Alphonsinũ omnino inutile est: aliud uerò, quod ad glandes tantùm extrahendas, iam ante Alphonsum fuit inuentum, ex cannula ferrea, in quam stylus tortus, acutusq; ad vitis (ut dicunt) formã immittitur, qui in pilam inseri debet, hoc etiam (inquam) inutilißimũ est, & maximè noxium. Rarò uulnus dilatandum est ferro, nisi acceptũ illud sit in capite cũ dubio decranei fractura, uel cùm sub cute tantùm percurrit glans (& hoc potest cõtingere in reliquis partibus corporis, quod diuerso modo ab hoc nõ est tractandũ,) sic ut cutis illa sit interitura, uel cùm pila thoracem, aut inferiorem uentrem insistens, per propriũ uulnus educi nõ poßit, uel si in inferiore vẽtre fuerit, ex quo intestina exeãt, quæ fomẽtis, & alio ingenio intromitti nequeãt. alio aũt modo rarò cõtingit, esse utile uulnus dilatare. Cõtraria parte uulnus aperiendũ est, si glans cutaneã ibi se ostẽdat, impotens per propriũ osculũ educi, uel si ea pars decliuior sit, ac nõ profunda multũ, in qua pus detineatur, aut incõmodè per uulnus principale expurgatur. De his autem, quę partes, uel particulę corporis fuerũt, auferendis, si digitus, uel pes, manus, brachiũ, uel tibia taliter sint fracta, cũ carnis, ac uasorum laceratione multa, (quod sæpe magnæ bombardæ facere solent,) sic ut de horum

Quæ uulnera dilatãda.

Quando cõtrapertura facienda.

Mẽbra quæ amputanda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

membrorum uita, nulla sit amplius spes, illico illa amputanda esse censeo. Si autem aliquid sit de vita sperandum, saluti horum consulere nitendū est. Quod si deinde illa uita destitui uideris, ad sectionem statim confugies. Idem dico de carnis, neruorum, tendinum, ossium, uel similium frustulis. Sanguis extrauenatus, pus, & similia, eo modo educuntur, ut pus in cauis vlceribus, uel sanguis ex aliis uulneribus educi solet.

De restauratione perditorum. Cap. III.

VONIAM deperditorum restauratio utplurimùm ac ferè omnino beneficio Naturæ subiicitur, carnē scilicet, sanguinem, ac reliquas partes regenerare, easdem glutinare, cicatricem inducere, nimq; deperditā restituere, chirurgi propterea, ac patientis munus erit (vbi seipsa non sufficiat) illam in proprio habitu cōseruare, uel ab eo inclinatam ad eundem (quo ad fieri potest) reducere. Et hoc non modò de affecta particula intelligendū est, sed & de uniuerso corpore. Impossibile enim est principalium membrorum inesse affectū, qui reliquis partibus, quibus ministrant, non communicetur. Nam si uniuersum corpus intemperatum sit, quomodo particulam temperatam uel seruabimus, uel ad temperiē reducemus? Quod nisi fiat, quomodo deperdita restaurare poterimus? ægrè utique. Sed quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

niã principalium partium, totiusq; corporis curã habere, medici physici est opus, sermo uerò noster ut plurimũ de partibus affectis extrinsecis sit, de his igitur quomodo in propria tẽperie conseruentur, uel restituantur, si in contrariam lapsæ fuerint, tractabimus, cùm nouerimus primò causas temperaturas transmutare ualentes

De causis trãsmutãtibus partes. Ca IIII.

AVSAE autem transmutationis naturæ affectę partis ab ipso uulnere, sunt intemperies omnes. Has inducunt fluxiones ut plurimum malignorum, aut multorum humorum, has potissimum dolores consequuntur, stricturæ partium, earundem frictiones, situs, uel decliuis, uel molestus, supercalefactiones omnes: immoderatus autem calor uarijs modis excitari potest, tum his omnibus, quæ supradiximus, tum rebus, quæ uulneri imponi, & circunstanti parti applicari, & possunt, & solent, ut excedentibus linteorum munimentis, uel fomentis, uel emplastris calefacere per se potentibus, uel humores sua uiscositate, uel crassitie, uel multitudine transpirare probibentibus, qui per cutem emitti solent, uel acrioribus medicamentis sine ratione applicitis, quę omnia inexpertis chirurgis sunt admodum familiaria. Adhæc statim confugientes, ac si non esset conualescentiæ spes ulla, nisi uarijs unctionibus, fo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

mentis, emplastris, ligaturis, lychnijs longis, crassis, ac duris muniant, uel, quod propriè magis dicam, onerent, molestent'ue affectam partem. Præter hæc sunt aëris intemperies, motus, quæ assumuntur, & similia, circa quæ omnia rationabiliter medicum simul atque ægrum se præstent oportet. Quinimo et chirurgum: in his præcipuè, quæ ad ipsum spectant, nesci licet plus, minus'ue, quàm deceat, refrigeret. uel calefaciat, aut alio quouis modo dolorem excitet, ligando uidelicet, stringendo, cooperiendo, fouendo, cataplasmando, mouendo, uulneri medicamenta, uel lychnia, flammulas'ue (ut dicunt) perperam administrando, quæ quomodo fœliciter ad usum reducas, omnia inferius discussa inuenies.

De cognoscenda, & conferuanda bona partis temperie. Cap. V.

NTEQVAM *dicamus quomodo sit conseruanda bona temperies, ponemus primo signa, quibus cognosci poßit. Nā propter huius cognitionis defectū, sæpius errant chirurgi, uidentes ferè perpetuò parti affectæ, uel tumorem, uel hunc cum leuißima supercalefactione: quare metu compuncti, cataplasmatibus, unctionibus, ac uarijs alijs non remedijs partem opprimentes in deteriorem gradū ægrum deducunt.*

Signa. *Quum igitur corpore temperato videris partem affectam tumore quodam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

humili, molli, cum leuißimo, uel nullo rubore, uel dolore, & quæ excrescentiā nō suscipiant primis diebus, in quibus magis uiget morbi uis, uulnusq; nullū cruditatis signum ostendit, scito temperiē partis non esse à sua natura transmutatam, sic vt per se ipsam humorē facientē tumorem, uel leuem inflāmationem, uel paruum dolorem excitantem non bene cōcoquat, ac excernat, tum per insensibilem transpirationem, tum per sudorem, ac per proprium uulnus. Conseruabimus igitur, si ægrum, ac affectam partem ab omni excessu tueamur, uulneriq; conuenientia remedia suo tempore applicemus ut posteà diffusius narrabimus.

De cognoscenda tēperie partis transmutata, & curatione eius. Cap. VI.

VM uerò tumorem suscipere uigorem uideris, uel dolorem, uel inflammationem, uel aliud quodpiam symptoma infestū, sine ulceris decēti concoctione, uel singula per se, uel aliqua, uel omnia coniuncta, scito naturam partis oppressam, & in transmutationis uiam tēdere, nisi iam sit, quę ab arte celerem opem postulet: hāc enim curabimus, in proprioq; statu reducemus, contrariorum sanè rationabili, opportunaque administratione, alterando, reuellendo, deriuando, ac dissoluendo. Alterare intelligo, cùm intemperiei siue ea cum materia sit, quæ sæpe ap- *Quibus accurratur intēperiei partis.*

paret, siue sine ea, (licet rarò hæc in hoc affectu contingat) cōtrarijs remedijs applicitis oppugnamus, ut caliditati cum siccitate, frigidis humidisq; medicamentis, resistimus, puta aqua simplici lactucæ, & similium succo: frigiditati uerò cū siccitate, calidis, et humidis præstamus auxilium, ut oleo simplici chamæmelitæ, amygdalino, anethino leuioribus frictionibus, fomentis ex aqua tepida, uel calida, & similibus, eò usque his remedijs prosequendum est, donec constiterit intemperies, si ea sola sit: sed cùm hæc rarò eueniat, isthæc pauca sufficiant. Si uerò cùm materia fuerint, reprimendo, reuellendo, uel deriuando alterare tentabimus, uel dissoluendo, ut indicabit affectus. Et hæc quando, quibus, & quomodo ratione efficies, propia capita declarabunt.

De repercusione. Cap. VII.

EPERCVSSIO *est humoris in aliquam partem fluentis remißio, siue repulsio: quæ maximè confert phlegmonibus, & quandoque erysipelatis in principio, uel donec uiget fluxio uel ubi suspectū sit, ne fiant. Hac igitur causa uulneribus, cōtusionibus, fracturisq; oībus ī principio, ac statim, si id fieri queat, repercutiētia applicamus. Nā iis uis multa est, cogendi humores in eā partem fluētes retrocedere. Vtimur tribus primis diebus, aut ad summum (si phlegmone non*

Quando repercutiētia.

non urgeat) quatuor. Quòd si patientis temperies quadrata (ut dicunt) uel bene constituta fuerit, sat erit secundam nō excedere, aut quartam. Nam si uel diutiùs, uel ualentiùs, quàm conueniat, refrigeraueris, ulcus crudum, & malimoris. reddes. Nam ob id ignauis chirurgis sæpenumero succensui, quorum alius ad septimum, alius ad decimumquartum usque diem, nulla moti ratione ægros partem affectam ultra m̄odum refrigerantes in periculum, ac non raro in extremam perniciem ducebant. Sat autem erit iis uti, donec coctionis aliquid apparere incœperit. Sunt autem repercutientia sæpius reiteranda, non autem, ut inexpertorum turba facit, imbibunt enim stuppas, uel pannos quàm multos in oxycrato simplici, uel in quo fuerint rosaceum, et ouorum albumina simul quassata, uel alia huius generis, & applicita per diem totam non amouent. Hoc siquidem cùm calidum factum est, longè maiorem copiam humorum trahit, si diu super sistat, quàm quæ à principio sua frigiditate, aut adstrictione represserit, aut si non attrahit, occludit saltem uapores per cutem transpirare consueto: quibus ui retentis, uaria, innumera, molestaque symptomata sequuntur. Repercutiunt autē quæcunque refrigerant, similiter & quæ adstringunt: uerùm nō omnia, quę hæc prę stare possunt, simpliciter conuenire asserimus. Cicutam, altercum, papaueris succum, & similia, per se applica

Repercutiē-tia quomodo.

Repercutientia quæ & qualia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ta non laudamus; refrigerant autem plus quàm deceat. Chalcanthum autem, æris flos, & quæ sui generis sunt, ultra quòd supramodũ adstringunt, suo quoque calore trahunt. Mediocriter igitur quæ refrigerant, uel quæ adstringunt, sine, uel cum leuissimo calore, summè laudamus. Sola frigiditate sua repercutiũt, aqua simplex frigidæ apposita, lactucæ, cucurbitæ'ue succus frigiditate ac adstrictione, sedum minus, acetum omphacium. Adstrictione galla immatura, mali coriũ, & huius generis alia. Nunc de reuulsione dicamus.

De reuulsione. Cap. VIII.

LEGANTISSIMÈ *Corpus humanum comparare possumus octogoni, uel decagoni, aut (si mauis) circulo, puncta aliqua intra se capienti, à quibus si ad periferiam undequaque lineas duxeris, ac eas impermistas intellexeris, uel etiam si mistas communicantiam habere inter se, quamcunque partem conspicies, sic ut à quocunque puncto ad quemlibet punctum permeare possis, uerùm non æqualiter: non enim inter se sunt æquales lineæ. Præterea inter duos motus semper cadit quies, eoque more se habent superficies. ac partes nostri corporis, ad cerebrũ, cor, & hepar, unde aïales uitales ac naturales facultates habẽtur, simile (inquã)*

cùm exiſtat, inter partes noſtri corporis conſortium per neruos, arterias, ac uenas, non difficile erit mente concipere humorum fluxum atque refluxum per hæc uaſa commodiſſimè fieri poſſe. Nam à cerebro procedunt nerui ſenſum & motum partibus miniſtrantes, à corde arteriæ uitales ſpiritus deferentes, ab hepate uenæ ſanguinem unicuique parti pro nutrimento partientes. Dicamus igitur nunc reuulſionem, quam Hippocrates antiſpaſim uocat, in contrarium eſſe auerſionem, ut à dextero in ſiniſtrum, uel à ſupernis ad inferna, ab internis ad externa, & uice uerſa, ut pro exemplo, ab uno brachio ad reliquum, uel tibiam eiuſdem partis, & ſic uice uerſa, ut membri affecti poſitio indicabit. Hæc autem pluribus modis fieri ſolet, alia cum euacuatione manifeſta fit, ut uenę ſectione, uel alui eductione, uel uomitu. Alia ſine euacuatione ſenſibili: & hæc uel frictionibus fortioribus, uel balneis calidioribus, uel ligaturis frequentioribus, ac doloriferis. Sed cùm uenæ ſectionem præſtantiſſimè celerrimeque reuellere diximus, nunc de ea primò dicamus.

Reulſio quid.

Reuulſio diuerſimode fit.

De phlebotomia. Cap. IX.

ENAM secare, est eam sic aperire, ut liberè sanguis exire possit. Quod fit in hoc affectus genere, cum ut retrahamus à parte affecta, tum ut corpore per eam inanito non facilis fiat ad eandem partem fluxio: magis siquidem parca redditur unaquęque pars, cùm exhaustum sibi pabulum percipit, quo anteà abundare consueuerat. Fieri debet (si possibile sit) statim à prima curatione uulneris, nisi sit nuper à cibo. Nam eò tunc est expectanda cibi assumpti digestio. Et in hoc parcat mihi Alphonsus, si se grauiter errasse dixero, qui tandiu phlebotomiam differre mandat, quod perniciosissimum quandoque est in hoc affectu, si Hippocratis, Galeniq́ue dicta, ac rationem ipsam diligenter perpendamus, maleq́ue prò tutela suæ sententiæ Galeni dictum attulit, quòd scilicet non sit aliquis dierum respectus habēdus in sanguine mittendo. Nam (pace sua) Galenus in libro de sanguinis missione, illa retulit, de phlebotomia sermonē faciens simpliciter, non ad aliud quicquam contractum, & nono Methodi, ubi eadem ferè uerba recenset, dixit, in quantum ea expectaretur pro febris remedio, quam tamē semper in principio magis laudat, inquiēs: Optimū igitur factū est (quod

Quare phlebotomia.

Phlebotomia quādo. Alphōsi error.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

nos ſemper in re quaque facere uidiſti) ſtatim nõ
numero dierum.ſed uni uirium robori, in febri- »
bus eius generis attentum eſſe:quippe quod ſi ſer »
uatum eſt, non ſolum ſexto, ſeptimóue die, ſed »
etiam ſequentibus diebus ſanguis eſt mittendus, »
cuiuſq́ue faciendæ occaſio in febribus non ſimili- »
ter attendenda eſt, ac ea, quam in euacuatione, »
quæ per pharmaciam fit, opperimur, quam recen
ſet Hippocrates in primo Aphoriſmorum:in hac
autem humorum, uaſorumq́ue præparationem
expectamus, in ſanguinis miſſione non idem. Di-
cit autem Galenus in febribus ſanguinem mitten
dum eſſe: quod ſi uel propter medicorum in-
ſcitiam, uel ægrorum aſtantium'ue timiditatem
prætermiſſum ſit, non obſtare numerum dierum,
quin adhuc ſanguinem mittas, uel ſexta ſit, uel
ſeptima, uel alia quæuis dies: melius tamen eſſe, ſi
in principio mittatur. Præſtitiſſet igitur medius
fidius, ut cum Hippocrate, Galeno, rationeq́ue ip-
ſa dixiſſet Alphonſus, in omni uulnere magno,
uel fractura, uel contuſione uehementi, conferre
à principio phlebotomiam, uel pharmaciam, uel
utrunq;, uel aliquid, quod horum uicem præſtet.
Ea uena ſecanda eſt, quæ affectę parti directè op Quæ uena
poſita eſt: ut uulnere in capite exiſtente, ex cepha ſecanda.
lica brachij eiuſdem partis, ſi ea haberi nõ poſſit,
ex media: ex baſilica, ſi neq; hãc inueneris. Quod
ſi & hæc non pateat, ex reliquo brachio perqui-
rito: in pedibus deinde, ſi ex his nulla manifeſte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tur. Nec te perterreat Hippocratis dictum in li-
„ bro de ossium natura, inquiens. Operam dare o-
„ portet, ut quàm longissimè à locis, ubi dolores fie
„ ri solent, ac sanguis colligi, uenam secemus. Nam hic longissimè intelligit collatiuè ad partes, quæ affectui sunt continuæ. Nam solent plures homines dicere ab urbe Roma Lutetias usque, longissimum esse iter, uerùm si ad Terram floridã, aut (si mauis) ad Taprobanam insulam comparaueris, nónne illud breuissimum nũtiabimus? Quod autem sic se res habeat, ut dixi, particulares, uniuersalésque Hippocratis curæ nos ab ambiguitate eripient, Si uerò dolor ad clauiculam pertige-
„ rit, aut molesta sit, uel brachio, uel mammæ, uel
„ partibus septo transuerso superioribus, grauitas,
„ internam cubiti uenam secare expedit. Hæc in se
„ cundo acutorum. Cuius exemplo Anaxioni lateris dolore prehensus uenam cubiti secauit, non pedis oppositi: hęc enim longissima pars erat. Et in libro de locis in homine. Angina (inquit) à san-

Suspicor legendũ, præhensio.

„ guine fit, quum is in uenis, quę in collo sunt, com-
„ pactus fuerit: sic affectis, à uenis, quę in brachijs
„ sunt, sanguinem detrahes. In libro de morbis, Ri-
„ gor (ait) dolor, & febris per caput, maximè ad
„ aurem, & tempora, & sinciput, & oculorum
„ regiones: hæc cùm sic habuerit, primùm sangui-
„ nem de capite mittito, undecunque tibi uisum
„ fuerit. In libro de internis affectionibus, si co-
„ xendix (narrat) à sanguine fuerit, fomentum ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

hibeto, & cucurbitam affigito, & uenas in po- ,,
plitibus secato. Ecce quomodo longissimam ,,
partem intellexit Hippocrates: alioquin hos ,,
omnes, & innumeros alios ab eo descriptos, in
uenas pedum, uel manuum phlebotomate oportebat. Quantitatem eductionis morbi magnitudo, & uires (sub ijs ætatem reponimus) indicabunt: ad libram, uel binas, unica uice plus, minus'ue, ut morbus, uirtusque indicant, educere poteris. Valere siquidem ingenio, & experientia chirurgum, medicumque oportet, cùm quantitas in hoc non secus, ac in reliquis rebus medicis, certa perfiniri in unoquoque non possit. Si sanguinis euacuationem copiosam sufferre non possit æger, uena secta digito osculum occludas, & per spatium aliquod temporis, puta per uigesimam horæ partem sic detineto, deinde digito remoto, & parum sanguinis educto, uncia puta, uel semuncia, iterum occlude: & sic per uices reiterabis. Nam hoc secandę uenæ genus retrahit plurimùm ab affecta parte, cum minima (si lubeat) sanguinis eductione. Hoc enim phlebotomiæ diuersiuę genus, tutius est, quàm id, quod fit aperta uena, stricto, exilíue osculo. Nam in hac & adeps, & sanguis osculum obstruunt, ut sæpius nec unciam sanguinis educere possis. Phlebotomandi sunt & pueri à quadriennio, uel

Quātitas sanguinis.

Phlebotomia reuulsiua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Pueri phlebotomandi.

triennio suprà, si morbus requirat, & habitus consentiat, & quanquam hoc genere uulneris pauci afficiantur huius ætatis infantes, id in omni magni uulneris genere conuenientissimum esse censeo, maximè in capite si sit acceptum. Non me latet, hunc locum pluribus garriendi ansam daturum, maximè inexpertis, & parum considerantibus, quibus precipuum est incautè sine consilio cuncta pronuntiare, authoritate tamen Galeni moti, infra quartumdecimum annum non esse phlebotomandum asserente.

Legerem asserentis.

Sed quum sit contraria hæc nostra sententia Galeno, quem omnes merito colimus, cuique hercle omnem laudem, omnemque uenerationem in arte medica debemus, eam propterea rationibus uacuam relinquere non oportebit. Videamus primò quare Galenus ante pubertatē sanguinis missionē recuset. Est autem hęc, quod calidi et humidi sint ij, plurimumque de eorum corporis substantia quotidie defluat. Nulla (quæso) lectores, occupet animos uestros amoris affectio, uel odij. Sapientis siquidem est, ueritatem indagare, & inuentam toto nixu tueri, propriaque impugnare, si uera non sint. Si igitur quia plurimum substantiæ à puerorum corporibus defluit, digeriturque, cùm calidiores, humidioresque temperie sint, non competit sanguinis missio, longè minùs debetur adultis, ætate consistentibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ſenioribusq́; : nam horum corpora ad ſiccitatem magis inclinant, ac quàm illa magis naturali calore deſtituta. Nam in pueris etſi multa fiat difflatio, humorumque digeſtio, potentior tamen fit diſſolutorum reparatio, ac noua adiectio. Oſtendit autem id adoleſcentia ipſa: quare illo medio probare nemo poteſt, omnimodam ſanguinis abſtinentiam in pueris, ſi eductionem requirat affectus: probabunt ſiquidem partius euacuandum eſſe. Præterea ſi inſitam naturalem facultatem habent tam ualidam, tamque fortem, qui fit ut febriant ſæpe, phlegmonasque ingentes patiantur, & uaria alia morborum generá, uel iam his affectibus obſeßis, cur ſæpe natura morbo cedit? ſic ut eorum aliquis intereat, aliquis moroſis ac diuturnis morbis diuexetur? Ab his ſi ſecare uenam tantì diſpendij & noxiæ eſt, quî fit, quod ſæpius infantibus ſanguinem cum notabili quantitate erumpere uidemus, ſine malo affectu aliquo? Sodes, quis puerum quandoque non uidit, uel ab alto lapſum, uel aliquo ſolutæ unitatis genere affectum cum alicuius uenæ apertura, unde hæmorrhagia ſequeretur, & ſine uitæ diſpendio, & ſine magno quopiam malo? Ego quidem annales, biennes, triennes, & ſuper hos plures & uidi, & fœliciter curaui: quibus exemplis motus, ubi morbus indicaret, ac habitudo non repugnaret, quandoque uenam ſecare pueris non dubitaui, tum in uulneribus, tum in magnis phlegmoni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

bus, magnisque febribus, atque cum bono successu. Præter hæc & multis medicis modernis familiare hoc genus remedij, in pueris esse scio. Hoc unum tamen moneo, ut semper cum præmeditatione fiat. Commendatur autem præcipue in magno uulnere, à quo sanguinis exigua quantitas emanauerit, uel in quibus phlegmones molesta sit: parcius tamen euacuando, quàm ultra modum inanire. Nam quod defuit à principio, (si conferat) iterata euacuatione supplere poteris: non autem si multum euacuaueris, facilè corriges. Nam qui semel exhaustus est sanguis, reponi amplius non potest. Verum in pueris, phlebotomiæ uicem sæpißimè supplent uentosæ, frictiones, uel ligaturæ.

De auersione per aluum. Cap. X.

ER aluum pluribus ingenijs auertimus, potionibus scilicet, clysteribus, balanis, unctionibus. Conuenit autem, quando phlebotomiam suffugiunt ægri: uel etsi hanc non abhorreant, ubi phlegmonem timeas, uel ubi tumor, uel dolor inualeant, uel si cacochymum cognoueris ægrotum, etiam si dolore phlegmoneq; hic omnino uacet. Nam ubi sit cacochymia, plethoriáve, uel primis, uel sequẽtibus diebus, non effugiet patiens grauia sympto

Purgatio quibus conueniat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

mata,nisi purgaueris,uel sanguinem miseris, uel utrumque præstiteris, purgabis eadem die, si corpus fuerit cacochymum,præmissa tamen phlebotomia diuersiua,qua per uices exiguam sanguinis quantitatem educes. Quod si utrunque eodem die perficere non possis, purgationem in diē sequentem differas, uel tertium, uel quartum, uel subsequentes, si morbus exigat: præstat tamen * primioribus diebus agere,prouisionis gratia, quàm subsequentibus curationis causa. Non enim in hoc casu expectanda est humorum præparatio,ut in febribus fit. Nam uulnere affectus sano corpore (excepta parte læsa,) supponitur, in quo humorum concoctio,& uiæ ad exitum paratæ facile indicantur. Conuenientius igitur in primis diebus administrādam esse remur. Quòd si post phlebotomiam, uel pharmaciam sequatur inflammatio,ex humorū scilicet malitia, uel multitudine,utranque uacuationem reiterare,(si cōueniat,) non est pertimescendum. Extat autem quædam Hippocratis propositio, quā medici quandoque contra meam sententiam recitare solent, dicens, Quicunque inflammationes in morborū ,, principio medicamento conatur soluere, nihil de ,, eo detrahit,quod aceruatum est,atque inflammatum:quæ uerò partes sanæ sunt, & morbo resi- ,, stunt, simul eliquant. Sed pace horum ostendam, ,, hanc sententiam non esse meo præcepto contrariam,sed eandem,rationemque huic adstipulari.

Quando purgandum.

* Fortassis, proximioribus, uel prioribus, uel primoribus. Nam uix reperias primioribus apud probos authores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Non enim pharmacia humorem facientem phleg monem dissoluere intellige, sed paratum ad fluxū retrahere. Sic & Hippocrates, non hic à pharmacia omnino abstinendum esse præcipit, sed monet, ne conemur inflammationem in parte aliqua existentem purgantibus medicamentis soluere: quoniam antequam purgatione retrahas humorem fixum, phlegmonem facientem, dissoluantur primo partes, à quibus primitus fit attractio, necessum est, stomachus puta, uenæ mesaraicæ, et quæcunque inter has, & affectam partem constitutæ sunt: unde qui iam fluxus est humor, & parti affixus, ab eadem dissoluendus, educendúsve est, uel ad uicinas deriuandus, nō ad longinquas reuocandus. Qui uerò ad fluxum paratus est, uel fluit, nunquam ad contraria incommodè retrahitur. Quòd autem (ut diximus) intelligi debeat Hippocratis litera, non aliter ac explanauimus, & eius litera in loco proprio intelligenti firmam fidem faciet: præterea & quæ in capite de phlebotomia recitaui, & reliquæ curæ ab eo scriptæ nos certiores reddent, fidemque firmam facient. Scribit enim secundo de morbis, Si erysipelas in pulmone fiat, tußis habeat, & saliuam expuat multam, ac liquidam, & cætera. Subiungit, Hic morbus maximè fit ex ebrietatibus, & carnium esu, & carnium mutatione, sed & ex alijs causis emergit, huic pharmacum deorsum purgans, bibendum dato, et lac asininum. Et libro tertio de mor

Legerē tussim, uel tusses.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

bis, siquis leuem anginam, quam parasynanchen "
uocant, patiatur, huic uenam secare oportet, & "
maximè sub mamma: cōcomitatur enim hac par "
te ex pulmone spiritus calidus. Oportet quoque "
deorsum purgare medicamento, aut clystere. Itē "
peripneumonia talia facit, febris acuta tenet, & "
spiritum frequentem ac calidum respirat, & cæ "
tera. Addit, Aluum autem in quatuor aut quin "
que diebus subducere oportet, & hoc paulò am "
plius, quò & febres obtusiores sint, & dolores le "
uiores. Adhuc in eodem libro, Pleuritis ad dor- "
sum intantum ab alijs differt, & cætera. Subiun "
git, At si æger biliosus sit natura, & non purga "
tus, correptus fuerit à morbo priusquàm saliuā "
biliosam expuat, etiam bilem probè purgato. At "
in libro de natura muliebri, Si inflammati fue- "
rint uteri, sambuci folia tenerrima in tritici re- "
centis crassiore farina coquito, & leuiter tepida "
sorbenda dato. Et secundo de morbis muliebri- "
bus, Si uteri inflammati fuerint, menses obtor- "
quentur, & reliqua, Subdit, Cùm sic habuerit, "
pharmacum infra purgans bibendū dato, & sub "
ditítijs utatur. Ex his ac pluribus alijs curis ab
Hippocrate scriptis, nobisq́; relictis facilè indica-
re possumus, purgationes non spreuisse in inflam
mationibus, & in principio, & dum fluebat hu-
mor: est enim eousque ducendus peccans humor, *Quantitas purgationis.*
quousque exuperauerit, si uires ferant. Talis de *Purgatio qualis.*
bet esse purgatio, qualem humores ostendunt: qui

bus colores similes efflorescunt. Nec sub silentio prætereunda est, quæ ex locis affectis sumitur indicatio: nam si purgationem capite, uel thorace uulneratis, quæ quoquo modo uomitum irritet, propinaueris, augebis affectum: secus autem, si crura afficiantur ab hac. Nec spernendas esse cēsemus, quæ à consuetudine, & ambiente sumuntur indicationes. Sed & in sanguinis exuperantia sæpe pharmaciam conferre, & à senioribus didicimus, ratione deinde, & experientia comprobauimus. Præterea sunt qui uomere consueuerunt, quos abstinere omnino non consulo, si pars perinde (ut diximus) affecta non obstet, ut caput, thorax, & uenter, quæ uomitu uiolenter agitantur, extenduntur q;. Hæc autem uulneribus semper noxia. Verùm cum corpora purgare medici munus sit, satis nos hic obiter dixisse de purgatione existimamus.

De reuellentibus sine euacuatione. Cap. XI.

Vinculorum usus, & quādo.

VNT quæ reuellunt, nulla sensibili apparente euacuatione, ligaturæ & balnea, ijs addidimus cucurbitulas, & frictiones: uerum eæ mitius, is auxilijs tutò in omnibus corporibus uti possumus tum ante purgationē, uel phlebotomiam, tum post, dum scilicet fluxio molesta, uel suspecta est: in corporibus boni habitus sæpe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ſine purgatione, ac ſanguinis miſsione, ijs conten-
ti fuimus: In corporibus repletis, ac mali ſucci,
etiam poſt phlebotomiam, & ante eam reliquas
partes uincimus: ut ſi uulnere in ſiniſtro brachio
exiſtente, ex reliquo uenam ſecueris, tibias uin-
cire non dubitabis: ſtringendo uincula non ſecus,
ac qui phlebotomare intendunt, & cum moleſta,
plurimumque doloroſa eſſe cœperint, ſoluenda
ſunt, mox religanda, & ſic reiteranda per uices:
ante, & poſt cibum, omnino per horas aliquot ſol
uenda, niſi urgeat inflammatio, uel dolor, uel ſan
guinis aliqua hæmorrhagia. Ligaturis etiam ad-
dere poteris, ſi aliquod prædictorum ſimptoma-
tum moleſtum ſit, balnea ex aqua tantum cali-
da, manibus ſcilicet affectui oppoſitis. Poteris et Balnea.
his (ſi libeat) per ſe uti. Sit autem aqua, quan-
tum ſufferri poteſt, calida tandiu in uſum ueni-
re poſſunt, ac ligaturæ ipſæ, donec ſcilicet time-
tur fluxio. Frictiones magis deriuare, quàm re Frictiones.
uellere dicimus, niſi uehementiores ſint: uerum
eæ cutem exulcerant, moleſtiamque grauem in-
ducunt, mites uerò leuiter trahunt. Has tamen ſi
feceris (reliquis auxilijs non omiſsis) iuuabis.
Idem & de cucurbitulis dicendũ eſt: nã hæ à pro Ventoſæ.
pinquioribus tãtũ partibus trahũt, quare potius
deriuando, quàm reuellendo uſui ſunt: uerum ſi
urgeant ſymptomata, & has in contrarias, &
quandoq; in uicinas partes, non omiſsis reuellen
tibus ingenijs, addes auxilium. Has tamẽ, et bal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

nea, & frictiones magis laudamus in teneriori-
Victus. bus ac boni habitus corporibus. Sed nunquid & uictus tenuis sub genere reuellentium, aut (ut proprius dicam) retrahentium ponere liceat? licebit hercle. Stomachus autem cùm prima pars sit, quæ & cibum recipiat, & nutriatur, & inter reliquas partes primò fame cruciatur, si cibum tardius ac parcius susceperit, quam debeat à continuis sibi partibus humidum trahit, & hæ ab alijs, & sic succedentes: unde duplici ratione tenuem uictum profuturum esse in his censendum erit, tum quòd partes, quæ famē, sitimq; primò experiuntur, ab alijs trahant, tum etiam quod propter conuenientem mediam non modò non generatur noua humorum noxiorum copia, sed qui noxam fortè inferre parati erant, dissoluuntur. Verùm & hunc uiribus patientisq; consuetudini proportionandum esse, nemo est qui ambigat, qui utique in medica facultate fuerit
Victus tenuis quomodo. exercitatus. Tenuem autem uictum dico, si uel panatella, uel condro, uel ptisana tota in iure pulli, uel uituli, uel aqua, & oleo, uel butyro condita parce nutriatur, pro potu aqua hordeacea utatur cum saccharo, primis maximè diebus, posteà uerò paucifero uino, & egregiè lymphato.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

De deriuatione. Cap. XII.

DERIVARE intelligimus, cũ humores aliquam partem infestãtes in propinquum trahimus, uel ex propinqua educimus. Fit & hæc quandoque cum sensibili euacuatione, quandoque sine hac. Cum euacuatione manifesta uesicatione cutis, hirudinibus, scarificatione, uenæ sectione: ut si synciput affectum fuerit, à quo aliquid ad uicinas partes trahere cõueniat, uel uenas temporum, uel quæ medias frontis regiones occupant, uel in nare, uel retro aures, quandoque apparent, tundimus, uel collum uentosis appositis scarificamus. Possumus, & herrinis & masticatorijs medicamentis ad fauces & nares euocare. Herrina tamen, nisi urgeat necessitas, subterfugienda esse laudo: molestiam nanque maiorem inferunt: prosunt tamen maximè, si ratione sint administrata. Similiter si cubitus malè habeat, quòd hoc remedij genus desideret, uenas manuum, uel eas, quæ infra cubitum sunt (affectæ tamen parti uiciniores) secabimus. Eodem modo si coxa, eam, quæ in pede, uel poplite, uel uiciniorem aliquam aliam, si se ostenderit, uel circumiacentem cutem scalpello obtundere, uel easdem uesicare. Verùm isthæc facere, facillimũ est: quãtum enim, quando, & quomodo, difficile. Fieri debet deriuatio, quando fixus aliquis humor partem aliquam obsidet, sic ut euacuato, purga-

Deriuatio quibus fiat.

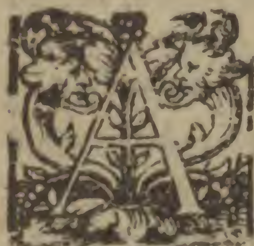
Deriuatio cum euacuatione.

Quomodo deriuãdum.

toq; (ut decet) prius corpore, neque ſolo Naturæ beneficio, neque diſſoluentium medicamentorum ope diſſlari quidem potuerit, præcipue propter eius multitudinem, uel propter eius craßitiem, uel lentorem, uel cutis denſitatem. Tãtum, ac tandiu deriuandum eſt, quoad partem in proprium habitum reſtitueris. Verùm reiteratis uicibus, ſi unica non ſuffecerit: ut plurimum enim non ſufficit. Facile enim non diſſipatur humor, qui longo tempore parti alicui eſt infixus, præcipuè ſi neruoſa hæc fuerit: quare ab ijs ad euacuationem, quæ à propria parte fit, eſt recurrendum.

Quãdiu deriuandum.

De euacuatione à propria parte. Cap. XIII.

A PROPRIA parte euacuare oportet, omiſſa ea euacuatione, quæ uel ſanguinis, uel puris, uel alterius cuiuſpiam in ſinum aliquem collecti humoris fit, quando ſanguis craſſus, uel lentus in aliqua parte fixus, neque deriuatione, neque reuulſione aliò euocari potuit, uel caloris naturalis beneficio diſſlari. Varijs igitur ingeniis hęc perficitur, uſtione ſcilicet, ueſicatione, hirudinibus, ſcarificatione, & euaporatione. Primò euaporantia tentanda ſunt, inter quæ principatũ obtinent fomenta ex aqua calida, uel ex uino, ſi ul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

cera adsint, in quibus si ualentiora requiras, chamæmelum, uel nepetam, uel calamenthum, uel aliud quidpiam eius generis addere poteris. Præterea unctiones ex chamæmelite oleo, uetusto, anethino, liliaceo, œsypo, & similibus, succida lana ab unctionibus circumuolutis membris, bis singulo die eadem fouendo. Si dissoluentium officio in tres quatuor'ue dies uoti compos non fias, ad scarificationes, uel hirudines, uel uesicatoria, uel altiores ustiones recurre. Verùm neque hæc, neque illa securè administrantur, nisi & fluxu prohibito, & corpore recrementis liberato. Dissoluentia nanque calida sunt, & uesicantia. Scalpellationes, & ustiones, non sine dolore fiunt, quæ omnia in corpore mali succi, uel multi adhibita, ad eandem partem retrahunt magis, quàm euacuare possint, unde geminaretur morbus. Præcedant igitur reuellentia oportet, & qualia, & quanta conueniunt, quò tutius opem feras. Nunc quomodo supprimi debeat sanguis, qui è uulnere abundantius effluit, dicendum est.

De sanguine supprimendo. Cap. XIIII.

ANGVIS, *quum totius corporis pabulum sit, quo deficiente, simul uitam desciscere sit patentißimũ, tutelam igitur sui nobis præindicat, si uita frui debeamus: quare tota*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ope nitendum eſt, ubi is abūdātius effluat, ut cohi beatur, qđ uarijs ingenijs fieri ſolet, obſtruētibus, repellētibus, adſtringentibus, reuellētibus, et urē tibus Repellunt refrigerantia, et adſtringētia, ut aqua lactucæ, endiuiæ, cucurbitę, poligoni, ſedi utriuſque, & ſolani ſucci, myrtillorum baccæ, roſa, malicorium, galla, lyſimachia, myrobolani, bolus armenus, ceruſſa, plumbum uſtum, gypſum, lithargyrum, rubygo ferri, alumen, Reuellunt uincula, balnea, frictiones in oppoſitas partes. Phlebotomiam, & purgationes omitto: nam ſimul & uires deijciunt. Vrunt medicamenta cauſtica, ut auripigmentum, ſandaracha, ſublimatū, & alia uaria, quæ arte parantur cruſtifica, & quæ igni ta ſunt ad uſum hunc ſtructa inſtrumenta, ut aurea, uel argentea, uel ferrea. Obſtruunt tenacia, lenta, uiſcidaq́;, ut glutem piſcium, gummi ceraſorum, amygdalarum, thus, aloes, maſtix, & ſimilia: hæc autem per ſe ſanguinem cohibent, ſi uena exilis ſit unde profluit: ſed ubi uena diuiſa ali quo modo magna fuerit, ſunt miſcenda reliquis medicamentis. Si igitur uena ſecta ſuperficialis appareat, tutius eſt, eam ignito ferramento urere. Si uerò profunda ſit, quæ uiſui non manifeſtetur, hoc unguento uulnus reple. Recipe, boli armenæ, ferri rubiginis. an̄. ʒ. ii. maſticis, aloes, thuris, an̄. ʒ. i. cum albumine oui incorporentur. Aliud, Rec. glutinis piſcium, maſticis, boli armenæ. an̄. ʒ. ii. gallæ immaturæ, plumbi uſti, thuris, an̄. ʒ. i. cū

Refrigerantia.
Adſtringētia.
Reuellētia.
Non laudat phlebotomiam, neque purgationē.
Vrentia.
Obſtructia.

albumine oui incorporentur. Potes & pilos leporis minutim incisos, & flores, seu gossipium salicis, uel populi ijs immiscere, similiter filamenta ex panno molli subtili, ex quibus cùm bene eisdẽ unguentis erunt imbibita, turundæ, prout uulneris forma postulabit, magnæ uel paruæ, breues, uel longæ parari poterunt: duriores in hoc casu requiruntur, ac maiores, sic ut ora uenarum possint comprimere. Aliud, Rec. boli armenæ ʒ.ii. cerussæ, lithargyri, myrobalanorum chebulorum & citrinorum, añ. ʒ.i.ß. masticis, glutinis pisciũ, tragachanti, añ. ʒ.i. cum oui albumine fiat unguẽtũ. Aliud, quod ualentius adstringit. Rec. gallæ omphacitis, boli armenæ, lithargyri, añ. ʒ.ij. cinnabaris ʒ.i.ß. omnibus subtilißimè tritis cum oui albo misceantur, & parentur licinia ad usum, quæ & arida conseruari possunt, quę iterum eodem unguento molli & recenter facto leniri debent, propter earum asperitatem, dum usus postulat: nam hæc citius cohibent, uel puluis omnium supradictorum, si in uulnus aridus imponi possit, celerius sistet. Alia, quæ & ualentius adstringunt, exsiccantq́; . Verum non sine dolore, molestia, & crusta, si copiosius sint imposita. Rec. balaustiorum, masticis, terræ sigillatæ, añ. ʒ.iii. aluminis scissilis, uel rocchæ, si scissile non sit, æris uiride, æris squammę, an. ʒ.i. cum oui albo, uel uino austero fiat miscella. Aliud, Recipe lysimachiæ, balaustiorum, boli armenæ cerussæ. an. ʒ.ii. ferri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ſcoriȩ in aceto prȩparatȩ, aluminis, uiridis æris, añ. ℥.i.ß.chalcanthi.ʒ.i.cũ oui albo, uel auſtero uino miſce ad uſum. Si fortè hæc diutius conſeruare uelis, tunc in teretes paſtillos redige, conum ex altera parte habentes, quò in uulnus poni facilius poßint. Verùm cum uino, uel paßo eos componere præſtantius eſt, qui aridi ſunt conſeruandi. Citius autẽ in uulnus diſſoluuntur, quàm qui cum oui albo. Sed quum diſſolutum quaſi unguentum uelis, oui album præponitur: conſtipat

Ligaturæ. autem magis ſuo glutino. Aſt ligaturæ reuellentes una adhibitæ magnam in ijs opem ferunt: quæ quomodo ſint uſui conferendæ, in capite de reuellentibus concipies. Quòd ſi horum remediorum auxilio uoti compos non fias, ad ignita inſtrumenta propera, ſi ijs manantis uenæ ora con-

Cauterium actuale. tingere exiſtimes. Celerius nanque, tutius, ac minore noxa effectum præſtant, quàm quæ urũt medicamenta. Hæc ſiquidem ingentem, ac per horas multas dolorẽ excitant, unde & fluxus interdum uehementer irritatur. Prætereà ſi nõ compreſſerint, actualibus cauterijs difficile iuuabis, donec ſcilicet ſit exempta ab illis facta cruſta, in quo temporis interſtitio animam æger ſimul cum ſanguine efflare poterit. Quòd ſi ui eſcharam illam extirpare ſuſceperis, operoſius utique reddes negotium. Præſtabit igitur ab uſu ſupradictorum medicaminum ſiccantium ſine morſu, & adſtringentium ad hȩc te conferre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Verùm hominem in anatome exercitatum requirit, qui uenarum ſitus bene noſcat. Inſtrumentorum autem formæ tales eſſe debent, quales diuerſitas uulnerum poſtulat. Eorum tamen aliquot inſcribemus pro exemplo, quæ ut plurimum ad hunc uſum erunt accomodata, ſiue ſuperficialis, ſiue in altum ſit poſita uena. & hæc ſunt.

Tu alia, prout affectus requiret, ſtruere poteris. Vſus autem talis eſt: Duo habebis ex ijs, eiuſdem magnitudinis, quæ ut igne candeant facito, & membro circumquaque pannis in aceto & aqua madidis bellè munito, alterum ſume, & in uulnus firma manu mittas, eam partem fortius premendo, in qua uenam fore exiſtimaueris: & cùm hoc frigeſieri cœperit, in ignẽ remitte, et alterum candens capies, et preme, quoad fluere deſtiterit. Quòd ſi uel os, uel cauitas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

aliqua uenam tangere non permiserit, & fluere non desinat, properare ad ea non est dubitãdum, quæ urere possunt medicamenta: nam tunc & tutior locus talibus medicamentis relinquitur, & minus molesta fiunt: quorum compositiones tales erunt, ℞. cerussæ ℥. iii. balaustiorum ℥. ii. chalcanthi, aluminis. an. ʒ. ii. arsenici ℈. iiij. cum passo fiant teretes pastilli. Aliud, ℞. terræ lẽniç, gallæ omphacitis, masticis, an. ℥. ii. cinnabaris, aluminis, ana ʒ. i. ß. Salis gemmei, arsenici, chalcanthi, an. ℈. ii. uiridis æris, minij, an. ʒ. ii. ß. cum paßo fiant pastilli. Aliud, ℞. sublimati. ℥. i. chalchãthi usti, pulueris præcipitati, cerussæ, minii, ana ʒ. iii. pollinis. ʒ. ii. cũ aceto acerrimo fiant pastilli.

Caustica potentialia.

Attendendum autem est, ut quum hæc in usum pones, aliò humores euoces, remittasq́; uicinas partes refrigerantibus sæpius (quandiu dolor tristabitur) muniendo, & longinquas uinculis stringendo. At quod præcipuum, tutißimumq́; in hoc casu semper inueni, est, uulnera laxis fascijs (conuenientibus medicamentis appositis) uincire, deinde manu super uulnere posita immota medicamenta conseruare per dies aliquot, tres puta, uel quatuor, quinimò & plures, nisi dolor aliquis urgeat: nam tunc soluere expediet, ac medicamenta renouare. Pro hoc igitur officio duos, tres'ue homines paratos habere oportet, quò uicißim quiescere, & auxiliũ ferre inter sese ualeant: permutẽt (si calorem

aliquem sentiant) frequentius manus, easque modo unam, modo alteram in frigidam aquam madentes, ne affecta pars calefiat. Fluxibilior nanque calore redditur sanguis. Sed & situs talis affectæ parti est eligendus, ut quietior sit, ac, si fieri possit, sursum uergat. Nunc uero tempestiuum est, ut ad curas exponendas properemus: est autem hoc, quod intendimus.

De curatione. Cap. XV.

VRATIONIS igitur huiusmodi uulneris inquātum se, prima intentio est, auferre extranea, si quæ sunt auferenda, mox ad curandi formam, quæ contuso, lacerove vlneri conferre perpetuo nouimus, se conuertere, ut contusam scilicet, laceramque carnem à sana quanto citius separare intendas, idque medicamentis quantum poßis minus mordentibus: quale est, quod ex mercurij puluere (quem præcipitatum appellant,) paramus. Miscemus autem præcipitatum uel cum rosaceo, uel cum oleo simplici, uel cum butyro, uel recenti axungia suilla, semunciæ puta butyri, pulueris drachmam adijcies, seu binas, uel minus, plusve, prout contusio, uel magna, uel leuis fuerit. Nam quanto glans maior fuerit, non modo uulnus maius reddit, sed & altius circumquaque partes tundit. Parantur & alia medicamenta ad hoc

Vnguentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

munus, ut ægyptiacum, & similia: uerum hic tan tum illius memoriam facere libuit, cùm inter reliqua huius facultatis principatum obtineat, sic ut aliquid miri præstare uideatur: contusam enim, putridam, uel magis auctam carnem cum minimo, uel nullo dolore dissipat, uulneri non modo nullum cruditatis uestigium relinquens, ut reliqua, sed cocta, temperata, beneque disposita reddit: quare illud præ cæteris omnibus meritò anteponendum esse censui. Ex hoc igitur penicillos, puluillos, lychnia, & quas flammulas uocant, & cætera similia insperges. Hoc unguenti genere unico die, uel duobus ad summum utimur, satis superque erit tribus, si contusio uehemens fuerit: sequentibus uerò diebus ad ea, quæ leuius abstergant, & moderate exsiccent: quibus si contusæ carnis aliquid adhuc impendeat, butyri paululum adijcere poteris, perinde ut affectus indicabit, quibus succedant carnem generantia, & cutem inducentia, ut puta mel simplex, uel rosaceum, mel cum hordei farina, uel orobi, uel fabarum: cui addere poteris aristolochiam, minus centaurium, terebinthinam, thus, aloen, euphorbium, myriophylli, uerbasci, apij, chelidonij, uel plantaginis pulueres, uel succos, uel balaustium, uel galla, uel mirtus, uel cupressi nux, uel lithargyrum, uel ustum plumbum, & alia huius generis, prout ulceris habitudo, uel partis natura, uel hybernum, uernum, uel æstiuū·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tempus dabunt indicium. Sed quod maximè monendum esse censeo, cum in hoc sæpius peccent negligentes chirurgi, est, ne sint claui, uel lychnia ultra modum crassa, uel longa, uel dura, uel aspera, pungunt longa, crassa extendunt, lacerant aspera, eoque magis, si dura sint. Parentur igitur ex mollissimo, subtiliq́ue linteo, uel carpentatis pannis, uel gossipio retorto, quo dolores non excitent, & si membrorum ossa fracta fuerint, tunc membra situentur commodè, ne doleant, ac cæteris sibi continuis paulò altius, ne facilè ad illa humores fluant: nec multis, nec strictis ligamentis sunt liganda, sed paucis, & laxis, immobilia, quantum fieri potest, conseruentur. Hæc compendiosè de uulneris curatione, quæ, ut fælicius succedat, prouisione uacet non oportet. In prima igitur cura, cooperto uulnere (nisi nuper sit à cibo) tundatur ex aduerso uena, & sanguinem copiosius educes, si è uulnere parum fluxerit: quòd si ex eo multus fuerit effusus, parum vel omnino nihil ab alijs partibus extrahere expediet, sed uice phlebotomiæ uincula, frictiones, balnea, uel uentosæ suppetent. Et si mali succi æger occurrerit, à sanguinis missione, die puta immediatè sequenti, corpus purgare conueniet, circunstantesq́ue vulneri partes prima die repellentibus fulcire, oxyrrhodino puta, uel aceto & aqua, uel aqua, in qua incocta sint mali coria, baccæ, uel folia myrti, galla, et

Qualia lychnia.

Prouisio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ſimilia, uel omphacium per ſe, uel cum aqua mi-ſtum: uictus tenuiſſimus ſit primis diebus, reliquis autem ſemper aliquid addendo, prout morbi magnitudo, uirtutis robur, & patientis conſuetudo indicabunt. Et hæc cum ſuccinctè, generaliterque omnia dixerim, non alienum erit, nos ad exemplares curas conuertere: hæ nanque magis ſenſum mouent.

De curatione uulneris capitis.

Cap. XVI.

TA ut humani corporis partium præſtantiſſima eſt anima, ſic & reliquarum omnium eius ſedes, hæc autẽ eſt caput: hinc igitur ſumamus exordium. Ex bombardeola, ſclopettove uaria in capite uulnera inferuntur, quæ, quãtumuis parua fuerint, ſemper magni exiſtimanda ſunt: non enim facile in ijs corrigi poteſt inflammatio, ſi fiat: fiunt quippe facilè, niſi ſumma diligentia ſint tractata. Cutis enim denſa eſt, à qua non ſine labore tranſpirant ſuperflui humores: longe tamen maius negotium faceſſunt, ſi internis partibus communicet læſio, & horum etiam magis, quæ uel circa commiſſuras, uel tempora, uel occiput, uel oculorum regiones ſunt accepta. Agedum, ſi ipſum ſimplex fuerit, undequaque raſis capillis unico, aut ad ſummum duobus die-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

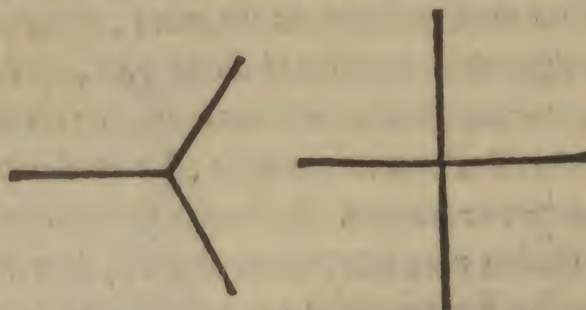
bus hoc unguentum curabis. Rec.pulueris præcipitati optimi ʒ.j.butyri recentis ʒ.ij.olei rosati omphacitis ʒ.i.croci grana duo,misce, & fiat unguentum, quo puluilli imponendi ex mollissimo carpentato linteo illinantur,eoque tenuius crassiusve perinde ut in uulnere maior, uel minor apparuerit contusio. Ast ubi hæc maior fuerit,unguentum copiosius,minori mitius impones:desuper autem oui album cum rosaceo,& bolo armeno in formam unguenti mista. Secundo autem die aliud medicamentum impones, quod aliquo modo digerendo moderatè abstergat, & leuiter exsiccet:cuius hæc erit forma, Recipe terebinthinæ claræ in albo uino ter lotæ. ℥ s. mellis rosati. ℥.i. butyri recentis ʒ. ij. farinæ hordei, pulueris aristolochiæ rotundæ,radicis ireos,ana.ʒ.i.aloes. ʒ.s.misce, fiat unguentum. Hoc autem uti poteris donec in uulnere optima appareat digestio: quæ,si illud rationabiliter se gerat,quartum,aut ad summum sextum non excedat: & tunc ab unguento amoto butyro siccantius (ut requiritur) illud facies,addendo ex pulueribus quod satis sit, si magis siccare intendas. Facile autem curatur in capite vulnus, si illud simplex sit, modo æger non in humoribus tantùm, sed & in moribus sit temperatus,arteque curetur. Verùm quod complicatum est(quod scilicet intrinsecis partibus læsionem communicat) laboriosum non solum patienti,sed & ijs,qui curam susceperunt,existit.

Vulnus simplex in capite.

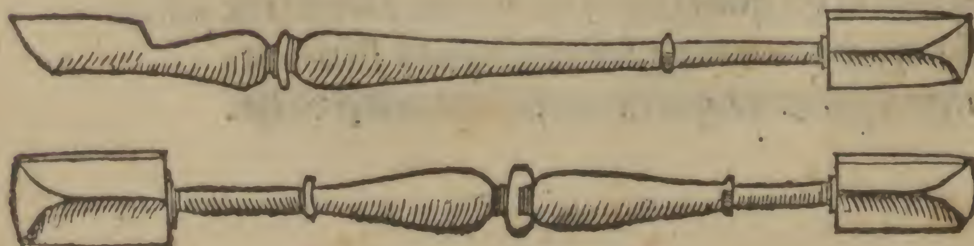
Vulnus compositum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Si ergo intrinsecarum partium offensa sensui pa teat, uel saltem de se magnam faciat chirurgi o-pinionem, statim os deliberare intende, ea parte scilicet, quæ magis grauata est, sic, tantumq; cra nei detegas, ut fracta, educendaq; ossa eximere, collisa terebello perforare, uel radenda liberè ci-cliscis scalpere possis. At incisionis forma duplex est, altera trigona, tetragona altera: sed hæc ad in t entũ nostrũ magis conducit. Ea aũt est, quæ dua bus lineis orthogonaliter se secantib. depingitur.

In prima igitur cura (si fueris uocatus) nouacu-la bene secante, ac manu ponderosa cutẽ sic præ-scindito, ut pericraniũ unà diuisum sit, mox un-guibus, uel (quod aptius est) instrumento aciem obtusam ex altera parte habẽtem, ex altera par te bene secante, qua meningem os tegẽtem, si us-quam à nouacula insecta remanserit, scindere ua leas, non amota ab opere manu: cuius formã hic intueri licet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Os igitur excoria, ac labra euerte: & si glans in propriam cerebri substantiam intrauerit, salutis omnino spes eximitur: si uerò nondum ingressa, oßis aliquid à reliquis separati reliquerit, quod non magno negotio euelli poßit, educas. Sic si glans in oße sit fixa, ut infra latius dicetur. Quòd si nihil hac prima cura, quod facilè educi poßit, appareat, uulnus puluillis ex carpentato linteo, uel mollißima stuppa paratis, in austero uino, uel omphacio, acetó've prius madidis, ac expreßis recenti rosaceo omphacitide, uel myrtino cum bolo armena, post imbibitis, ac tepidis prius reple. Si uerò propter aliquam sectam uenam sanguinis hæmorrhagiam uerearis, omißis oleis, lychnia in omphacio, uel aceto acerrimo madida, ac fortiter expressa, oui albo, in quo abundanter sit bolus armena, illinantur ad usum sequēti die, hæc miscella componatur. Rec. rosacei omphacitis, ac recentis ℥. ij. albumen unius oui, boli armenæ ℥. i. croci grana quatuor, misce, ac penicillis superpone: hoc eodem unguento circunstantes partes uulneris munire salubre erit, per ternos, quaternos've dies, propter inflammationis suspectum, in uulnere autem sat; est prima die imponere, deinde ad huius digestiui usum accedes. Recip. terebinthinæ in uino albo ter, uel quater lotæ ℥. ij. uitella duorum ouorum, olei rosati ℥ ß croci grana quatuor, aloes ℈. ij. misce, et utere donec abstergendi tēpus aduenerit, quod non Digestiuum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

præteriturum quartum diem fatemur, si æque se res gesserint. Sunt qui putrefactus (digestiua appellata) diem septimum ut firmum terminū præscribant, alij etiam & ultra hoc expectantes putridæ carnis separationem undique labia ambientis, ignari bonam carnem putridæ subsistentem in dies putrefieri magis, nisi quæ iam suppurauit abstergentibus amoueatur. Nos autem ratum dimittendi digerentis medicaminis terminum præfinimus, quod est hoc, dum uideris uulnus concoctum iri, hoc more, nec tibi septimum, nec alium quemq; diem (ut crassæ mineruæ uulnerarij faciunt) præstitues firmum. Ab hoc medicamine cum abstergere licebit, ad id recurres, quod supra ordinatum est, constans ex melle & cæteris. Hoc quantum ad ea quæ curationem carnosæ partis spectant de capite sint dicta. Si uerò (ut diximus) ossis lęsio fuerit, sic ut internarum partium aliquam malè habere existimes, puta, uel uena rupta, unde sanguis sub cranio effusus, sub caluaria uagus exitū postulet, uel pus quod contingit ijs, qui iam diu uulnus accepere, uel cerebrum ossis collisione prematur, uel ab aliqua asperitate, (si os fractum sit) pūgatur, tunc ocyssimè ad ossis uel puris molestiam inferentis, ablationem, uel ad uaganti sanguini liberum exitum parandum properandum est: quamobrem recta mente perpendenda sunt signa, ne omittas ubi requiritur opus, uel agas, ubi suffugiēdum est, quæ

Digestiua quæ, & quā in tempore usui ueniāt.

Si os lesum.

omnia

omnia in his frequenter, et ægris, & artifici opus molestißimum reddere consueuerunt, ostendunt igitur læsionem intrinsecus susceptam sensui non manifestam, casus cum uertigine, uel uisione plurimorum luminum, mentis alienatio, sopor, oculorum tumor cum rubore, sanguis per nares & aures eruptio, uomitus, resolutio aliquarũ partiũ, apoplexia: uerum non necesse ad horum singulũ deducitur ut certo argumento proferamus cerebri offensam, (cerebrum nunc intelligo quicquid intra cranium continetur) cadunt enim quandoque aliqui capite percußi, nulla cerebro illata iniuria, alios stetisse uidimus, quibus duram meningem laceram deprehendimus, quare in his iudicandis, ubi anceps res est, prudentem chirurgum esse oportet, qui cũcta bene pẽset, iudicet, agatq;, pristinam scilicet patientis naturam, mores, motus, uires, præsentibus conferendo. Si itaque os aperire cogamur, quanto celerius fieri potest. fiat. Primo puta die, uel secundo, quo sanguis nõdum coagulatus, facilius exeat, ne uagabundus cerebrum perturbet, uel premendo grauet, uel æstuando inflammet, minusq; extendendo dolorẽ faciat. Verùm ubi à principio non facta fuerit, eamque subterfugere non liceat, reliquis diebus efficias: satius namque est quoquomodo tardius occurrere remediis, quàm iis omissis sine spe morti ægrum destituere. Quare & tertio, & quarto & sexto, & decimoquarto, & reliquis diebus

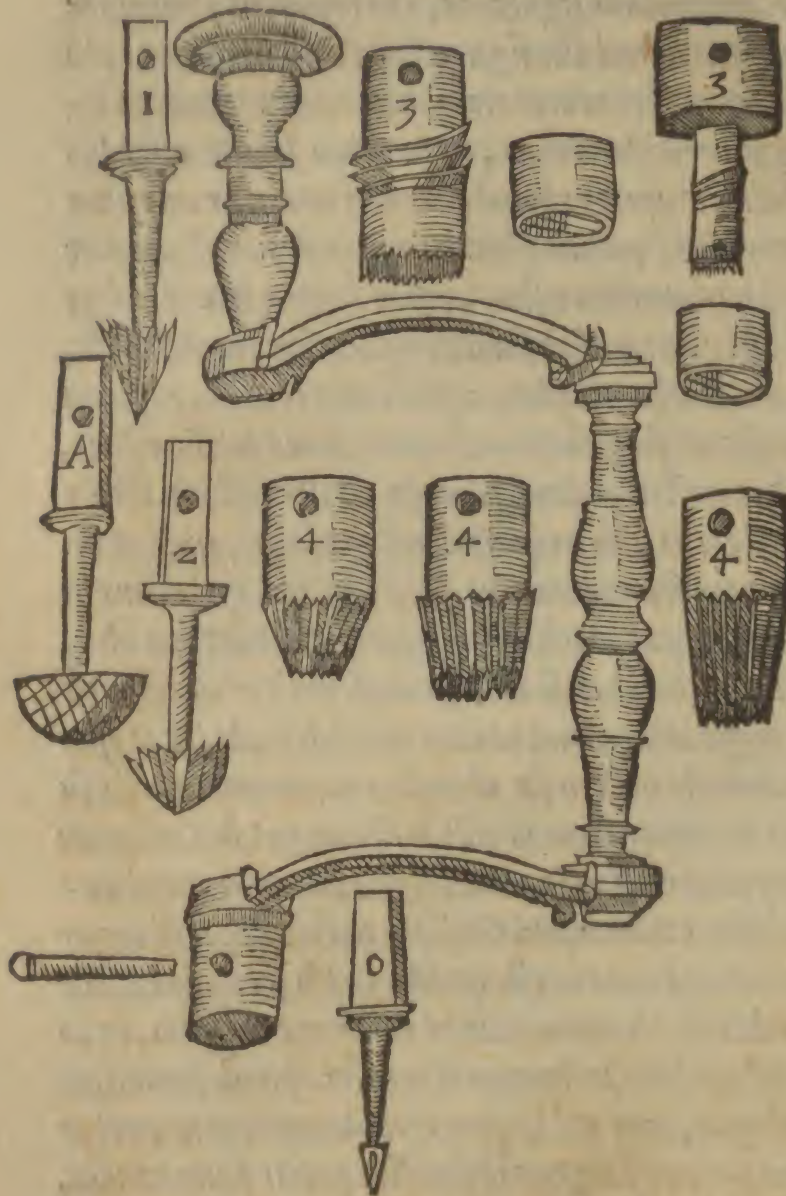
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

indifferenter agere poteris, non enim pro hoc opere præstando criticos dies uereri oportet (ut quidam faciunt) non intelligentes artem, existimantes id quod ad unum refertur in arte medica, idē reliquis omnibus esse referendum, nulla habita distinctione: errant tamen maxime. Obseruantur tamen in iis critici dies ad prognosticum, non ad curam, in febribus autem ad utrunque, nam in febribus purgationes, balnea, phlebotomia, neque aliud quicquam quod naturā diuertere possit ab opere, si aliquid moliri sit disposita, agere uerendum est, non aliam ob causam, uerùm in hoc affectu non id expectandum est: non enim natura os perforabit, uel opportunè quod pungit semper auferre potest, egens in similibus omnino medici auxilio. Quare quocunque die operatio hæc fieri potest, nullo discrimine habito, præter hoc, quòd quātò citius fiet, in melius res succedet. Sed antequā ulterius progrediar, operæpretium fore duxi, hic terebrarum formas aliquot ad intentum nostrum salutares, & à multis non cognitas describere, quarum quæ quaternario charactere signatur, cæterarum omnium in suo genere utiq; tutissima ac cōmodissima, a me excogitata est, nec amplius ab alio (quod nouerim) cognita. Quæ ternario charactere notatur, ea est, quæ passim per officinas chirurgorum transcurrere uidemus, quam etiam Hippocrati fuisse familiarē existimamus, à Galeno chinicidas, quod (ut Celsus interpreta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tur) modiolum significat, cui binarius character iungitur, aliud illi figura simile apud aliquos chirurgos nostri temporis uidi, uerum in modum limæ intersectum erat, ut omnino simile esset his sphærulis, quibus fabri ferrarij utuntur ad typos formãdos, quibus plumbeæ glandes conficiuntur ad sclopettorum usum, cuius figura literã habet adpositam A. sed istud in operatione molestũ est, quum statim eiusdem asperitates scobina repleantur, sic ut singulo fere circuitu, noua lotiõe egeat, at hoc nostrum diuerso modo ab illo sectum est, sic ut celerius aptiusq; operam perficiat, quãquam non tam frequenter ut primum uel quartum in usum ueniat. Reliquum genus, cui unitatis character aßidet, etsi meo genio similiter ut quartũ excogitarim, aliud tamen non dißimile, licet quodammodo nostro sit obtusius in commentarijs super Hippocratem Guidi Vidij nuper in Gallicam linguam ex Latina translatis comperi, quod ante hunc etiam apud Celsum uerbis depictũ cognoueram, id autem est, quod à Celso secundo loco describitur, ab acuto scilicet mucrone incipiẽs, in latius tendens, in longioris quasi capituli formã, de reliquis, quæ uel laqueo circummouentur, uel arcus fune, uel ligno trãsuersim posito fune uincto, quo fabri ferrarij utuntur, ut nondum in usum uenire possunt, sic de ipsis quicquam scribere omnino superfluum esse existimo, terebrarum autem formæ hæ sunto.

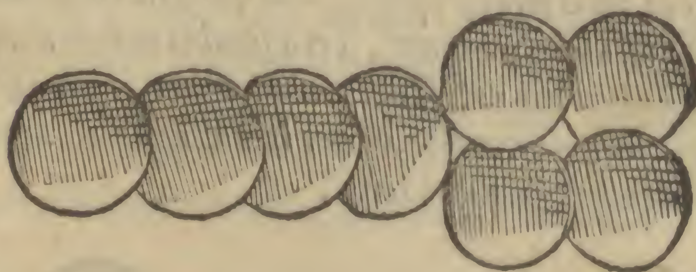
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Sed quia quandoque in caluariæ fractura uel col lisio ita ingens est, ut terebra totum illud amplecti minimè possit, peruestigandũ est qua industria (si oporteat) id auferendum ueniat: nam Galeni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

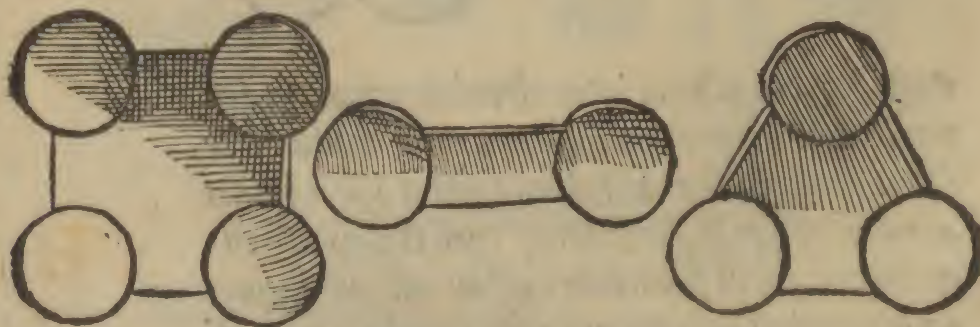
modus, quem etiam Celſus confirmauit, horridus ferè uidetur, quum caluariam clypeato, aut ſi malis, lenticulato ſit pro plumbeo malleo percuſſo, quantum ſufficiat ſecare mandet. At nos triplici modo ubi opus requiritur, rem peragimus: aliud eſt noſtris terebris toties perforare, quoad totum quod amouendum eſt, ſit remotum, ut in his figuris uidere licet.

Cuſpides autem quæ inter circulos remanent, lenticulato ſcalpro obtunduntur, nam modus iſte (ſi os firmum aliquantulum exiſtat) ſatis facilis ac tutus eſt, & à me fratreq; meo ſæpius uſu cõprobatus, ſic ut ſuperſtites adhuc uiuant aliquot ex his, quibus operam noſtram, ſimul atque conſilium communicauimus, inter quos Caſtagnedus Hiſpanus miles quinquagenarius bellico malleo aut (ſi mauis) claua percuſſus, terebratione reiterata, quod ſat fuit è cranio ſeiunximus. Item infans biennis molitoris filius, caſu à Germano milite lapidem proijciente, in ſincipite magno ictu percuſſus fuit, hunc triplici perforatione curauimus. Chriſtophorus calceolarius agens annũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

circa uigesimum, hastili ferro, quod alabarda uulgò dicitur, quinque terebræ operibus rem perfecimus, nec non alios simili ope adiuuimus. Alius secandæ caluariæ modus est, si in longum secare intendas ab utraque parte terebra os perfora, & ab utroque circulo, ac si eos intra duas paralellas includere uelles, elicies ciclisco, aut acuto scalpro rasorio paruiore parabis, quo serra ultro citroq; ferri minimè possit, inde quod intra utrumque osculum remanet, serra secabis eodem more procedendum est, si in latum longumq́ue auferre cranium expediat, ut per has alias figuras comprehendere facilè poteris.

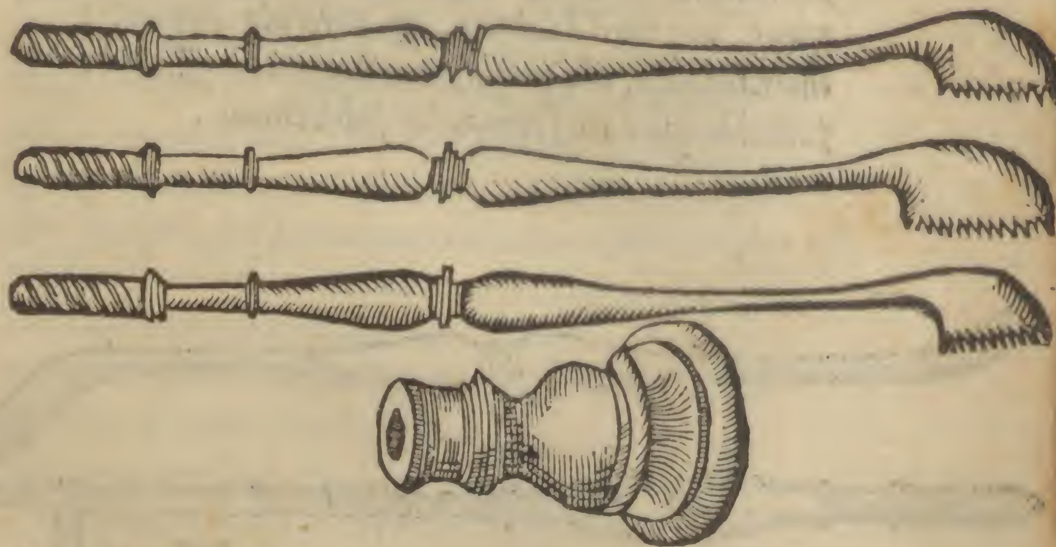
Tertius modus est, quum sine terebellis sola serra & scalpris, præcipuè cum os amplum est, quod tundendum uenit, auferimus, uerum ut dictum est, adunco uel acuto scalpro, (si libeat) sulci parandi sunt, ne huc atque illuc serra fluat, uel pedetentim secura manu sola serra parare uiam poteris, ac quantum oporteat secare, ad hanc pu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ta formam uel aliam, ut ipſa oſſis affectio monebit.

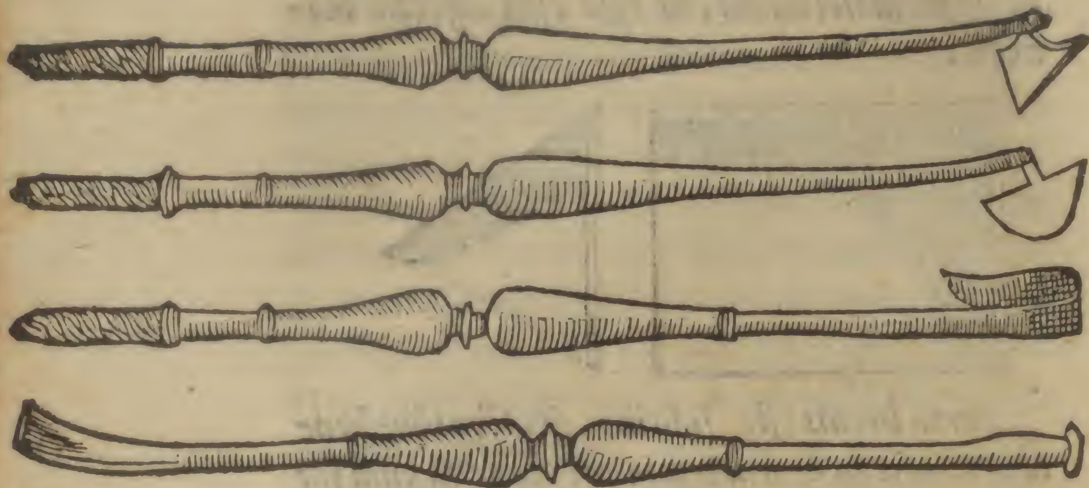

Serra breuis eſto, ſubtilis, dentibusque bene acuminatis, in medium minimè conuexa, cum forti manubrio, ac longo, quantum manu commode prehendi exerceriq; poſſit, ex quibus plures etiã paratas habere licebit, forma autem talis ſit.

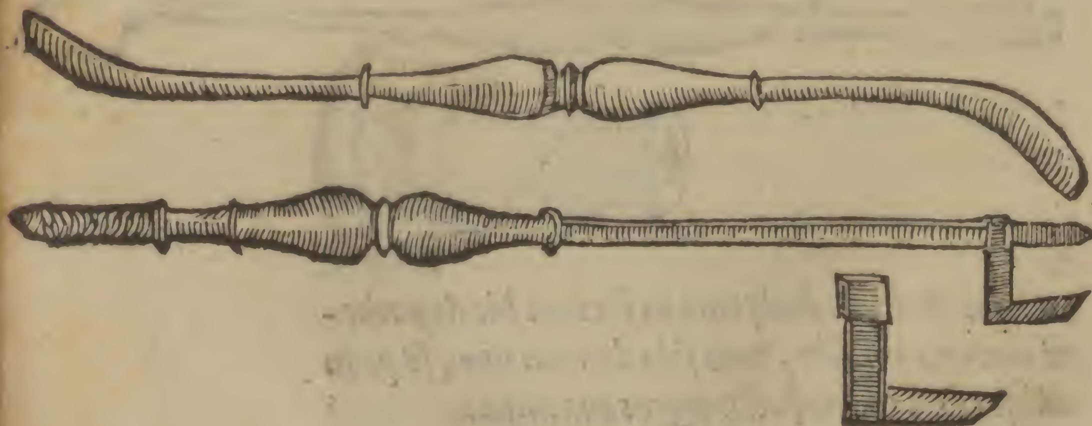

Atqui & nunc ſcalprorum formas hic deſcribere non erit inutile, nam ſola horum ope, ſæpe in uulneribus cæſim factis ægros iuuimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Sed nec hippomocleati uectes, eleuatoria dicta, sub silentio sunt prætereundi, quorum officio rostris coruinis, uel gruinis, inuicem adiuuantibus, non raró á labore, & periculo patientes liberauimus, ubi potissimum magna sit ossis labefactatio, quorum formas hic subiecimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Nunc quomodo horum singulùm in usum ueniat, expromere tempestiuum est. Duæ igitur terebrarum figuræ, quarta scilicet, & tertia sphærulam ossis secant, amplitudini instrumentorum & magnitudini respondentem, & usui præcipuè ueniunt in collisionibus uel fracturis, in quibus os firmum est, quod auferre est necessum, uel in fracturis punctim illatis, uel contusionibus paruis, uel quæ quandoque ex sclopettorum glande fit, uel alterius rei similis, secunda uerò ad modum rasorij scalpri in circulum radit, osculũ in uitrea quantum lens est, parare apta est, reliquas partes circumcirca osculum exiles admodum relinquens, quæ uel eleuatorijs frangi, uel lenticulato scalpro abradi debent, ne acies in uitrea relicta aliquo modo cerebro officere poßit, ac etiam quò magis amplum foramen reddatur, accomodatur, ubi osculum ab acuta terebra factum augere aliquo modo uelles, quod quãdoq; accidit, ubi crassior sanguis, uel pus aliquod tenacius sub caluaria sint inuenta, uel ubi caries ossi immineat, quæ ad secundam usque laminam descendat, quod frequenter apparet in his qui syphillide diutius cruciantur, & non solùm in capite, sed & in oßibus tibiarum omoplattæq; carie infectis usui uenit.
Primum quidem quod capituli longioris acutiorisq; formam refert in acutum os trãsfigit, ita ut osculum quantum milium, uel paruum ordeolum est, relinquat, aptè eo utimur, ubi tantùm calua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

riam transpirabilem reddere sit congruum, quò crassi uapores, uel sanguis ex aliquo ictu sparsus, nōdum coactus, uel pus aliquod intra caluariam genitum, uel ab externo aliquo sinu interius resudatum liberum (inquam) hæc omnia exitū habeant. Ad faciliorem igitur doctrinam fingamus in bregmate acceptum esse uulnus, cum leui illisione, quæ sensui manifesta non sit, symptomata autem de intrinsecus accepta offensa fidē faciant: osse prius (ut dictum est) bene, ac quātum sufficiat detecto, prima terebra illud ubi collisum est, transfige, ita ut sanguis sub eo errans liberè exire possit. Si uero hoc osculo facto uitream (quod in collisionibus plerunque euenit) fortiter labefactatam esse noueris, tunc quarta terebra maiuscula orificium auge. quòd si tibi hæc præsto non sit, tertiam sume, nam & ea commoda est, modò tutiore manu tractetur. Si uerò fractura pateat, eaq; in glandis formam (quod ut plurimum fit) sit facta, tunc terebra quæ totum os fractu amplectatur perforare oportet, illudq; eximere. Sed hîc extra propositum non erit, curam à me factam auditu dignam pro exemplo in hominū memoriam exponere. Die secundo à Ceresolense conflictu (nam tunc temporis chirurgiam exercebā) profugus Hispanus quidam miles, qui in dextro bregmate infixam glandem plumbeam ferebat, supplex ad me uenit, cui actutum manus adhibui, & quantum oportebat ossis denudaui, glan

demq; coruino rostro strinxit: hæc tamen tam tenaciter oßi adhærebat, ut sine magno horrore, ac etiam periculo illam educi non posse comprehenderem. Quamobrem eam alia industria educere putaui, sic ad tertium terebellum conuersus (non autem eo tempore quartum meum excogitaueram,) quo deinde (ubi mihi oblata fuit occasio, semper ac felici astro usus sum) glandem cum exili oßis ciclo illam cingente prosperè extraxi, primis posteà diebus, usquedum sanguis: qui iam sub cranio coactus iacebat separari, in plusq; uerti cœpit, simplo mellis rosati, triplum rosati olei, admiscui, imposuiq;, quod uice uersa commutaui, dum concoctio apparere cœpit, olei scilicet simplo triplum mellis adieci, posteà solo melle, per dies aliquot contentus fui, cui postremo ordeaceam, & iridem addidi, qua miscella sum usus ad tempus usque ducendæ cicatricis opportunum, circa carnosas partes eodem modo proceßimus (ut dictum est) phlebotomatus purgatusque sic ut (fausto numine) in pristinam sanitatem restitutus fuerit.
Si uerò glans oblique præhenderit, osque ualenter cursim fricauerit, ac aliquo modo depresserit, fortè sat erit illud ciclíscis, aut acuminatis rasorijs ad duram usque meningem fodere, si fortè magna sit oßis fractura, quæ (etsi à paruis sclopettis non fiat, cum aliqua uitæ spe) contigit tamen sæpius ex causa alia, quæ diuersam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

curam ab hac minimè postulat. Cutis cautè secanda est, ne per fracturarum rimas cerebri meninges exulceres, posteà ossis frustula, quę non magno negotio educi poterunt, eximere scilicet digitis, & rostris: quòd si alia depressa sint, quæ adhuc firma persistant, tunc eleuatorijs ad situm naturalem reducere nitendum est, nec illa ui educere, sæpe autem reuniuntur. Quòd si super commissuris extiterit uulnus, idq; transpiratione egeat, ea parte perforādum est cranium, qua magis affectus uergit: uel si in utranque communicet, ex utraque: eiusdem uerò commissuræ ossa (nisi uehementius super cerebro deiecta fuerint) ne trahas, uel ui educas, sed sat erit, orificijs scilicet factis, quod depressum est, in commissurarū regione eleuatorijs ad naturalem situm, quātùm ualeas reducere, ac sinere. Nam multoties (ut diximus) religantur: quæ si reuniri amplius nō ualeant, Natura tutius, & minore negotio, illa separabit, & exomet, quàm resistet symptomatis, quæ sequi solent uiolentas membranarum extensiones lacerationesq;. Nam in commissuris dura meninx inseritur, per illasq; trāsit: quare si eadē ossa ui extrahere tentaueris, meningem laceres in ea infixam necesse est, unde phlegmones, cōuulsiones, mox & interitus sequuntur, timendaq; simul sunt & tempora, & occiput. His amplius à quacunque ossis ablatione statim aculei, acies, asperitates ue in uitrea relictę, qualescunque fue

rint, ſumma diligentia auferre, lenireq́; oportet, lenticulato cultro, uel eleuatorio aciem ferente, uel alio quopiam quod rei conferre poſſe perciperis, ne duram meningē, quę nunquam non mouetur, pungant, lancinentq́;. Cuditur clypeatus culter plumbeo malleolo. Sed cùm hoc opus præſtare intendis, uel ſcalpris radere, uel terebris perforare, patientis aures goßipio, aut lana, aut panno in formam claui paratis, obturandæ ſunt, manibusq́; alterius auxilium ferētis, premēdæ, quo & firmius caput ſedeat, & ne etiam ſtrepitu horreat. ſintq́; tibi ea hora parati mollißimi, ac ſubtilißimi panni, in fruſtula redacti, quibus exſiccare ſanguinem, qui ex cranio frequenter reſudat, commodè poſſis. Omnibus igitur ſic peractis, ſericum, uel ex lino ſindonem, in formam talem conſtitutum, qualem cranij apertura coindicat, in uino auſtero infuſum, uel roſaceo, ſi ſanguis aliquis coagulatus cerebro immineat, cerebri membranæ ſuperpone, & ſubtili, leni, curuoq́; aliquo ferro ſub oſſe circūquaque placide accommoda, puluillis deinde ex molliſſimis carpentatis linteis in auſtero uino madidis, roſatoq́, omphacitide melle roſaceo (ut ſuprà dictum eſt) admiſto imbutis, reliquum uulneris reple, demum linteum in eodem uino, uel aceto madidum, ac expreßum roſaceo, oui albo, & bolo armena illitum ſuperpone, mel roſaceum, uel iuleb roſaceum, olei loco, ubi amplius, nec digerere conueniat, nec phlegmones ti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

meatur, impones, & uulneris reliquum medicamento ex melle rosaceo, farina hordei, & iride perinde, (ut iam supradictum est) curabis, & cũ cranei osculum carne impleri cœperit, tunc os detectum leuiter raspatorijs radatur, et labra uulneris in locum suum paulatim reponantur: orificium tamen aliquod apertum relinquẽdo, quoad os integrè expoliatum cognoueris: quod longo tẽporis interuallo fit, quadraginta puta, uel quinquaginta, imò & quandoque sexaginta diebus. Pro qua re labra euersa tã diu detinere stultum est. Osse uerò separato, cutẽ omnino euoca. Si autem uel propter chirurgi negligẽtiam, uel patientis malum habitum, intẽperantiam've, ad aliquã corruptionem deuenerit pars cerebri affecta, ut aliquando mihi uidisse accidit, ad præcipitati pulueris, uel Aegyptiaci usum illico deueniendũ est: nam horum præsidio liberatos aliquot uidi, præcipuè agrestem mulierem, quam curam admirandam nunc subscribere intelligo. Agrestis quædam mulier quadragenaria circa finem Februarij mensis lapide in sinistro bregmate percussa fuit: hæc cùm ab ignaro agrestique barbitonsore curaretur, in dies in deteriorem statum labebatur, ita ut de eius uita omnino desperarent. Ad cuius curam circa nonum diem secundus Botallus mihi frater (uir etenim ĩ chirurgia exercitatissimus: nam eo tempore sub eius instituto chirurgiam exercebam) conuocatus fuit.

Cura felix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Hic rectè symptomata perpendens, illico cutem aperit, os detegit, & subsequenti die terebello perforat: at in ea parte cerebrum penitus immobile uidimus, durities ingens, cum nigritie apparebat, ut crusta in carne facta omnino uideretur: quamobrem de eius salute plurimum diffidebamus. Verùm non omnino perterritus frater duplo ægyptiaci, rosacei mellis simplum commiscuit, & cerebro superposuit eodem die sanguinem è brachio misit, sequenti purgauit. At dolores remitti cœpere, puris uestigium aliquod apparere: quare & eundem, & tertium quoque diem in eodem medicamine persistere satius esse duxit. Sequentibus uerò diebus solo melle rosaceo contentabatur, cui imposterum, cùm aliquantulum magis exsiccare intendebat, et ireos, et hordei pollinem adijciebat, sic ut ad finem usque feliciter rem duxerit. Nam ex hac cura maiore admiratione sum affectus, quàm ex alijs aliquot, in quibus à principio meninx erat sauciata. Si igitur (ut dixi) super cerebrum putredo, corruptelá ue aliqua eueniat, quæ melle abstergi nõ possit, puluerẽ præcipitati immisce, uel ægyptiacũ, quãtum sat esse rectè iudicaueris, omniq; industria simul humores in contrarias partes reuellendo purgatione, si liceat, uel reiterata phlebotomia, ac cæteris reuellentibus ingenijs. Sed quia corruptela hæc in curabilibus affectibus nõ contingit, ut plurimum, nisi uel ex ægri malo ha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

bitu,uel intemperantia,uel ex artificis improuidentia. Quomodo igitur, et quibus prouisio fiat, declarandum erit. Nam quæ dicta sunt,ad affectus tantùm curationem pertinent. Curatio igitur uulnere,prima die pannos in oxyrrhodino,et bolo armena infusis circunstantibus partibus superpones,leuiter frigidos,si æstas fuerit,tepidos, si hyems. At in utraque tempestate repercutientia bis,ter'ue in die sunt repetenda, ac sæpius, si dolor aliquis infestet,ijs uti licebit,quousq; phlegmones timetur. Hæc autem suspecta est, quoad suppurabit uulnus. Quum igitur suppuratio apparet, pannũ in uino austero madidum pressum, ac calidum superponere satis erit. Sed attendẽdũ est,ne frequentatis plus, quàm deceat,refrigerantibus,uulneris coctionem,quæ ui caloris naturalis perficitur,remoreris. Nam plures ignaros uulnerarios, ac quandoque alios, qui se plurimum in arte scire profitebãtur, sæpius obiurgauimus, in hoc errantes. Phlebotomiam prætereà statim à prima curatione(nisi nuper à cibo sit,uel abundantius è uulnere emanauerit sanguis, ut uires deiecerit) in cephalica brachij, affectam partem respicientis, facies, ac sanguinis tantum educes, quantum & uires,& tẽpestas indicauerint, affectum semper supponimus. Si uerò prima die non secta fuerit uena, poterit sequentibus diebus secari,secundo,uel tertio die,si æger plethoricus, uel cacochymus, uel purgationibus assuetus fuerit:

Prouisio.

Repercutientia.

Phlebotomia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

rit: purgareq́; ſequenti die corpus, cõuenientiſsi mum erit, pro qua re medicum accerſire facias. Vbi uerò medicus preſtò non ſit, in fine libri recurre, ubi aliquot medicamentorum purgãtium formas annotauimus, ſecundum præcipuas humorum uarietates. Nam eas in omnibus capitibus inſerere non libuit, tum quòd ad ſimplicem chirurgum corpora purgare non ſpectet, niſi coactus, tum etiam quòd in quacunque cura recen ſendum eſſet, quod ſemel prolatum omnibus quodammodo ſatisfaciet. Et maximè attendendum eſt, ne pharmacum uomitum cieat. Clyſteria pariter, ſi durus uenter ſit, ſæpius indere iuuabit. Prætereà frictiones à collo incœptæ, ac inferius ductæ ad plantam pedum uſque ſupernè leuiores, aſperiores infernè, ante cibum fiãt. Quod ſi dolore, uel phlegmone, uel alio quopiam moleſto ſymptomate triſtetur, & uincula cum ijs, & balnea tibijs & pedibus addere, & uenam reſecare, & corpus repurgare oportebit, modò ab extrinſeco horum ſymptomatum cauſa non proueniat, puta frigore, uel calore, uel alio quopiam. Quare dum cura fit hyberno tempore, omnia calefiant, ac dum detectum uulnus eſt, labrum æneum cum prunis ſuprà retineatur: nec æſtate omnino frigida ſunt adminiſtranda unguenta. Immoderatus etiam calor ex multis pannis, & ſtuppis, pellicus calidiore conclauio, calidioribus applicitis medicamentis excitari poteſt. Quare

Purgatio.

Clyſteria.

Frictiones.

Vincula.

Balnea.

Purgatio et phlebotomia reiteranda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

oculatum in ijs chirurgum esse oportet. Non uis enim pars est, circa hæc rationabiliter se legerere. Facilè autem affecta pars à quocunque extrinseco commutatur. Quare attendendū est, ne eueniat, quemadmodum ijs, qui fracta membra inconsultò stringendo perdunt, uel hypochondria fotibus inflammant, aliunde tamen causam uestigantes. Idem in ijs casibus ignari artifices, rudiori ac impia manu uulnera prementes, aspereq; perfricantes illa recrudescunt, exasperantq; sic, ut eorum causa plerunque ex cutaneo, leuissimoq; morbo, in uitæ discrimen, uel ad mortem ducantur patientes, ita me dij ament, ut horum aliquot reprehendi. Ast non erit ab re, imò iuuabit quidem unum ad hoc propositum exemplum, quod nuper euenit, annotare. Adolescens annum agens plus minus decimumseptimum in bregmatis sinistra regione ex paruo lapillo ab alio puero ludente manu iacto, cutaneum uulnus passus est. Hunc (suo quidem damno immedicabili) quidam chirurgus curæ suscepit, qui inepta, grauiq, manu, ac linteis asperis, sic impiè uulnus abstergebat, ut in dies & uulnus magis recrudesceret, et carnem magis colliquaret. Puer autem in reliquis omnibus se bene gerebat, negotiabatur, heroq; suo (ut moris erat) inseruiebat. Vidi ego hunc eidem uulnerario submissum, quum uulnus recens esset: hunc autem tam impiè artem exercentem repræhendebā. Responde

Cura infelix empirico successa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

bat is, crudelē eſſe oportere chirurgū, non pium. Hunc reuiſere deſtitui, propter affectus paruitatē. Circa octodecimū diem ad me recurrit patiēs, cui circū uulnus unde quaque ſinuoſa, anfractuoſaq; erat reddita cutis, ubi & pus detinebatur, quod tātū præmendo educi poterat. Quare quēadmodū cauitatis eiuſmodi authores fuerè impiè frictiones, & moleſtæ preſsiones, eiuſdē ſiquidem & fuiſſe auctores non ab re aſſerendum eſt: liquant autem carnes moleſtæ compreſsiones. At quum hoc uidiſſem, cauitatem ad inferiorem partem aperire conſului, quò materia calorem, putredinemq; cerebro non communicaret. Quod ſe facturum pollicitus eſt uulnerarius: nullam enim eo tempore ſedem habebamus permanentem, ſed ſimul cum regio exercitu omnes ultro, citroq; ferebamur. Quare nec mihi illius uiſendi ulla concedebatur commoda poteſtas. Circa uigeſimamquartam diem uocatus ad illum me contuli, ſinum ingentem cum ſumma putredine, ac fœtore inueni: nihil enim eorum, quæ iuſſeram, præſtiterat ignauus ille. Quod an arrogantiæ, an formidini aſcriberem, non ſatis intelligebam. Circa uigeſimam cōtinente febre (ut retulerant aſtantes) correptus eſt, collapſæ uires, ſopor inſtabat, oculi graues, tumidiq;, urinæ ſanæ. Hæc omnia cùm uidiſſem, uigeſimaquarta (ut dixi) cerebrum offenſum eſſe iudicaui, non quidem à principali uulnere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

sed ex putrida materia, quæ & intrinsecus resudabat. At statim cutem aperire, & os perforare consului, licet uires ferè in totum deiectæ essent, ratus satius esse, anceps admouere auxilium, quā tutò ægrum morti derelinquere. At stupidus ille cùm audisset, os esse perforandum, Nisi febris esset (inquit) uulnus facilè curam susciperet. Vigesimasexta tandem expirauit. Iussi deinde cadaueris caluariam aperiri: uulnerarius autem, qui calumniam subterfugere satagebat, fretus os iniuriæ, nec minimum à principio passum fuisse, id hilari uultu præstitit, inuenitq; ingentem sub cranio puris copiam, ac cerebrum ex ea parte liquatum, ac in pus uersum. Hoc more cespitare solent, qui crassa quadam tantùm ac fallaci experientia artem hanc exercent: quod utique non cōtingeret, si in Galeni, Hippocratisq; libris insudarent, uel saltem artis peritis inseruirēt, quā diu artem callerent. Quod tamen semper facere abhorruit audax ignorantium turba. Ex similibus ædepol et alia enumerare possem, uerùm hoc exemplum sufficiat, & quò intelligatur, quàm facile sit ex capitis uulnere hominem interire, si perperam tractetur, licet ipsum simplicissimum, cutaneumq; sit, & ut inscientes, ignarique discant, præstantius esse, sibi famam & ægris utile obsequium alieno consilio parare, quàm stupido suo phantasmate utriusque iacturam facere: sed redeamus ad susceptum consilium. Suauiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

igitur, quantum fieri possit, tractanda sunt uulnera, dicti Hippocratis, & Galeni semper memores, ut tutò scilicet, celeriter, & sine dolore, pro posse operemur, partes uulneri circumiacētes singulo quoque die abstergere, ac ab omni immunditia nitidas conseruare oportebit, quò ex quacũque parte humores in halitum resolui parati patentes uias habeant, non autem sorditie obstrusas. Fasciæ prætereà tantùm ut medicamenta immota contineant, apponuntur: quare ne strictæ sint, attendendum est: siquidem eæ (præcipuè non assuetis) grauedinem excitant. Supremo loco sit sita, quæ afficitur particula, minus autem illuc feruntur redundantes humores. Verùm si pus abundantius fluat, decliue uulnus sitũ quandoque adiumentum feret. Alus lubrica conseruetur, clysteribus, uel balanis, uel unica pilula assumpta ex agarico, & aloe, singulo die, uel alternis diebus. nisi sponte excernat. Sit uictus tenuißimus, ad septimum saltem usque diem, uel undecimum ad summum, uel decimumquartum, ex panatella scilicet, cum minimo uel olei, uel butyri, aut (quod magis laudo) cum iure pulli: potus, aqua cum saccharo, ac parum, si lubeat, cinnamomi cocta: ab undecima uel decimaquarta, uino paucifero, pullis, epulis in iure caponis, uel uituli coctis, ut pane trito, uel condro, uel amygdalato, & similibus nutriatur: parcè tamen, ac horis suis, cœnam prandiumq́; sumat, quantita-

Fasciæ. *Situs.* *Aluus mollis.* *Victus.* *Potus.*

tem autem non modò cibi, sed & medicamentorum, unicuique determinatam ac propriam scientificè describere nõ possumus, sed à morbo, uirtute, patientisq; consuetudine petenda est.

De Thorace. Cap. XVII.

HORACIS uulneris curatio nullo alio discrimine ab ea, quę aliarum partium est, seiungitur, quàm differẽtiæ partium ratione: affectus autem idem est in omnibus partibus. Hæ tamen inter se diuersitatem patiuntur non minimam, quare & curam hic nos aliquo pacto cæteris dissimilem cõgimur describere, prout partium diuersitas postulat. Si igitur illud duntaxat extrinsecus fuerit, ut reliqua uulnera curandum erit, primis scilicet duobus diebus unguẽtum ex præcipitato, uel alio quopiam, si hoc præsto non fuerit, eadem facultate prædito, uel solo butyro, adiunges post ad ea, quæ leuiter abstergunt, exsiccantq;, ut mel rosaceum tum simplex, uel cui sit addita terebinthina, aristolochia, farina hordei, & similia. Nec ab re erit, à secunda die ad quartum parum butyri recentis abstergentibus medicamẽtis immiscere, deinde illud auferre. Forma autem talis erit: Recipe mellis rosati ℥.i. terebinthinæ, butyri recentis, añ. ʒ.iii. farinæ hordei, aristolochiæ rotundæ, añ. ʒ.i misce, et lychnia, puluillosue inungas, qui uulneri imponi debent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Super uulnus uerò hoc aliud superpone. Recipe albũ unius oui, olei rosati, ℥.i. boli armenæ ℥.i.ß. omnia diligenter rudicula incorporẽtur, et panno per tres digitos circumquaq; uulnus capienti in posca infuso, ac expresso, superponatur, & parti applicetur: frigidũ, si æstas sit: tepidum, si hyems. At loco huius, ubi pus apparere incœperit, uel emplastrum ex chalcitide, uel tripharmacum ex oxeleo & argenti spuma cõfecto, super panno extensum, sic ut spatium tantùm unius digiti, circũ quaq; uulnus amplectatur, appones & cũ absterſum cõspexeris ulcus, nullaq́; abũdante humiditate molestiũ, ut uulnera cæsim facta, quibus carnis aliquid deest, curabis. Ad cuius intentũ tale medicamentũ laudamus. Recipe succi myriophylli, mellis rosati, terebinthinæ, añ. ℥.i. farinæ fabarũ, farinę hordei, añ. ʒ.ii.ß. thuris, aloes, aristolochiæ rotundæ, añ. ʒ.i. ad ignẽ oĩa rudicula commoueãtur, incorporenturq́;, ex quo lychnia intingantur, uel ifis epigoni. At si in cauum glans permeauerit: lethale est, etsi organorum internorum nullum offensam aliquam ex uulnere susceperit: non penetrant aũt sine aliqua oßis læsione, nisi ordeolum plumbeum tantum sit, quod uulnus infert: nam hoc intra costarum spatia permeare potest, illæsis ossibus, glans uerò non sic, sine costarum, uel reliquorum quorundam ossium thoracis fractura. Hinc fit, ut & dolores excitentur, & phlegmones fiant, ad quæ frequenter mors sub-

Medici munus. ſequitur. Verùm enim uerò non medici eſt, uniuerſos affectus ſanare, ſed tãtùm quæ artis ſunt, eorum nihil omittere: ob id enim neque ope deſtituendi ſunt ægri, neque ſpe. Nam ſæpe ut mortuos deſtitutos, uiuere uidimus. Prçtereà et qui moriuntur, minore anxietate, ac cum ſalutis ſpe ultimum uitæ agunt. Secus autem qui à medicis & ope fuerint derelicti. Sagax igitur artifex, neque deploratum penitus deſtituet, neque ſerò quod prænouit, periculum, uel mortem præſagire differet. Agedum ſit pulmo, uel metaphrenon, uel pericardium uulnere ſint affecta, ſalutis ſpes nulla relinquitur, ſed curãdus eſt æger (ut iam dictum eſt) quò minore mœrore reſiduũ temporis uitæ ſuæ tranſcurrat. Si uel cor, uel magnarum arteriarum, uenarum'ue aliqua ſint lacera, e ueſtigio moritur, actutum autem cum ſpirituũ, uel ſanguinis effuſione, & anima ipſa effluit, quare neq; opus medicum deſideratur. Penetrationis aũt ſigna, ſanguinis ſputũ: inſallibile aũt per uulnus reſpiratio. Pulmonis uerò oſtendunt tuſsis aſsidua, ſanguis ſpumoſus, per os, per uulnus'ue emiſſus. At cordis, ſanguinis nigri, magnarum uenarũ uenoſi ſanguinis, ac multi, magnarũ arteriarũ ſeroſi, ac rubri, ſanguinis emiſſio, ad quæ ex templo mors ſequitur. Sed ſi uulnus penetrans ſit, ſine organorum intrinſecorum læſione, ſalutis adhuc ſpes aliqua habenda eſt: quare ſi glans intra ceciderit, ſic ut per ua

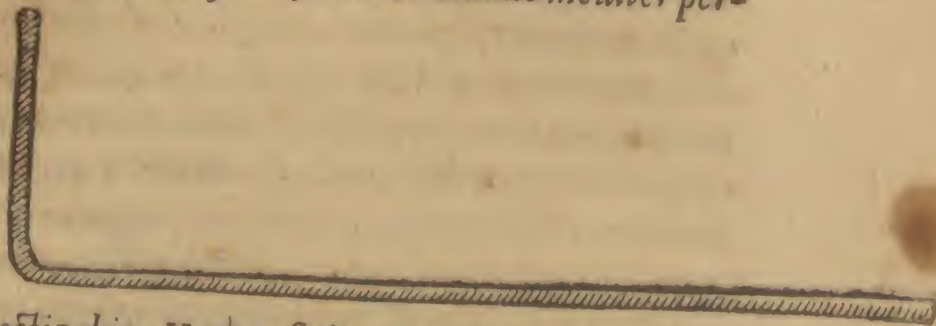
Signa uulneris penetrantis.

Signa pulmonis uulnerati.

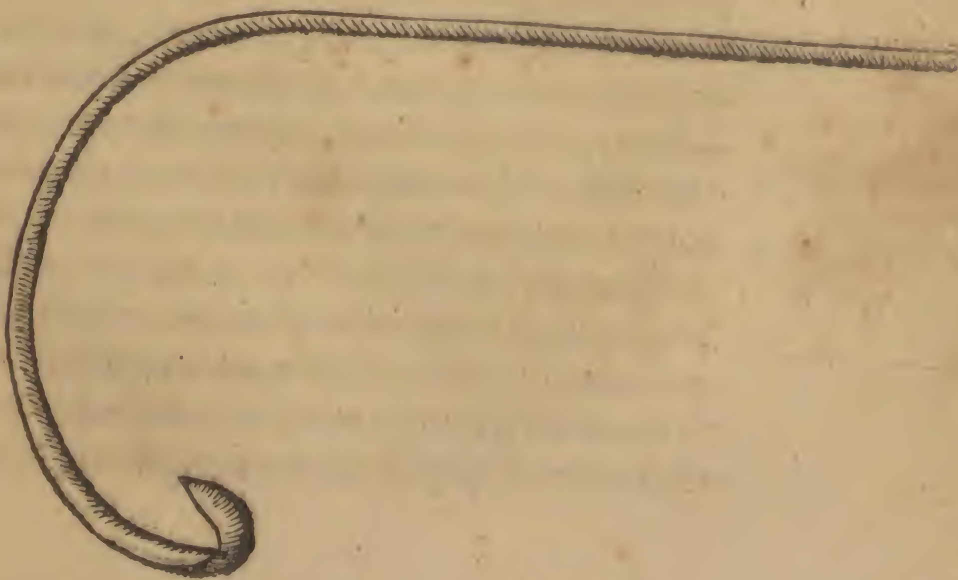
Si organa non ſint læſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

cuum erret, ocyus laborandum est, ut educatur: aliter modo metaphrenon, modo pericardium, prout æger mouebitur, comprimet, ac asperitate sua uellicabit. Situabis igitur ægrum sic, ut partium thoracis infima sit, quæ afficitur, mox specillo flexibili, aureo puta, uel argenteo, uel æreo, in hanc formam flexo, circum uulnus molliter per-

uestigabis. Verum si illa non appareat, iube ægrum huc atque illuc moueri. Sit is super lecto, uel mensa stratus, ac uulnus pronum semper: & cùm glandem inueneris, specillo in cuspide lato, in huncq; modum reflexo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

uersus osculū placidè trahe, quæ gruino, aut coruino rostro prębensa educatur. Quòd si parumper uulnus ampliare oporteat, per costarum longitudinem sectionem facias, non maiorem tamē, quàm glandis exitus requirat. Hic autem est modus aucupandæ glandis, & in pectore, & in inferiori uentre, si contingat non (ut imperiti quidam faciunt) qui sedente ægro, recto specillo, aut quouis modo, uel sine arte flexo, glandem uenātur, ultro, citroq; ꝑ pectoris, uētrisq; cauum illud nulla experientia, nullaq; industria uagum ducentes, ducta igitur glande, ac sanguine (si fuerit) (exit autem sanguis, nisi congelatus sit, sine labore, ac sola uulneris inclinatione) uulnus hoc unguento curabis. Recipe olei rosati omphacitis ℥.iii. terebinthinæ ʒ.i. pulueris præcipitati ℈ iiii. omnibus inuicem bene mistis clauus intingatur. Hoc autem primis duobus diebus satisfaciet, non ultrà. At, quod silentio prætereundum non est, cùm in hoc plures errent, præcipuè qui anatomen ignorant, sit clauus ex panno mollissimo, non magnus, ne premendo liberum transpirationis motum impediat: nec longus, ne pulmo suo continuo motu, ac carnis mollitie illum perfricando exulceretur. Satis igitur superq; erit, si longitudine pleuram attingat, magnitudine quantum osculum, ad pus (si fiat) uel sanguinem (si intus remanserit) educendum, patens cōseruet: supra aūt more emplastri, donec

Penicillus qualis. Longitudo qualis.

pus apparere liberè incœperit, misturam applicabis ex ouorum albo, rosaceo omphacitide, & bolo armena, uice huius (uulnere coctionem indicante) uel barbarum, uel ex chalcitide confecta emplastra, superpones, clauos uerò à secunda die hoc medicamento inunges. Recipe butyri recentis ℥.ii mellis rosati ℥ ß. terebinthinæ, uel glutinis albotin ℥ iii. aloes, farinæ hordei, pulueris ireos, añ. ℥.i. misce. Elapsis octo diebus butyrum amoue, & mellis dosim dupla. Intra thoracem, si sanguis coactus sit, uel pus colligatur, metrenchite inijci poterit, uel mulsa simplex, uel in qua sint cocta liquiritia, caricæ, & passæ uuæ, In hyeme addito aliquid praxij, uel minoris centaurij, uel lupinorum. Sed præter hæc & uulnus quandoque non penetrare à principio uidemus, quod succedentibus diebus transpirabile fit, quoniam putrescit interior membrana, si contusa sit: at diuerso modo à supradicto non curatur, nisi quod in hoc clauus penetrans imponi non debet, sed ocyssimè quãtum fieri potest, ad incarnationem, & cutis regenerationẽ properandum est. Non enim ex hoc sanguinis uel puris à thoracis cauo aliquid educere speramus. Secus autem ubi à principio peruaserit. Atqui neq; omnino uacat periculo, sed medium est inter hoc & illud, quod carnosam partem tantùm sine penetratione infestat, Cæterùm prouidere ne ingrauescat sanabilis affectus, non parua res est. Porrò prouiden- Prouisio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

di ingenia artifici mediocriter exercitato, statim se exhibent, cum causas prænouerit. Sunt autem magna ex parte fluxiones, quæ tanto plus molestæ fiunt, quanto repletius, uel mali succi patientis corpus inuenerint, ac iterum inualescunt magis, si extrinsecarum causarum aliqua, uel aliquæ in eorum fauorem intendant, ut puta immoderatus motus, inordinatum ac malum uictus regimen, & cætera similia, quæ sub ijs sunt. Sit igitur hoc tibi prouisionis principium, primo circũpositas affectui partes repellentibus munire inuncta parte oleo mellino, uel myrtino, uel omphacitide rosaceo, uel omnibus, uel quibusdam ex ijs mistis, pannum in omphacio, uel oxycrato madidum, ac pressum superpones, sæpius die noctuq; renouando, frigidè si æstas, calidè si hyems fuerit: & hoc quandiu phlegmonis aduentum timemus, cuius nos tutos reddet uulneris suppuratio: ab iis statim curato uulnere (modo ne cibus nuper præcesserit) uenam secato ex opposita patientis parte mediam uel basilicam. Quòd si prima die id factum non sit, & pars affecta quoquo modo phlegmone molestari incœperit, ab eadem parte uenam tunde, & tantum sanguinis euacua, quantũ patientis uires indicabunt, non spreto quod ab ambiente sumitur indicio. Corpus deinde purgato, præcipuè si malis succis sit refertum, tales educendo humores, quales prædominium habere compræhenderis. At hoc maximè

Quibus prouidendum.

Sanguis missio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

attendendum eſt, ne uomitum moueant pharma ca, quotieſcunque in aliquo uentre acceptum fuerit uulnus. Caput enim replent, & thoracis uniuerſasque partes uiolento motu uexant, ac quandoque lancinant. Nam hæc repetere fortè quandoque iuuabit. Medicamentorum autem formæ tales erunt, ad bilem primò reſpicientes. Recipe rhabarbari electi, & ſubtiliter pulverizati, ℥.j. ß. cum iuleppe uiolato fiat bolus, quem capiat hora electa, & ſtatim ſuperpotet infraſcriptam potionem. Recipe ſyrupi roſati laxatiui ℥ ij. aquæ bugloſſæ tantundem, miſce: capiat ſubito poſt aſſumptum bolum. Si autem hyberno tempore fuerit. Recipe rhabarbari electi ℥.i. agarici optimi ℥.s. cinnamomi, ℈.i. omnia in ſubtiliſſimum ueluti pollinem redacta, cum melle roſaceo fiat bolus, quem capiat hora electa, cui repentè ſuperpotet infraſcriptam potionem, Recipe mellis roſati colati unc. iij. aquæ bugloſſæ unc. ij. miſce. Hæc ſint ſatis de purgationibus. Aliquot item infra deſcriptas comperies ad propoſitū. Id noſſe nunc ſatis erit, agaricum, rhabarbarum, & ſimilia, ſi in bolis diſponantur (ut fecimus), ſic ut amaritudinem guſtus non percipiat,) uomitum non facile ciere. Secus autem ſi in potibus diſſoluantur, uel infundantur. Verùm ſi in corpore boni habitus contingat, facta ſectione uenæ, fortè ſat erit, uincula adminiſtrare, & aluum clyſterijs mouere. Situs pariter ad bonam prouiſionem non pa-

Purgatio.

Vincula.
Clyſteres.
Situs.

rum conducit. Præstat autem ut uulnus supernè situetur: nam pulmo, si circa eiusdem regiones illud sit, continuò suo motu, non tantùm uulnus perfricando recrudescet, sed sibi æque obest: si nanque uel sanguis, uel pus sit collectū, sat erit quandoque se super uulnus inuertere, ut illa exeant, non perpetuò supra illud insistere. Pauca loquatur æger, propter laborem: nam longo sermone defatigantur omnes thoracis partes. Tußis præterea non infestet, laborandum est. Aër temperatus sit, ubi ægrotus moram trahit, ne intrinsecæ partes thoracis, frigidiore aëre quàm fuerint consuetæ, tristentur. Facilè si, quidem tussi exagitatur refrigeratus pulmo. Quare ocyssimè curandus est æger, ne diutius per uulnus aërem trahat. Nam etsi is calore uel frigore non noceat, infestabit tamen sua siccitate, qua facillimè pulmones molestiam suscipiunt. Parcissimè nutriatur, quo ad symptomata mala uerentur, puta panatella in iure pulli, uel cum oleo oliuarū dulcissimo, uel oleo amygdalarū dulciū, uel recenti butyro. Potet mulsam, si non abhorreat, aliter aquam cū abundanti sacchare, & caricis, uel passis uuis, uel liquiritia. Elapso symptomatū timore, pullinis, uitulinis, caprinis, auiculis, ouis, & similibus, ac uino paucifero parcè nutriatur, sic ut ad cōsuetudinē paulatim regressum faciat. Animi motus non modo hîc, sed in omnibus reliquis curis cogendos esse supponimus, quemadmo

Sermo breuis. *Tußis.* *Aer.* *Cibus.* *Animi motus.*

dum & moderatos somnos conciliando, si molestæ fuerint uigiliæ, ut in uulneribus iuncturarum sæpe accidit. Verùm enimuerò non rarò, præcipuè tamen in uulneribus punctim, uel cæsim factis, sanguis collectus, ac coactus in thorace retinetur, qui postea ægris negotium facessit, ita ut nisi artis peritia succurratur, ad interitum sine spe salutis labantur. Quamobrem fore nunc iustum existimaui, quo ingenio ijs opem ferre liceat, explanare, ut eos artifices metu exuamus, qui formidine oppressi, quod ipsa ars potissimùm exigit, minus tentare solent, ut non nullos, quos in hoc casu, ac in alijs, in quibus non erant exercitati, & monui, & obiurgaui. Quū igitur sic sanguis in thorace remanserit, qui per uulnus commodè educi non potest, uel quia hoc paruum est, & supernis partibus iacet, uel quia in loco est, qui plagæ dilatationē sine maioris noxæ periculo sufferre minimè potest, ut circa spinam exitus alius tunc parandus est. Sed ut is & in loco minus molesto, & opportunè fiat, idcircò signa indicantia, & locum aptum ad institutū hoc prius exponere licebit. Proinde si sanguis in thoracis cauo collectus fuerit, pondus super septo transuerso semper, dum rectus manebit, percipiet æger: & si pronus, uel stratus huc atque illuc se circumuoluat, prout mouebitur, illum fluere, ac refluere sentiet: respiratio magis impedita erit, cū rectus perstiterit, uel si stratus sit in par-

Somnus.

Indicantia sanguinem in pectore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tem ſanam uertatur, ſanguinis quicquam, uel pu ris cum ſputo miſcebitur, non tamen ut ſanguinẽ per ſe expuat, niſi pulmo ſit uulneratus. Tuſſis, color faciei ad plumbeum uergens, oculi caui fiũt, & reſpiratio quoquo modo putida. Hæc cum apparuerint, ſanguinem, uel pus, in thorace eſſe intelligere oportet, exitum liberum poſtulantia. Pus autem in thorace ſimiliter colligi poteſt, etiam ſi ab accepta plaga ſanguis illuc minimè deſcenderit. Ex pure ſcilicet quod à proprio uulnere paulatim in cauum effluit. Exitus itaque fieri poteſt inter tertiam & quartam coſtam, incipiendo ab inferiori parte, uel inter hanc & quintam, uel adhuc inter hanc & ſextam: ſed ſupra hanc incõmodiſſimè euacuari poteſt, quod in thorace continetur: & infra tertiam ſuſpectiſſima, imò & lethalis eſt inciſio, propter ſepti tranſuerſi contiguitatem. Ab eo uerò, qui inter tertiam & quartam eſt, facillimè expurgatur, & non multi periculi. At media eſt etiam purgationis facilitate, quæ inter quartam & quintam fit, & minoris periculi: quapropter ſemper inter has duas ſectionem & feci, et fieri iuſſi, ut plurimum cum fœlici ſucceſſu. Sedeat igitur æger ſuper cathedram, et inclinet aliquantulum uerſus ſanam partem: uel ſi imbecillis ſit, ſtratus ſuper lectum ſanam partem reponat, & è directo ſub axilla, ubi ferè cubitus cadit, nouacula bene ſcindente ſecentur muſculi intercoſtales inter iam dictas co-

ſtas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

stas, & cùm ad pleuram perueneris, leuiore manu illam seces, ne nouacula impetuosè inuento uacuo septum transuersum exulceret, sat erit osculum facere, quantum oliuæ folium intrare possit: quo facto, æger in partem hanc paululum inclinet, quò uel sanguis, uel pus exire ualeant, ne tamen in totum educantur, sed paulatim in sex, uel octo diebus, uel quindecim, si contenta in multa copia existant, quibus diebus metrenchite mulsa temperate calida inijciatur, laueturque, in qua hyssopum, prassium, caricas, passas uuas, si uelis, coquere poteris, si ualentius, uel exiccare, uel calfacere uelis. Verùm ubi neutrum horum desideratur, sola mulsa per se sufficit. Verum enimuerò quod animaduersione adhuc dignissimum fore existimo, est (præsertim cùm inter tertiam, & quartam costam facta fuerit sectio) ut metaphrenon, quod ibi maximè propinquum est, lancinare caueas, uel clysterijs fistula ultra modum imposita, uel lotione ui impulsa: quapropter tutius, imò etiam utilius erit, clysteris fistulam non ultra pleuram immittere, & lenissimè quãtum poteris, lotionem infundere. Ab ijs osculum apertum conseruetur clauo, ex filaminibus, uel panno leui lineo confecto, qui nec longus multùm sit, ne septum transuersum tangat: nec durus, nec crassus ualde, ne ui immissus dolorem faciat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Hunc autem oui albo prima die imbuere poteris, & circunstantes partes unguento ex oui albo rosaceo & bolo armena duobus tribusue sequentibus diebus, illiniatur clauus unguento ex terebinthina, oui luteo, & croci parum, confecto, mox melle simplici, uel rosaceo, si magis uelis: quibus (si libeat exsiccare aliquantulum magis) iridis puluerem, uel aristolochiam, uel similium aliquid adijci poterunt, pro cataplasmate conferentissima erunt ex chalcitide dictum emplastrū, uel quod ex oxeleo, & argenti spuma paratur. Cum thorax mundus & uacuus fuerit, & osculi carosana, & puris uel minimum, uel nihil in cauum amplius colligitur, tutò eo tempore consolidari potest apertura, ante sectionem corpus purgare, uel sanguinem mittere, si uires ferant, oportet: quòd si hæc non satis respondeant, crura uincire fortius oportet, præcipuè in hora operationis, item & diebus aliquot succedentibus, non spretis frictionibus, clysteribus, uictus rationem similiter patientis uirtutis conferendo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

De uulnere uentris inferioris. Cap. XVII.

NFERIORIS uētris uulnus si epigastrij tantùm partes infestet, uel circa lumbos absque penetratione, & spinæ læsione sit, non secus ac uulnus simplex in carnosaq; parte acceptum curandū est, glandis scilicet eductione primò, mox contusæ ac laceræ carnis ablatione medicamentis ad hoc dicatis, eo uidelicet, quod cum puluere præcipitati paratur, uel ægyptiaco leuiore, uel alio quopiam simili, quibus accedat à secundo die conueniens abstergentium cum leuiore exsiccatione usus. At si glans in cauum usque peruaserit, & partium internarum aliquam, puta hepar, uel splenem, uentriculum, uel intestina, siue ea gracilia, siue crassa sint, uel uesicam, uel uenarum arteriarum'ue magnarum aliquam, siue renes sauciauerit, spes salutis penitus frustratur. At si nullum horum uulnere affectum sit, & glans educta, bene sperandum est: uerùm non sic, ut periculi expers omnino dici poßit. Quare cautum artificem esse oportet, non tantùm circa agenda, sed & circa prognosticum, ne ignominiam ex perperam facta prædictione sibi asciscat. Si igitur glans sine prædictarū partium

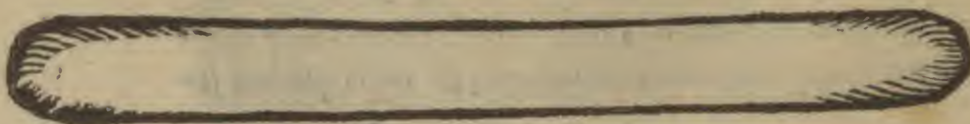
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

læsione epigastrium utrinque peruaserit, ut mihi uidisse aliquando contigit, curationis modus ab antedicto non uarius est, quantum ad id, quod ad uulnus ipsum spectat. Nec hoc ampliandum esse laudo. Nullius autem frugis erit, sed damni potius. Nam quo maius osculum redditur, ab extrinseco aëre magis læduntur uiscera, unde & maior redditur affectus. At si partium dictarum aliqua uulnerata sit, proficiet uti que nihil epigastrij osculum latius reddere. At si glans intus remanserit, & certum signum nullum habeas de læsione dictarum partium, laborandum est, ut educatur, ægro super uulnere decumbente, huc atque illuc se ducente, sic tamen, ut uulneris osculnm uersus solum è directo prospiciat, mox specillo flexo, prout in uulneris thoracis curatione, dictum est, ab artifice exercitato peruestiganda est, & inuenta educenda. Quòd si inueniri non possit, & uulnus in parte sit, quæ dilatatione sine multo discrimine pati possit, ampliandum est per musculorum longitudinem, quãtum digitus index facilè possit immitti, sed pro dilatatione instrumentum, omnino acutæ cuspidis, expers sit, ne fortuna intestina pungantur. Quo facto iterum æger super binas mensas paulo inter se distantes reponatur, ac status super uulnus decumbat, & imposito digito, moueatur huc, atque illuc æger, parte item sau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ciata, continuò uersus solum inclinata. At si inueneris, educas: quòd si non, finito. Aliquot hercle uidi in inferiore uentre cum penetratione sauciatos, qui cum glande superuixerunt: quod non foret, si eam perquirere, ac extrahere conati fuissemus. Inter quos superstes adhuc uiuit Paulus Bergomensis loricarum faber, qui Clerij habitat. Is autem uulneratus fuit paululùm super inguinem dextrum cum penetratione, à quo glans educi, nec inueniri potuit. Non tamen ut uulnus ampliaretur permisi: sic nostro consilio (post numen) adiutus est, & sanus uiuit, ferens in uentre glandem intus: igitur permittenda est potius, quàm periculosam sectionem facere, uel eam cum minima, uel fortè nulla spe operati finis potiundi. Cura præterea uulneris modo iam supradicto prosequenda est. Quòd si sanguinis aliquid in uentrem fluxerit, uino mulso, calidoq; lauetur. Idem fac, si pus introëat, & quum uentrem sanguine & pure uacuum uideris, & uulnus mundum, beneque dispositum, consolidationi, glutinationiq;, quantò celerius fieri potest, attendendum est, primò carnem replentibus, si hæc desideretur, ut Recipe thuris, aloës, farinæ hordei, ana.℥.i. terebinthinæ puræ, mellis, succi myriophyli, ana.℥.ii. cum succo primitus, misceatur farina, deinde ad ignem dissolue terebinthinam, & mel: quibus si-

ſimul addantur omnia, & optimè miſceantur. Hoc unguento illinantur lychnia, & puluilli ex molliſſimo carpentato linteo. Pro cataplaſmata diachalcitidem eo more paratum, ac ipſe affectus indicabit, appone. At cùm carnem, penè quantum conueniat, creuiſſe uideris, ad ea, quæ adſtringunt cum exſiccatione recurrendum eſt, ut mel cum puluere balauſtiorum, maſtiche, & terebinthina: pro cataplaſmate uerò chalcitidis, cui ſit miſta decima pars aluminis rochæ. Prætereà fouere uulneratam partē ſpongia in uino madida, in quo ſint cocta balauſtium, alumen, & ſiccaroſa: à fomento ſiccetur, & medicamentis dictis curetur. Si autem ex uulnere exciderint inteſtina, & flatu tumeant, hunc fomentis calidis ex aqua, uel, quod melius eſt, uino calido diſſoluere laborandum eſt, illaq́; in uentre reponere. Quòd ſi ijs præſidijs non iuueris, dilatare uulnus cogeris. At hic ſumma diligentia uti decet, ne inteſtina ſaucientur. Situetur igitur æger, ut uulnus ſurſum uergat, deinde laminam habeas corneam, ex qua lanternæ fiunt, ſit autem ſemipedalis longitudinis, ac tantæ latitudinis, quantum uulnus concedit, in hac puta forma parata,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Hanc (inquam) à tenuiore parte in uulnus mittes, quæ per binos transuersos digitos ad summum infra peritoneum descendat, reliquum uerò sinistra manu flectatur uersus uulneris partem sectioni oppositam, sic ut eadem manu, quæ exterius sunt intestina, immota, ac sub lamina teneas, quoad sectionem feceris. Nouaculam autem ad hoc munus sat commodum instrumentum est, & modus dilatandi tutissimus, ac facillimus. Tanta fiat in abdomine apertura, quantum ordine reponi possint intestina: & si epiploon exciderit pars aliqua, eaq; liuida, ac nigricans sit, ligetur filo serico, uel lineo, & quod extra uinculum remanet, totum amputetur. Nec filum longum relinquere est necesse, quinimmò neque tutum, ut Galenus in uulnere uentris cæsim facto iubet. In missis intestinis glandem perquire si oportet, & (ut suprà dictum est) curæ reliquum perficies, suta tamen primò plaga cæsim facta, perinde ut suuntur uulnera uentris, quibus sutura debetur: nec secus eadẽ pars curari debet, ac uulnera secta, oui albumine primò, mox terebinthina cum aristolochia, & similibus. Sed nec hîc prouidentia sub silentio sunt prætereunda, quæ primis diebus magis conueniunt, puta phlebotomia ex brachio eiusdem partis, uerùm nõ copiosa multùm, si tantùm epigastrium fuerit affectum, purgatio, Prouidẽtia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

uincula brachijs administrata, tibijsq; , tenuis uictus, quies, uulnus supernè situatū, nisi quandoque per id pus, sanguinemq; percolari uelis, aluus mollis medicamentis (nisi spontè & liberè deijciat) conseruetur.

De cura artuum. Cap. XIX.

ODOÙ itaque expletis curis, quæ capiti, thoraci, & uentri inferiori debentur, superest, ut reliquarum partium uulneris curationē exponamus, brachiorum scilicet, et crurium, per quæ nunc intelligimus totum, quod infra ischion, & infra humerum continetur. Si itaque uulnus in sola carnosa parte constiterit sine peruasione, specillo glans perquirenda est, & inuenta rostro aliquo educenda. Et quia hæc (nisi statim ab accepto uulnere fit) difficile inuenitur, oportet membrum in altum leuare, quò iterum descendat. At si non inueneris, omitte: neque enim propterea uulnus ampliandum est. At si ex opposita parte cutaneam se ostenderit, ibi aperire, ac illam educere licebit, attentus semper, ne ex uenis maioribus, quæ uersus cutem feruntur, aliquam seces. Si autem utrinque peruaserit, la-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ferit, labore uenandæ glandis abſolutus, curationi attendendum eſt: cuius proceſſus talis erit, ſi diſtent inter ſe foramina, tunc lychnus ſubtilis ex goßipio retorto, uel mollißimo linteo paratus ſpecillo inſtar acus, ex altera parte perforato utrinque ducendus eſt. Quòd ſi tranſitus liber non ſit, propter muſculos, qui mutato membri affecti ſitu, illum intercludere quandoque ſolent, non propterea ui (ut plures faciunt) flammulam ultro educere nitendum eſt. Nam ſat erit ex utraque parte clauum linteum imponere, & unguentum in uulnus inſtillare, quò in profundas partes feratur. Vnguentum autem eſt id, quod laudare conſueui, ex butyro, et puluere pręcipitati, uel ex mitiore ægyptiaco: uerùm in corpore ſano ſæpe ſolo butyro, quoad caro contuſa ſeparari incipit, contenti ſumus. Sed expeditius ſegregatur, ſi duobus primis diebus uel primo tantum præcipitati puluerem addideris, quo unguento illinantur lychnia, uel claui, uel puluilli, qui uulneri immittuntur, ſupra uerò circunſtantes partes medicamentum, quod ex roſaceo, oui albumine, & boloarmena paratur. Hoc autem tutò uti poteris ad quartam uſque diem, & ultrà, ſi phlegmone timeatur. Apparente ſigno aliquo concoctionis, ſimplo butyri duplum mellis adde, quoad bene coactum pus eſſe noueris: cui mox ſuccedet uſus iſtius ſequentis, Recipe ſucci apij, ſuc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

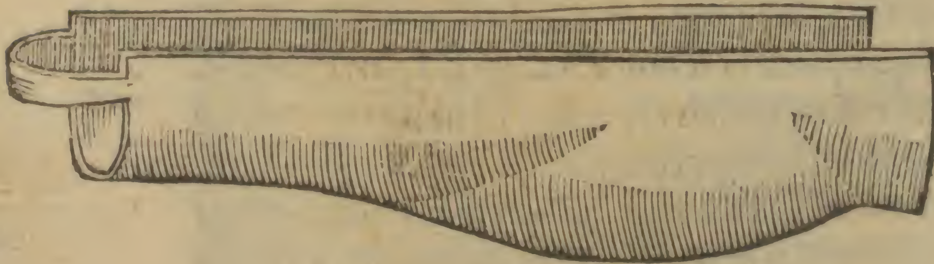
ci myriophylli, terebinthinæ, ana ℥.ii. farinæ fabarum, farinæ hordei, ana. ʒ.ii. aristolochiæ rotundæ ʒ.i.ß. aloes ʒ.i. primò pulueres cum succis, & melle ad ignem immisce, mox terebinthinam, & aloen adde. At si in magno æstu sit, uel pars affecta aliquo calore tentetur extraneo, loco apij, succum plantaginis adhibe, & si abstergere magis uelis, dosim mellis auge, uel succum chelidonij immisce. Quod si siccare magis, lythargyrum subtilissimè tritum, calcemue sæpius lotã, ac siccatam impone. Quum autem uulnus abstersum bene, in quo non superabundet pus, perceperis, ad ea, quæ carne replent, deuenire licet: ut, Recipe terebinthinæ ℥ ii. mellis ℥.i. aloes, thuris, farinæ hordei, ana ʒ.i. aristolochiæ ʒ.ß. misce. Attendendum est, ut hoc tempore, & subtiliores, & pauciores claui fiant, et si lychnium utrinque sit ductum, apparente plagæ mundificatione, statim auferendum est, & clauos exiles immittere, eosq; in dies breuiores reddere, non secus, ac si uulnus cæsim factum curare intelligas. Verùm si ossa fracta fuerint, maiore diligentia occurrere operæpretium est, cùm propter morbi iam facti magnitudinem, tum propter futuri timorem. Non enim in ijs facile corriguntur inflammationes, quibus tamen facillimè corripiuntur. Vulneris igitur huiusmodi curatio diuersa medicamentorum genera à supra-

Si ossa fracta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ſcriptis non requirit. Sed uehementius attēdendum eſt, ne dolores fiant. Ij autem excitari uehementer ſolent, uel ſitu membri improprio, uel moleſto eiuſdem motu, uel ligatura ſtrictiore, uel munimentis, cooperturis'ue parcius, uel abundantius appoſitis, quò frigus patitur, uel abundantius calor incenditur, uel medicamentis facultate calidis, uel uiſcoſitate ſua fuliginoſos halitus perſpirare probibentibus, uel immoderato repellentium uſu, quo affecta pars calore innato exuitur, aut concentratus magis inualeſcat, ſic ut ſtipata cute æſtuet, uel aliqua re pungente, ut oſſis fruſtulum, uel ex humorum multitudine, ſiue uitio, in patientis toto corpore, uel aliqua parte cōtentorū, ad affectā partē fluētiū. Dolor quibus fit.
Cæterū ex multis erroribus cū ab ægris, tum ab ineptis chirurgis cōmiſsis, qui nimia curioſitate, nō raro oſſa educendo, glandem uenando, uulnus dilatando, contrariam partē aperiendo, ægros dolore iugulant, circa quæ omnia ſolicitum eſſe uulnerarium oportet, ut ratione morbo obſtare ualeat: quod facere (non niſi caſu) poterit. cauſam affectus, ſi ignorauerit. Hæc repetere nūc libuit, quo in rebus periculoſis, in quibus inconſideratè frequēter præcipitant parum in arte exercitati, attentos eos magis reddamus. Quum igitur ægrum curandum habueris, & glans in membro adhuc ſedet, patientem ſuper ſtrato, uel mēſa

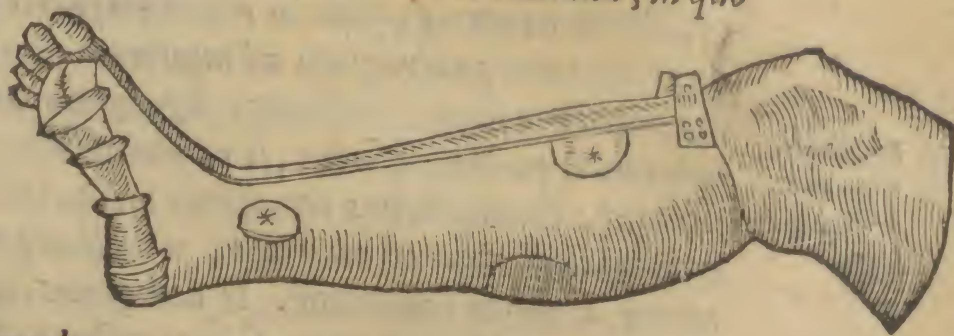
decumbere facito, & artificiosè, cum minimoq; dolore, glandem aucupare: quā si inueneris, educas. Verùm animaduerte, ne deceptus os trahas, ratus glandem esse. Ossa autem, nisi omnino sint à membranis seiuncta, ui educi non debēt, ut suprà in proprio capite dictum est. Curabis igitur uulnus, perinde ut simplicis curationem descripsimus, siue glans utrinque peruaserit, siue non. At curato uulnere uena secetur ex opposita parte, nisi repentè sit à cibo, deinceps in strato repositus affectum membrum accommodabis, quò quietum, ac immotum, pro uiribus conseruetur. Quod fit si instrumentū cauū ad huiusmo-

di formam ex ære, ferro, lignóue, prout fieri solet in fracturis, ut membri forma indicat, parau eris, goßipioq; uel stuppis mollioribus munieris, ac in eo commodè illud reposueris. Membrum autem nec uitta, nec alio ligamentorū genere stringi, nec ligari debet, ne coactus sis in quacunq; curatione illud mouere. Fieri autem non potest, quin doleat, dum fractum membrum mouetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Prætereà non perinde ut in simplicibus fracturis commendantur ligaturæ, sic, & in hac conferre censendum est. Nam in illis reunitio tantùm affectæ partis expectatur: hic autem primò extranearum rerum ablatio, mox deperditi regeneratio, quæ non nisi temporis diuturnitate fiunt. Quibus succedere debet separatarum partium unitio, aut (si malis) copulatio. Pro qua re satius erit, absque ligaturis illud immotum, & situm, atque naturalis illius figura expetit, seruare, tantumq; illud pannis tegere, ne aëri expositum malè habeat. Sed quia quandoque uulnus in mẽbri parte est, quæ super strato reponitur, ut posterior cruris, uel brachij pars, sic ut nos cogat, quacunque hora curationis ipsum eleuare. Quò igitur minore motu, minoreq; molestia id fiat, instrumentum iam dictum ex ærea lamina, in quo

membrum reponitur, scindatur, uel perforetur ea parte, qua uulnus residet, sic ut cõmodè hoc uideri, curariq; possit, dum simul cum instrumento è strato membrum leuatur: unde renouatis un

guentis in proprio loco recondatur, sub uulnere nitidum goßipium, uel linteamina munda, quacunque cura innouato, ne sua putredine putridum & ulcus reddat. Prætereà in ijs molestæ sunt flammulæ, quæ utrinque ducuntur: in ijs autem ossium asperitates affiguntur, unde nec sine dolore educi possunt, nec sine magno dubio sauciandi nerui, uel uenæ lacerandæ, quæ quandoque illic proximè offeruntur, quæ demum magnum negotium exhibent. Quare satius esse assero, exiles clauos ex molli linteo unguento illitos immittere, quàm flammulas illas, quæ siquidem quandoque & sæpe flammam in membris excitant. Purgetur patiens secunda uel tertia die ab accepto uulnere: sed ne motu patiens mébrum grauetur, præcipuè si sit affectum crus è strato non surgat, sed uasculo sub natibus posito, aluum exoneret, donec os reunitum fuerit: quod infra dies quadraginta ad minimum fieri, ac reuniri non solet. Frictiones, ligaturæ ue, in contrarias partes conferent, si ratione administrentur. Primis diebus tenuissimo uictu, reliquis paulò pleniore est utendum, perinde atque uirtus, ac morbus ostentant. Quod genus curationis non aliter uariatur, si sint iunctura affectæ, nisi quòd cùm partes eæ calore naturali magis depauperatæ sint, quàm carnosæ, difficilius humorem ad eas fluxum concoquunt, egreq;

Purgatio.

Frictiones.
Ligaturæ.
Victus tenuis.

Quare iuncturæ difficilius curentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

resoluunt. Quare maiore diligentia uti operæpretium est, quò non fluat humor, quod reuellentibus fit: & fluxus coquatur, & in pus ac in uaporem uertatur, ac expellatur. Ad quod munus conferunt maximè, si unguento ex precipitato parato aliquid olei de terebinthina, uel balsami artificialis Ioannis de Vigo, uel Hipericonis, uel euphorbij aliquid addideris, uel quippiam tale, quod partis affectæ naturalem calorem conseruet, ac roboret. In uulnere puta hoc unguentum conferet, Recipe butyri recentis, terebinthinæ claræ, ana, ℥.ß. olei de terebinthina, uel balsami artificialis tantundem, uel hiperici. ℈.3. At in hyberno tempore uel temperatura corporis frigidiore toti compositioni addere poteris euphorbij ℈.5. supra uulnus unguentum factum ex toto ouo cum rosaceo, ac farina hordei simul mistis, ac crudis, parum calidè si hyēs: tepidè, si æstas sit. Nam partes neruosæ difficulter ferunt frigidum, ac coctione celebrata ad ea, quæ mundificant, recurre: quibus si balsami præscripti uel ireos uel euphorbij aliquid addideris, proficies. Abstergentium medicamentorum usus tandiu iuuat, quādiu ossa (si aliqua fracta sint) quæ reuniri non ualeant, intus remanserint, quæ (nisi urgente necessitate) ui educi non debēt, donec natura à membranis, ligamentisq; expolia uerit, uictus præterea tenuis. ac de his satis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

De uſtis. Cap. XX.

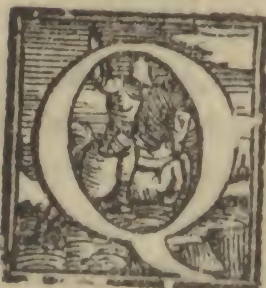
Si cutis non exulcerata. Veſicas prohibentia.

STI flamma ex puluere confecta, non alia ratione, nec alijs medicamentis curam poſtulāt, quàm illi qui alijs ignibus urun tur. Si igitur non exulcerata cutis ſit, ſummoperè prohibent ueſicationem infraſcripta unguenta, uidelicet oleum ex oliuis cū ſale, uel oleum amygdalarum amararū ſimplex, uel cui parum ſalis ſit admiſtū, uel oleū amygdalarum dulcium adiecto ſale, uel illud, quod uulgaribus eſt familiariſsimum, duplum ſcilicet ſucci ceparum, & ſimplum uernicis liquidæ. Si autem ueſicæ, & ulcerationes aliquæ adſint, confice hoc unguentum. In oleo oliuarum coquito ex ſecunda cortice ſambuci, abundanter, deinde eo colato adde ceruſſæ partes duas, plumbi uſti, litharгyri, ana partem unam, in mortario plumbeo diu miſceantur, & fiat linimentum. Veſicæ nec prima, nec ſecunda die ſunt rumpendæ, ſed tertia, uel quarta nam quandoque diſſolutione ſola ſanantur. Quòd ſi à principio aperiantur, doloré diu inferunt, ac curam remorantur: ſedatis ſymptomatibus flammam ſequentibus curationis reliquum ſequatur, non ſecus ac ulcera aliorſum orta, prout eorum ſimplicitas, uel compoſitio indicabunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

cabunt, non omißis in principio repellentibus, reuellentibusq́; , ac reliquis ingenijs præseruatiuis, perinde ut affectus magnitudo exiget.

De phlegmone. Cap. XXI.

VANQVAM nihil omiserit chirurgus eorum, quæ artis sunt, non modò quæ ad proprij affectus curam spectant, sed etiam ad symptomatũ prouisionem, nihilo secius sequitur sæpe ut phlegmones affectam partem infestet, uel ob patientis errores, uel eiusdem malum succum, uel morbi magnitudinem; quare quomodo, quibus ue ingenijs huic succurrere oporteat, hîc inserere operæpretium esse duximus, ne etsi non omnia, quæ ad hoc nostrum institutum utilia esse cognoscimus, describere intelligamus, eorum saltem, quæ maximè sint necessaria, quicquam omisisse uideamur. Hic igitur phlegmonem dicimus inflammationem in parte aliqua nostri corporis ex impetu humoris influentis excitatam. Cùm igitur hoc fit, si causa sit aliquis patientis error, is moderandus est. At repellentia affectæ parti, etiam si prouenerit ex causa alia, sunt apponenda, contrarijs uerò retrahentia, ut uincula, phlebotomia, frictiones, balnea, purgatio, prætereà quies, ac tenuis uictus. At Phlegmon quid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

reuellentia (si ratione administrentur) quocunque morbi tempore conferre possunt. At quum fluere desinit, quod ostendent symptomatum remißio, ruboris scilicet, & doloris, ad dissoluentia transeundum est. Verùm non statim per se, ne calor reuocetur, sed repellentibus admista, ut puta chamæmelum, cum oxycrato, uel lactucæ succo, uel polygoni succo, uel cum ijs, similibusque mistum, uetustum oliuarum oleum, uel quod cũ lilio, uel anetho, uel pulegio, uel rutha, confectum est, uel alijs eadem potentia præditis. At quandoque molestißimo dolores facit phlegmones: quò fit: ut ad eos sedandos conuertantur auxilia. Leniunt autem dolores spongiæ in tepida aqua madidæ, uel lacte tepido frequenter immutatæ, uel cataplasmata, ex pane uel frumenti farina, uel ex furfure in aqua, uel lacte, uel sapa cocta. Hæc autem duplici ratione iuuant, & leniendo dolorem, & aliquid existentis materiæ dissoluendo. Dolore remisso, ad discutientia te conferre oportet, ut furfur, uel hordei farina, uel rosarum duplum, & camomillæ simplum, in simplo hepseme, & aquæ duplo, more emplastri cocta. Vel Recipe florum rosarum crasso modo tritarum onc.iiij. florum camomillæ.onc.ij. aquæ fontis partes duas, sapæ partem unam: ad ignem bulliant, & fiat emplastrum. Vel Recipe furfuris libram unam, aquæ fontis partes duas, sapæ partem unam: ad

Dolorem sedantia.

Quando discutiendum.

Medicamenta resoluent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ignem fiat emplaſtrum, & calidè applicentur. Magis autem hæc diſcutiunt, quàm quæ ex glutinoſa aliqua materia parantur, quæ ſuo glutino poros cutis occludentes tranſpirationem humorum prohibent. Præſtantiſſimè autem diſcutit ex aqua calida fotus. Verùm quum phlegmones, diſcutientibus præſidijs, doloremque lenientibus oppugnat, illam ad ſuppurationem tendere intelligere oportet: quare eo tempore medicamentis pus accelerantibus auxilium præſtandum erit: ſunt enim ea, quæ calefaciendi cum humectatione ui pollent: potiſsimũ quippe id perficit, quod cum calore aliquo glutinis inſtar, cutaneos poros obturat. Hinc fit, ut ui ſuſcepta innato calore, expeditè concoquat, quod concoqui eſt habile. Talium igitur medicamentorum compoſitio ex triticea farina cum ſapa & oleo fit, uel cum aqua loco ſapæ, & melius, ſi calor multus in particula manifeſtetur. Quòd ſi cum pituita fuerit miſtus, humorque lentè coquitur, ex farina lini ſeminis, uel fœnugræci paretur cataplaſma: nam ubi calor intrinſecus potentior eſt, externa ope minus eget. At quũ pus iam collectum perceperis, niſi in magna ſit copia, ad medicamenta diſſoluentia cõfugies: nam ſæpe collectum pus per inſenſibilem tranſpirationem diſperſum uidimus, præcipuè ſi in parte carnoſa conſtiterit. At ſi diſſolui ſine ſectione

Si diſſoluentia non proſunt.

Pus mouentia.

Quando pus collectũ eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

non poßit, ſecetur ubi cutis tenuißimam ſe oſtenderit: nam ea pars eſt, quàm infimam perpetuò intelligere debemus, in aperiendis apoſtematibus. Hoc etenim facto, ſi ſinum magnum inueneris, non penitus pus educes prima die, ſed paulatim ſuccedentibus diebus euacuabis. Medicamenta præterea primitus, quæ mediocriter ſiccent, ſuperponenda ſunt, ut cataplaſma ex hordeacea, fabaceaq; farina, cum lixiuij parte una, & ſapæ partibus duabus incoctis. In cauitate uerò lychnia imbuta medicamentis abſtergentibus, cum exiccatione, ut mel cum hordei farina, & puluere ireos, & ſimilibus. Sed quum plerunque phlegmonem gangræna ſequatur, oppidò perquam utile erit, nunc de hac ſermonē habere.

De gangræna. Cap. XXII.

Gangræna quid.

ANGRAENAM *uocamus, cùm pars aliqua noſtri corporis poſt uehementem inflammationem ad interitum labitur, nondum penitus extincta: fit autem hoc eodem modo, eademq; materia, atque phlegmones ipſa, hoc duntaxat ab inuicem differentia, quòd ſcilicet in gangrena ualentius ſint impacti humores, et partis affectę uaſa omnia ad ſummum expleta, ita*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

ut non perinde ac in phlegmone facile uel in halitus dissolui, uel in pus conuerti poßint. Multitudine siquidem potius, quàm humoris malitia, in hoc affectu suffocatur innatus calor: quò fit, ut neutrum illorum non modò peragere, uerùm neque tentare satis ualeat, sed extemplò in sphacelon migret, nisi ocyus artificis ope leuetur. Curatio igitur repentè soluere, quod extreme repletum est, quo rursus renutriri incipiat. Sed, ut id facias, membri nigredo expectanda non est (ut quidam consulunt.) Vanum autem est, auxilium post mortem offerre. Verùm tu quum uideas membrum in magnum tumorem, & quoquo modo durum, eleuatum, ac inflammatum, quod liuescere incipit, nec diminuitur tumor, neque durities, tunc acu, uel leuiuscula scalpellatione cutem in uarijs locis punge, ut intelligas an sensus adhuc integer sit: nam incipit sæpe magis ex una parte, quàm ex alia, pro ut uel situs, uel dolor consenserint: ferè semper membri partem, quæ lecto non præmitur, in gangrænam primò transire uidebis. Nam sæpe id obseruaui, quod ratione deinceps comprobaui: pars autem: quæ lecto supersedet, præmitur totius membri pondere. Quò fit ut uasa eiusdem partis difficilè repleantur: quare & ultimò gangrænam experiuntur. Si igitur adhuc per omnes membri partes sensus fuerit, & uena aliqua in eodem membro manifestetur, hæc secetur, quantò pro-

Signa gangrænæ.

Vna pars citius altera gãgrænam sentit.

Cura.

pinquius tumidæ parti fieri poteſt, & ſanguinem protinus mitte abundanter, deinde membrum iſto uel ſimilibus cataplaſmatibus foueatur, Recipe farinæ hordei, lentium, ana onc. ſex, floris camomillæ onc. ii. cum ſapa, & lixiuio optimo, æquis portionibus bulliant, & fiat emplaſtrum mediocris conſiſtentiæ, quod craſſum, calidumq́ue, quantum ſufferre commodè poßit, ſuper craſſo linteo extendatur, & membro applicetur. Si uerò ſenſus expers apparere iam cutis incœperit, eam abſque mora multis plagis nouacula aperire oportebit, ac tantum profunde, quãtum ſcalpellationes perfectè ſentiat, diſtantes autem inter ſe duobus digitis tranſuerſis, & per muſculorum longitudinem: nam hoc remedio plures liberauimus. Atqui ubi ſanguinis ex his plurimum effluxerit, infraſcripto unguento eas replere oportet, Recipe mellis onc. i. præcipitati onc. ß. miſce, & utere, uel loco huius, unguentum ægyptiacum, & ſimilia: uerùm doloroſum eſt, nec æquè bonum, ac primum: ab ijs totum membrum infraſcripto cataplaſmate denſo, ac calente, quantum ſufferri poteſt, foueatur: Recipe farinæ hordei, lolij, lupinorum, & lentium, ana onc. ſex, mellis partem unam, ſapæ partes quatuor, lixiuii boni partem unam, & ad ignem fiat emplaſtrum. Sat erit ſemel in die ſimilia medicamẽta admouere, niſi icoris plurimum emanauerit: nam tunc bis in die renouare

Si ſit abſque ſenſu.

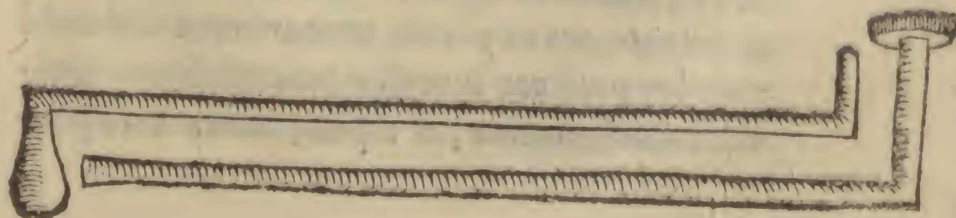
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

medicamenta licebit. Duobus, tribus'ue diebus præteritis à scalpellatione, medicamenta, quæ leuius abstergant, cum exsiccatione, & sine morsu imponenda sunt, ut hoc, Recipe mellis spumati onc.i. terebinthinæ onc.ß. aloes, farinæ hordei, aristolochiæ rotundæ, ana ʒ.i. misce ad usum. Suprascriptum autem cataplasma iuuabit, etsi per sex, uel octo dies in usum uenerit, uerùm mutato lixiuio, ut scilicet eius loco uinum addas, uel solum, uel æquis portionibus cum sapa mistum. At cum plagas abstersas, beneque digestas inueneris, perinde ut reliqua ulcera curanda sunt, sarcoticis scilicet, quoad cutem inducere liceat, mox cutem generantibus. Sed nec ab re erit, si ualidæ fuerint uires, ad contraria reuellere, sanguinis mißione, uel purgantibus. Quòd si uirium robur satis non respondeat, ad ea te conferes, quæ sine euacuatione in contrarias partes humores euocant, ut balnea calentis aquæ, uincula, frictiones mediocriter asperæ, uictus prætereà (si uires ferant) tenuissimus, magisq; in calidum, quàm in oppositum inclinet, & ambiens, & quæcunque apponuntur, ne tamen quid nimis. Aluus, si munus suum non præstet, clysteribus excitetur. Si tuetur affecta pars, ut reliquis sibi continuis emineat, uel saltem non inferior sedeat. Verum enimuerò non rarò cũ mẽbra in sideratioñe, aut sphacelon (si sic appellare mauis) incurrãt, opus labore non indignum nunc me susci- De sphacelo, & de eius ablatione.

pere censebo, si quomodo, & quando illa amputanda sint, ac quibus remedijs mox succurrendum exposuero. Aliquos medius fidius interire uidimus propter ineptiam artificum, tum errantium circa principia tum formidine huiusmodi operis. Quare hîc chirurgus exercitatissimus desideratur, ac omni formidine spoliatus, intelligens præstantius esse quicquam cum aliqua, quãtumuis minima spe agere, & minus tetrum esse, membrum spe conseruandi residui auferre, quàm illo relicto, omni spe dempta, totum corpus sine præsidio tuto interire. Quum prætereà membrum spacelatum inueneris, exemplò ablationi intende: nam facilè continuę partes corrumpuntur, si diutius moram trahas. Cognoscitur enim nigredine sua, & omninò motus, & sensus deperditione. Nam cùm ad ossa, uel profundissimas membri partes nouacula plagæ multæ sine sensu fiant, siderati iam membri firmissimum argumentum est, quare scalpellando profundius uersus sanam partem, quo ad sensum aliquem percipiat, percurrẽdum est, quò certior fias, quid auferre, & sinere quid conueniat.

Signa sphaceli. *Incisio autem fieri debet inter terminos gangrænæ, & sphaceli. Nam quod omnino emortuum est, totum auferendum est, & quod sensum adhuc aliquem in se habeat, quãtumcũque obtusus is fuerit, totum conseruandum. Nam id quod gangræna tantum occupatur, in naturalem ha-*

bitum referri adhuc poteſt. At in iunƐturis ipſis inciſio non fiat, ſed infra uel ſupra eas, ſic, ut ſi quicquam ſentiat, puta uel cubitus, uel genu (nam circa has ut plurimum ſeƐtiones fieri accidit) infra ſecare oportet. Inciſio autem minus periculoſa eſt, quò magis à principalibus partibus diſtat, ſi ipſa ratione fiat. Si uerò penitus expers ſenſus iunƐtura fuerit, ſupra illam ſeƐtionem facere oportebit. Age igitur, cùm opus aggredi uolueris, ſint tibi præſto, quæ infra notantur. Primùm ferrea inſtrumenta ad hoc munus apta, nouacula ſcilicet, & ſerra, quæ & ſubtilis, & acuminatis dentibus ſit, deinde ferrea cauteria igne rubentia. Vtile autem eſt ex his quatuor parata habere, & miniſtros duos, qui ſimul opus præſtent, precipuè ſi membrum magnum ſit, ut coxa, quo celerius liberetur, præſertim ſi patiens ſit imbecillis. Si uerò uigeant uires in corpore, nõ inutile erit permittere ſanguinis aliquid affluere, libram unam puta, plus, minusúe, ut uirtus, membrorumq; circunſtãtium repletio indicabũt. Sint enim cauteria plana, leniaq;, ac denſa, ut calorem diutius conſeruent. Sit præter hæc aliud, quo profundius uena (ſi cõtingat) uri poßit, quorum omnium hîc formas exponimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Sint ab iis parata uincula uiribus ualida, ne ea trahendo fortius (prout conuenit,) rumpatur: alterum, quod duobus digitis latitudine æquetur, alterum uerò huic dimidio, quò fortius stringat: mox fasciæ, quibus accedat medicamentorum conuenientium apparatus, ut rosaceum, cum oui albo, & bolo armena: pro prima cura commodè ustæ parti apponi potest & oxycratum, quo muniantur circunstantes partes. Ast omnibus sic paratis, ac promptis, ligetur mēbrum supra locum sectionis per spatium digiti transuersi, primò uinculo latiore, & illicò post tenuiore, uerùm strictè admodum, quò sanguis sectis uenis abundantius non effluat. At statim uel una simul contrarias partes uincire oportet, quò sanguis retineatur, ne impetuosè ad membrum secandum fluat, & effluat. Pars autem super sectionis locum pannis in oxycrato infusis inuoluatur, & euestigiò cultro rasorio ponderosa manu sine formidine molles omnes partes super os sedentes sic scindantur, ut ne quicquam insectum remaneat, præter os, quod & ipsum actutum serra amputetur: quo facto, candentibus ferris tota pars secta ponderosa manu incrustetur, ac fortius os ipsum. At si uena aliqua contracta effluere non desinat, alio instrumento pro ea parato uratur: mox ablatis à membro patiente uinculis, cataplasmetur iam dicto medicamento, ac tepido, uicinæ uerò par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tes frequentius irrorentur oxycrato frigido, si æstas uigeat, amoto frigore, si hyems instet, contrariæ partes modò uinculis, modò frictionibus mediocriter molestentur, ne iam motus sanguis ad imbecilliorem partem transcurrat. Diebus sequentibus, quò crusta decidat, infrascripto medicamento uteris: Recipe butyri non omnino recentis, nec uetusti, onc. vj. lauetur per horam in succo porri, succum bis, ter'ue renouando, cum quo crusta implastretur. Quòd si porrum non adsit, butyrum solum, uel suis axungia, similiter non omnino antiqua, satisfacient. Et cùm crustam iam separationi uicinam esse noueris, butyro simplici, uel axungiæ recentis, mellis tantundem immisce, & utere. Illa decisa, medicamentum, quod mediocriter exsiccet cum absterſione, conducet: cui succedant cutem generantia, quæ scilicet potentem exsiccandi sine morsu uim habeant, prout in reliquis etiam ulceribus competere uos (ut existimo) nouistis. Quorum omnium exemplaria infrà exponere non pigebit, eorum maximè, quæ familiari nobis usui fuere. Sed uirtuti hic primùm attendere oportet: nam in ijs facile dissoluitur, tum propter dolorem, tum propter euacuationem multam sanguinis, spirituumq;. Quare per horulam ab opere, præter ratione non erit, infusum panem in uino paucifero dare. Nec est tentandũ opus stomacho existente famelico: sta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tim enim molesta syncopi præbendi solent: nec eo repleto, ne cibus propter agitationem corrumpatur, uel in uenas mesaraicas omnino incostus trahatur. Transeamus nunc ad medicamentorum formas explanandas, quæ tam pro præseruatione, quàm pro curatione nobis cum prospero successu, frequenti usui fuere, à debilioribus incipientes, ac omnia breuiter suo ordine disponentes.

Putridam carnem remouentia. Cap. XXIII.

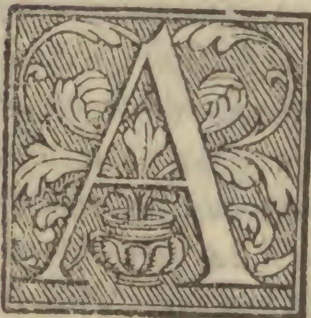

ARNEM contusam ad putrefactionem accelerant, quæ facilè corrumpuntur, uel quæ calida, & humida facultate pollent, ut oui luteum, oleum tum commune, tum amygdalarum, & quod ex semine lini, uel fœnigræci, uel similium fit, præter hæc butyrum, & recens & uetustum, sed hoc magis, uerùm propter eius calorem recens magis laudamus. Axungia porci, medullæ crurium uitulorum, boum, porcorum, & quæ eadem facultate uigent. Verùm ad separationem illam magis urgent, quæ colliquant, exsiccantq;, quale præcipitatum, quod omnibus sui generis præfero, alumen, æris uiride, chalcanthum, sandaracha, subli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

matum, & quæ ex ijs fiunt medicamenta. Verùm horum nullum apponendum esse per se consulo: dolorem nanque excitant plurimum, præcipitato omisso: nam ipsum inter hæc minimè dolorem affert: sed & ipsum cum butyro miscemus. Si uerò hoc præsto non sit, uiride ęs ustum uel purum cum butyro miscemus, uel chalcanthum, uel sublimatum. Sed hæc fortiora nō usui sunt conferenda, nisi ubi magna fuerit corruptela, quæ nec sola ui Naturæ, nec ope debilium medicamentorum separari nequit. In ijs & ęgyptiacum dictum unguentum ponimus, quod ex aceti partibus septem, floris æris partibus quinque, mellis partibus quatuordecim constat: cui quandoque alumē, & sublimatum immiscemus, ut fortius reddamus. Egyptiaci cō positio.

Abstergentia, & carnē generantia. Cap. XXIIII.

ABSTERGUNT *succus myriophylli, uerbasci, apij, rosarum, plantaginis, chelidonij, terebinthina, terebinthus, uinum, hepsema, mel. Sed quia cū abstergere intēdimus, leuiter etiam exsiccare debemus, istis addimus hordeaceam, uel fabaceam, uel ex lolijs, uel lupinis, uel lentibus fa-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

rinam, uel aristolochiam longam, uel rotundam, uel iridem, uel rosas, uel graminis radices, in te nuissimum ueluti pollinem redacta. Si ualentius abstergere intelligamus, uel præcipitati, uel alu minis, uel floris æris usti portiuncula toti massæ addemus, uel ægyptiacum appellatum unguentum, uel ex horum & similium aliquibus miscel las conficimus, plus, minus'ue exsiccantes, uel abstergentes, prout ulcus ipsum ostendit. Nam ubi iam separata est ab utili contusa caro, leniore abstersione, ac leniore exsiccatione egemus, quo deperdita caro regenerari citius ualeat. Nam quæ leuiter abstergunt, modesteq; exsic cant, sine morsu, uel cum minimo, carnis regene rationem non impediunt.

Cicatricem inducentia. Cap. XXV.

ICATRICEM *inducere di cimus quæcunque superfluā ulceris humiditatem modera tè exsiccare possunt, ac, si fie ri poßit, sine mordicatione, ut balaustium, gala immatura, syluestria poma, uiridium nu cū cortex, uesicæ super ulmos natæ, gallę cupreßi in puluerem redactæ, plumbum ustum, tutia, lithargyrū, cerussa, bolus armena, terra Lemnia, alumen, & similia, uel ex ijs confecta emplastra,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

prætereà fomentum ex auftero uino, in quo fint cocta, quæ ui pollent adftringente, & ficcante, ut balauftium, gala, alumen, & fimilia.

Repellentia. Cap. XXVI.

EPELLVNT *quæ frigida funt, & quæ adftringenti facultate funt prædita, ut aqua fimplex, ftillatitia, decocta, uel fucci herbarum frigidarum, ut lactucæ, plantaginis, poligoni, maioris fedi, & minoris, foliorum, & fummitatum, tum rubi, tũ uitium, myrtus, balauftium, galla omphacitis, omphacium, acetum, mala pyraq́; fylueftria, mefpila, forba, alumen, atramentum futorium, & alia huius generis: fed hæc mineralia cum humidis, ac frigidis mifcenda funt.*

Diffoluentia. Cap. XXVII.

ISSOLVVNT *quæ calefaciunt, & humectant, & quę cum calore leuiter exficcant, ut aqua calida, uinum calidum, omnia balneorum genera, modò ea fiant arte, uel natura fint calida, emplaftra, olea, linimẽta ex calidis medicamentis, ut anthemis, femen lini, fænumgræcum, mentha, nepeta, ferpillum, calamen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

thum, pulegium, urtica, meliſſa, arthemiſia, & alia plura, quæ & à Galeno, & Dioſcoride, & à reliquis, qui ſimplicium medicamentorum facultates ſcripſerunt, cognoſci poſſunt, ac experientia comprobari: quibus omnibus facilè prudens, ac exercitatus medicus, atque chirurgus, ubilibet ad uſum ratione componet medicamenta, prout morborum compoſitio indicabit: nam & hæc inter anodina numerari poſſunt, prætereà fomenta ex calido lacte, uel emplaſtra ex pane trito in lacte cocto, cui ouorum uitella, crociq; aliquid ſint addita, uel furfur triticeum in ſapa coctum. At nunc de ijs ſatis me dixiſſe cenſebo, cùm locos Galeni recitauero, ubi medicamentorum formæ aliquot à me quandoque hîc nominatę ſcribuntur, ne pro ijs perquirendis chirurgi plurimum laborent: non libuit hîc illorum compoſitiones inſerere, ne uidear opus maius feciſſe ex his, quæ ab alijs ſcriptoribus diffuſe, ac clare fuere deſcripta.

Barbarum emplaſtrum ſcribitur ſecundo de compoſitione medicamentorum per genera, capite uigeſimoſecundo: & quia illic plures ſunt formæ deſcriptæ, chirurgus exercitatus ipſis utetur, ratione ductus, ſic ut ubi magis ſiccare conueniat, & adſtringere, uel tertium in ordine ſcriptum, nigrum appellatum, eliget: uel aliud Iuliani, quod cruentis uulneribus competere dicit. Quòd ſi minus ſiccare deſideres, uel ubi adhuc

carnis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

carnis deperditæ regeneratio expectatur, primam uel ſecundam præpones compoſitionem, inſcriptam Barbarum, quo utor.

Quod ex chalcitide fit emplaſtrum, deſcriptum reperitur libro primo de compoſitione medicamentorum per genera, capite quarto: nam & ipſum pluribus modis uſui uenire poteſt, pro ut diuerſificatur eius compoſitio, ut ex Galeni dictis ſatis patet. Et quia chalcitis non facilè haberi poteſt, atramento ſutorio, eius loco utimur: & ubi deeſt palma uiridis, uel myrtum, uel ſalicem, uel ulmum eius uice in uſum ponimus.

Tripharmacum ex oxeleo, & argenti ſpuma, primo de compoſitione medicamentorum per genera, capite ſeptimo inuenies. Iſis epigoni ſi formam optas noſcere, ad quintum de compoſitione medicamentorum per genera, capite tertio, recurre: nam illinc, & ex reliquis libris Galeni, præcipuè qui ſub titulo de compoſitione medicamentorum per genera, & de ſimplicibus (ut dictum eſt) medicamentis, ſunt inſerta, uaria medicamenta tibi ſuggeres, ad quæ recurrere poteris, ſi lubeat, oporteatq;. Balani, aut (ſi malis) ſuppoſitoria, ex ſapone fieri poſſunt oleo illita, uel ex radicibus bletarum oleo illita, ac ſale aſperſa, uel ex melle diu cocto, donec indureſcat, cui ſint miſta, uel ſal, uel alumen, uel ſal gemmæ, uel ſal nitri, uel colocynthis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Clysteria etiam uaria fieri possunt: uerùm quod cõmuniter in usum uenire potest, tale erit: Recipe mellis despumati, olei communis, utriusque uncias tres, caßiæ extractæ unciam semis, salis drachmas duas, decocti foliorum caulium uncias octo, misce, & fiat clyster: uel loco despumati rosatum mel capere poteris, uel loco decocti foliorum caulium, maluarum decoctum, præcipuè ubi minus partes uentris calefacere intelligas: similiter & uiolaceum, uel rosaceum loco communis olei. Quòd si potentiora postules, adde hieræ picræ ab uncia semis ad unciam unã, uel diafœnici, uel benedictæ laxatiuæ in eadem dosi, uel electuarium rosatum, uel confectionem amech, prout humor euocandus desiderat. Quòd si adhuc acriores desideret, unciam unam minoris centaurij, in decocto incoque, uel colocynthidis unciam semis. Præterea decoctum ex ebuli, uel sambuci folijs, uel radicibus, in quo etiam supradictorum aliquid addatur. Verùm hæc acriora tantùm conueniunt in uegetioribus naturis, in quibus ad illas partes reuulsio potentior cum euacuatione exoptatur.

Etsi non sit necessum huic nostri operi purgantium medicamentorum quicquam inserere, profuturum tamen quandoque plurimùm existimaui, præcipuè ubi medicus non adesse poßit, uel ubi chirurgus per se utrunque præstare audet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Quod utique secus consulo, nisi & is in propinan dis medicamentis uentrem cientibus non mediocriter fuerit exercitatus, ne quandoque plus, minus ue, quàm liceat, educat, uel offerat medicamentum, quod uomitum moueat, ubi id cohibere omnino oporteat: quod quandoque prorsus perniciosum est, ut in affectibus, qui circa uentres fiunt: uel humorem educat, quem fortè sinere præstitisset.

Medicamentum choleram purgans, nec uomitum mouens.

R*Ecipe rhabarbari electi & subtiliter pulverizati drachmam unam, electuarij rosati Mesuę drachmas duas, syrupi rosati laxatiui quantum sufficit: fiat bolus, quem capiat manè, uel serò, per horas tres ante cibum, cui statim superpotet infrascriptam potionem: Recipe syrupi rosati laxatiui uncias duas, aquæ cichoreæ unciam unam & semis, misce, capiat illico ab assumpto bolo, hoc medicamentum, quod bellè bilem ac serosos humores educet, ac sine molestia.*

Pituitam ducens sine molestia.

R*Ecipe agarici optimi nō trochiscati drachmam unam, aloës electi drachmam semis cum oxymelite simplici, fiat bolus, quem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

capiat hora electa, cui subitò superpotet infrascriptum, Recipe mellis rosati colati uncias tres, aquæ decoctionis betonicæ uncias duas, misce, fiat potio, quam capiat extemplò ab assumpto bolo.

Educens melancholicum humorem.

RĒcipe pulueris foliorum senæ drachmam unam, agarici, cinnamomi, ana scrupulum unum, cum syrupo de fumo terræcõposito, fiat bolus, quem capiat, ut suprà, & ex tempore infrascriptam bibat potionem: Recipe origani manipulos duos, agrimoniæ, ceterach, ana manipulum unum, passularum uncias duas, aquæ fontis libram unam: bulliant ad dimidium, cuius recipe uncias tres, syrupi de fumo terræ compositi uncias duas, misce: fiat potus: capiat illico ab assumptione boli, uel si bolum hunc deglutire forsitan pigeret, loco eius fiat infusio drachmarum quinque foliorum senæ, cinnamomi drachmæ unius, in uncijs tribus decocti immediatè suprascripti, cui superaddes syrupum de fumo terræ compositum in dosi signata.

Omnes hæ medicinæ suo loco & tempore exhibitæ in corpore, quod mediocriter medicinis pareat, educent mediocriter, si debiliores, uel fortiores, uel quæ mistim humores educant, desideren-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

tur, sapiens medicus, tum ex his, tum ex alijs multis, quæ in purgãdis corporibus usui ueniũt, medicamentorum uarias formas, prout humores peccantes, ac patientis habitus indicabunt, componet. Hæc tamen obiter dixisse placuit, quisquis uberiorem huius lectionem desiderat, ad eos, qui ex instituto de hac materia tractare susceperunt confugiat.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

TABVLA.

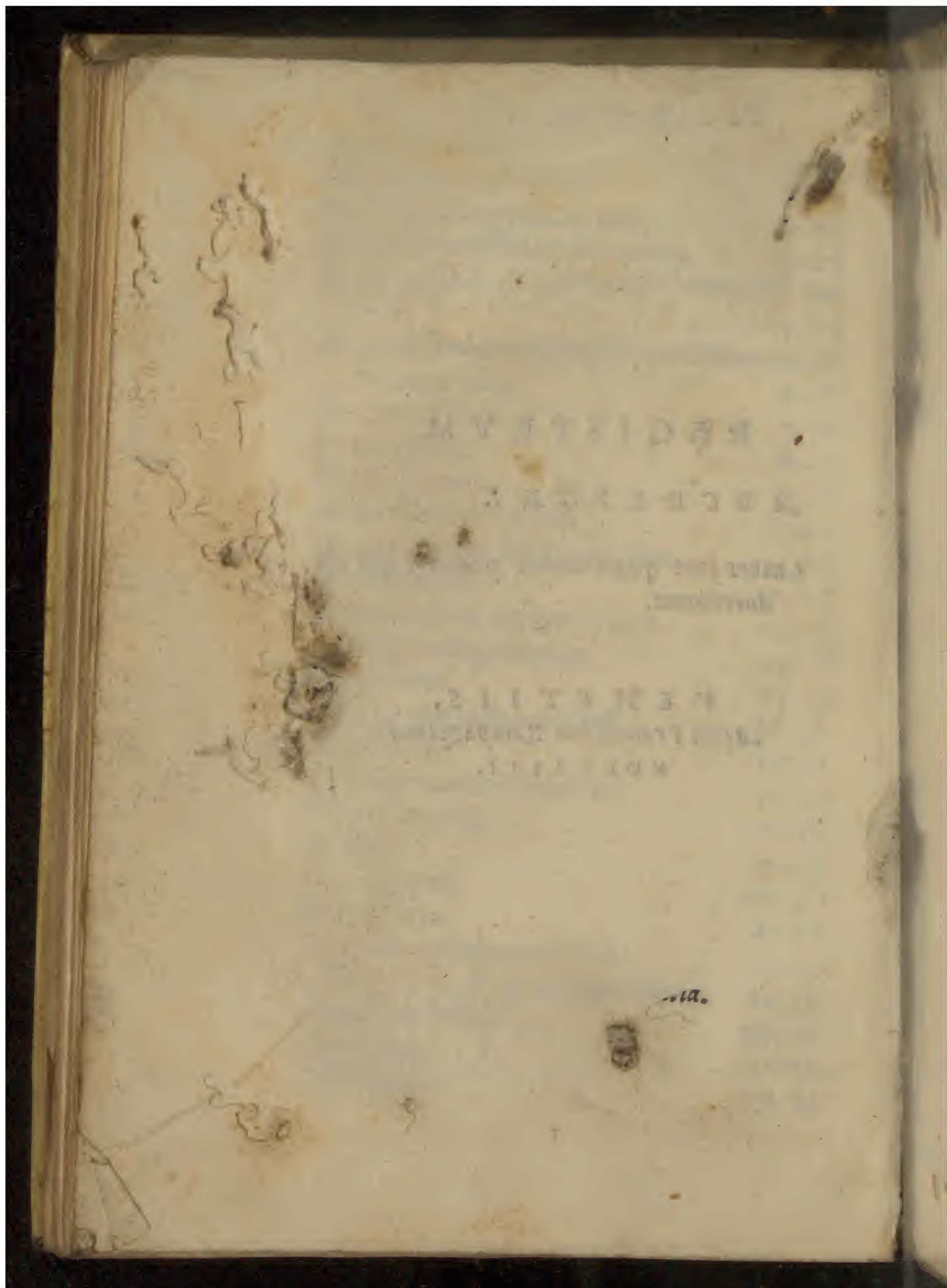
REGISTRVM.

A B C D E F G H I.

Omnes sunt quaterniones præter I qui est duerniones.

VENETIIS,
Apud Franciscum Rampazetum
MDLXIIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
999/A